

SUOMEN PANKKI

1968

VUOSIKIRJA

LAATINUT

SUOMEN PANKIN

TALOUSTIETEELLINEN TUTKIMUSLAITOS

49. VUOSIKERTA

HELSINKI 1969

HELSINKI 1969
VALTION PAINATUSKESKUS

Suomen Pankin vuosikirja toimintavuodelta 1968 ilmestyy pääosiltaan entisen jäsentelyn mukaisena. Tekstiosassa käsitellään taloudellista kehitystä, vakauttamissopimusta ja siihen liittyneitä toimenpiteitä, pankin raha-, luotto- ja valuuttapolitiikkaa sekä pankin taseiden kehitystä kertomusvuoden aikana. Taulukko-osa sisältää yksityiskohtaisia tietoja pankin taseesta ja eri pankkitoimista vuonna 1968.

Vuosikirja julkaistaan kolmena yhtäpitävänä painoksena, suomen-, ruotsin- ja englanninkielellä. Kirja on laadittu Suomen Pankin taloustieteellisessä tutkimuslaitoksessa.

Helsingissä 15 päivänä huhtikuuta 1969.

LAURI KORPELAINEN

SISÄLLYSLUETTELO

Sivu

I. Taloudellinen kehitys vuonna 1968	7
II. Vakauttamissopimus ja siihen liittyneet toimenpiteet	11
III. Luotto- ja pääomamarkkinat	
Rahapolitiikan tavoitteet ja toimenpiteet	12
Rahalaitokset	18
Arvopaperimarkkinat	21
Valtiontalous	21
Obligaatiomarkkinat	25
IV. Valuuttapolitiikka ja maksutase	
Valuuttakurssit	28
Ulkomainen maksuliike	31
Vaihtotaseen ja pääomanliikkeiden kehitys	32
Valuuttatilanne	35
V. Pankin taseet	
Ulkomaiset tilit	37
Valtion tilit	38
Pankkien tilit	39
Yritysten tilit	40
Muut tilit	40
VI. Suomen suhteet kansainvälisiin rahalaitoksiin	
Kansainvälinen Valuuttarahasto (IMF)	42
Maailmanpankki (Kansainvälinen Jälleenrakennuspankki, IBRD)	44
Kansainvälinen Rahoitusyhtiö (IFC)	46
Kansainvälinen Kehittämisjärjestö (IDA)	47
Aasian Kehityspankki (ADB)	48
Kansainvälinen Järjestelypankki (BIS)	50
Taulukot: Suomen Pankin toiminta	
1. Omaisuustase vuosina 1961—1968	2
2. Valuuttavaranto kunkin vuoden ja neljänneksen lopussa vuosina 1965—1968	10

	Sivu
3. Tulostase vuosina 1963—1968	10
4. Suomen Pankin soveltamia korkoja vuosina 1958—1968.....	11
5. Kotimainen clearing-liike: vaihdettujen postivekselien ja shekkien sekä tili-siirtojen lukumäärä ja arvo vuosina 1965—1968	11
6. Setelinanto vuosina 1959—1968	12
7. Liikkeessä olevat setelit ja metallirahat vuosien 1963—1968 lopussa	14
8. Setelinvalmistus ja setelinpoltto vuosina 1966—1968	15
9. Setelit ja metallirahat vuonna 1968	15
10. Parikurssit ja avista-myyntikurssit vuonna 1968	16
11. Avista-myyntikurssit keskimäärin kuukautena vuosina 1967—1968	26
12. Avista-myyntikurssit vuosina 1956—1968	28

Eduskunnan pankkivaltuusmiehet vuoden 1968 lopussa	30
Suomen Pankki vuoden 1968 lopussa (henkilöluettelo)	30

I. TALOUDELLINEN KEHITYS VUONNA 1968

Taloudellinen kasvu jatkui hitaana miltei koko vuoden 1968 ja vasta viimeisinä kuukausina aktiviteetti voimistui tuntuvasti. Kansantuotteen volyymin kasvu jäi jo kolmantena vuonna peräkkäin noin 2,5 %:ksi.

Maan ulkomainen maksuvalmius parani vuoden 1968 aikana olennaisesti. Vaihtotase ja jopa kauppataasekin muodostuivat ylijäämäisiksi. Sekä lyhytettä pitkäaikaisen ulkomaisen pääoman nettotuonti vahvistivat lisäksi valuuttavarantoa.

Kokonaistuotannon kasvu ei riittänyt parantamaan työllisyystilannetta olennaisesti siitä, miksi se koko vuoden 1967 heikennyttyään oli muodostunut. Työttömien prosenttinen osuus työvoimasta oli vuoden aikana keskimäärin 4,0 vuoden 1967 vastaavan luvun oltua 2,8.

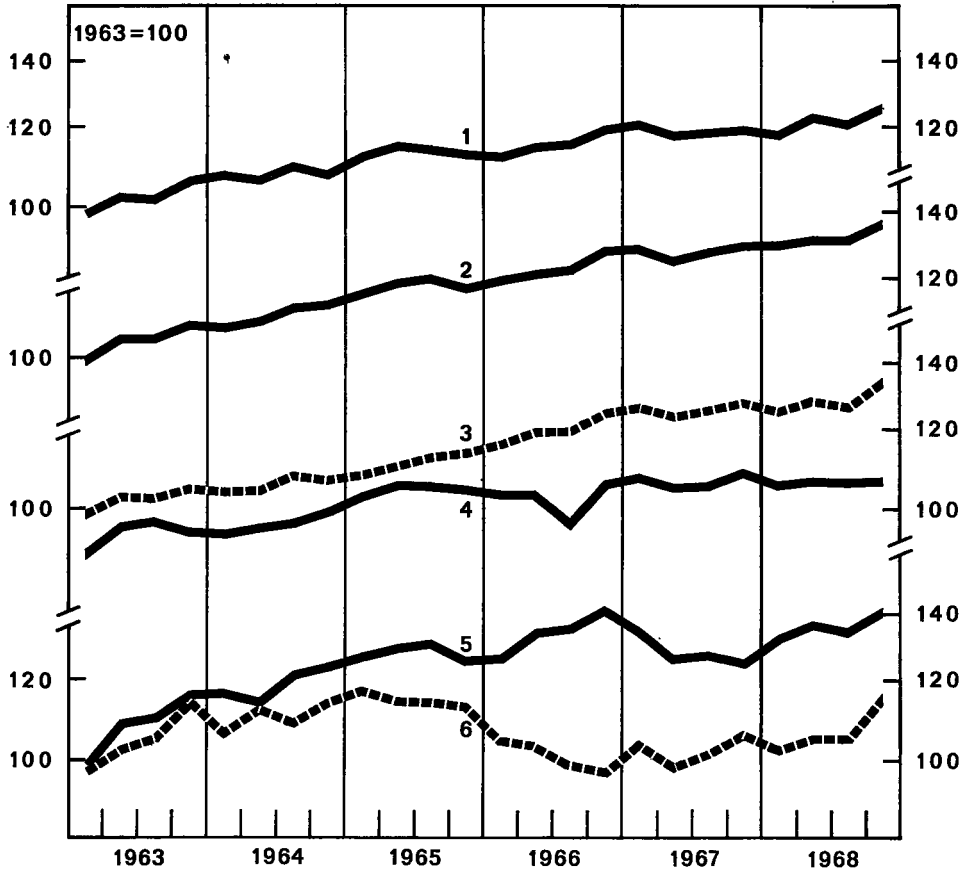
Yksityiset investoinnit supistuivat edelleen vuoden 1968 alkupuolella ja niiden elpyminen alkoi hitaana vuoden jälkipuoliskon aikana. Koko vuoden yksityisten investointien arvioidaan jääneen määrältään runsaat 6 % pienemmiksi kuin vuonna 1967. Voimakkaimmin supistuivat asuinrakennusinvestoinnit, jotka alenivat noin 10 % huolimatta siitä, että keventynyt rahoitustilanne ja asuntotuotannon rahoituksen erityisjärjestelyt johtivatkin vuoden lopulla rakennustoiminnan vilkastumiseen. Julkisen hallinnon investoinnit kasvoivat volyymiltaan noin 1 %:n.

Yksityinen kulutus pysyi volyymiltaan vuonna 1968 edellisen vuoden tasolla. Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitylo kasvoi 1 %:n edellisestä vuodesta, mutta kulutusalttius puolestaan supistui vajaan 1 %:n verran. Julkisten kulutusmenojen volyyymi kasvoi noin 4 %.

Vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana oli tuotannon volyymin kasvu vähäistä lähes kaikilla teollisuuden aloilla. Viimeisen neljänneksen aikana teollisuustuotanto kuitenkin kasvoi voimakkaasti, minkä seurauksena koko vuoden tuotannon määrä nousi 3,5 % suuremmaksi kuin edellisellä vuonna. Kasvaneen vientikysynnän ansiosta lisääntyi puuteollisuuden tuotanto runsaat 4 % ja paperiteollisuuden tuotanto 6 % edellisestä vuodesta. Sen sijaan investointitavarateollisuuden tuotanto ei runsaasta viennin kasvusta huolimatta noussut vuoden 1967 tasolta. Kotimaisen kysynnän heikkous näkyi myös kulutustavarateollisuuden tuotannossa, joka kasvoi vain 2 %.

BRUTTOKANSANTUOTE JA TEOLLISUUSTUOTANTO
Volyyymi-indeksit kausivaihteluista puhdistettuina

Log. asteikko

1. Bruttokansantuote
2. Koko teollisuus
3. Kulutushyödyketeollisuus

4. Investointitavarateollisuus
5. Paperiteollisuus
6. Puuteollisuus

Talonrakennustoiminnassa aktiviteetti voimistui selvästi vuoden loppupuoliskolla, mutta tästä huolimatta koko vuoden tuotannon määrä jäi noin 7 % edellisvuotista pienemmäksi. Metsätaloudessakin ajoittui tuotannon kasvu loppuvuoteen ja kasvun voimakkuus nosti tuotannon määrän 7 % korkeammaksi kuin vuonna 1967. Palveluelinkeinoissa tuotanto kasvoi määrältään noin 3 %.

Hintataso nousi vuoden alkukuukausina devalvaation jälkivaikutusten sekä suoritettujen palkankorotusten ja maataloushintojen tarkistuksen seurauksena nopeasti. Elinkustannusindeksi oli huhtikuussa jo 4 % korkeam-

malla kuin joulukuussa 1967. Maaliskuussa solmittu vakauttamissopimus ja hintasäännöstely johtivat kuitenkin hintatason vakaantumiseen niin, että elinkustannusindeksin nousu huhtikuusta joulukuuhun jäi vajaaksi 2 %:ksi. Keskimäärin oli elinkustannusindeksi vuonna 1968 kuitenkin 8½ % korkeammalla kuin vuonna 1967. Nimellisen ansiotason nousu oli 11 %, joten reaalisiksi ansiotason nousuksi jäi vajaat 3 %.

Tavaranniennin volyyymi kasvoi voimakkaasti jo vuoden ensimmäisellä neljänneksellä ja koko vuoden vienti nousi määrältään 11 % suuremmaksi kuin vuonna 1967. Eniten kasvoi metalliteollisuustuotteiden ja eräiden ns. uusvientituotteiden vienti, mutta puuteollisuustuotteidenkin vienti kasvoi noin 13 % ja paperiteollisuustuotteiden noin 6 %.

Tavarantuonnin kokonaisvolyyymi supistui 5 % vuonna 1968. Poltto- ja voiteluaineiden tuonnin volyyymi kasvoi noin 5 % sekä raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden tuonti noin 1 %. Kaikkien muiden tavararyhmien tuonti sen sijaan supistui, näistä voimakkaimmin henkilöautojen tuonti, jonka volyyymi aleni noin neljänneksellä.

Vientitavaroiden kansainväliset hinnat olivat vuonna 1968 keskimäärin hiukan alemmat kuin edellisenä vuonna, mutta devalvaation nostettua markkamääräisiä vientihintoja vuoden 1967 lopulla nämä olivat vuonna 1968 noin 18 % korkeammat kuin keskimäärin vuonna 1967. Tuontitavaroiden kansainväliset hinnat pysyivät puolestaan vuonna 1968 suurin piirtein vuoden 1967 tasolla, mutta markkamääräiset hinnat olivat keskimäärin 20 % korkeammat kuin vuonna 1967.

Tavaranniennin arvo vuonna 1968 oli 6 874 milj. markkaa, mikä oli 31 % edellisvuotista suurempi. Tavarantuonnin arvo oli 6 711 milj. markkaa eli 16 % suurempi kuin vuonna 1967. Kauppatase muodostui näin ollen 163 milj. markkaa ylijäämäiseksi oltuaan edellisenä vuonna 563 milj. markkaa alijäämäinen. Vaihtotaseen ylijäämä oli 269 milj. markkaa, mitä vuonna 1967 vastasi 489 milj. markan alijäämä.

Kansainväliseltä Valuuttarahastolta vuonna 1967 saadun valmiusluoton molemmat luottoerät, yhteensä 262 milj. markkaa, maksettiin vuoden 1968 jälkipuoliskolla takaisin. Kun nämä kuolelutukset otetaan huomioon, nousi pitkäaikaisen pääoman nettotuonti 129 milj. markkaan. Ulkomaista lyhytaikaista velkaa otettiin nettomääräisesti lisää 196 milj. markkaa. Yhdessä vaihtotaseen ylijäämän kanssa tämä pääoman nettotuonti johti siihen, että Suomen Pankin kulta- ja valuuttavaranto kasvoi vuoden aikana 626 milj. markasta 1 290 milj. markkaan. Pankin koko ulkomaisen nettosaatavan lisäys oli vuoden aikana 1 011 milj. markkaa. Valuuttapankkien lyhytaikainen nettovelka ulkomaille lisääntyi 67 milj. markkaa. Koko maan valuuttatilanne parani näin ollen 597 milj. markkaa.

Rahalaitosten antolainauksen kasvu jäi huomattavasti pienemmäksi kuin edellisenä vuonna. Kaikkien rahalaitosten antolainaus, kiinnitysluottopankit

mukaan luettuina, kasvoi vuonna 1968 vain 776 milj. markkaa eli 5,9 %. Edellisen vuoden vastaava kasvu oli 1 016 milj. markkaa ja 8,4 %. Luotonannon hidas kasvu perustui toisaalta pankkien pyrkimykseen supistaa edelleen varsin suurta keskuspankkivelkaansa ja toisaalta siihen, että pankkeihin kohdistuva luottojen kysyntä oli laimean investointiaktiiviteetin ja yritysten parantuneiden omarahoitusmahdollisuuksien vuoksi suhteellisen heikkoa. Sen sijaan ottolainauksen kasvu voimistui huomattavasti edellisvuotisesta. Rahalaitosten koko ottolainaus yleisöltä kasvoi 1 545 milj. markkaa eli 12,2 % kasvun oltua vuonna 1967 vain 1 108 milj. markkaa eli 9,5 %. Käteistalletusten kasvu oli vuonna 1968 tuntuvasti varsinaisten talletusten kasvua nopeampaa. Varsinaisten talletusten rakenteessa tapahtui huomattavia muutoksia pankkien lopetettua indeksiehtoisten talletusten vastaanottamisen maaliskuun lopulla. Indeksitalletusten erääntyessä näiltä tileiltä vapautuneet varat sijoitettiin suurimmaksi osaksi korkeakorkoisille talletustileille. Anto- ja ottolainauksen kehitys mahdollisti pankkien keskuspankki-aseman huomattavan kevenemisen.

II. VAKAUTTAMISSOPIMUS JA SIIHEN LIITTYNEET TOIMENPITEET

Eri aloilla voimassa olleet tulojen ja hintojen sidonnaisuudet olivat edellisen vuoden lokakuussa suoritetun devalvaation jälkeen johtamassa voimakkaaseen inflaatiokierteeseen. Koska tämä olisi aiheuttanut devalvaatiolla saavutettujen etujen nopean menettämisen ja vienyt edellytykset aktiivisen kasvupolitiikan harjoittamiselta, aloitettiin hallituksen toimesta tärkeimpien etujärjestöjen kesken neuvottelut tulo- ja hintakehityksen vakauttamiseksi. Nämä neuvottelut johtivat maaliskuun 27 päivänä ns. vakauttamissopimukseen, jonka allekirjoitti 12 etujärjestöä. Sopimuksen mukaan palkkasopimukseen liittynyt indeksiehto poistettiin ja yleiseksi palkankorotukseksi vuoden 1969 alusta sovittiin 16 penniä tunnilta. Edelleen sovittiin siitä, että maataloustuotteiden tavoitehintoja korotetaan 2 % kesäkuun alusta 1968 ja jälleen 2 % vuoden 1969 alusta. Etujärjestöt asettivat kuitenkin sopimuksen sitovuuden ehdoksi, että hallitus saa eduskunnalta valtuudet hintojen, vuokrien ja erilaisten maksujen sekä palkkojen säännöstelyyn ja sidonnaisuusjärjestelmien katkaisemiseen. Lisäksi edellytettiin mm., että hallitus lopettaa indeksiehtoisten obligaatioiden myynnin. Jo sopimuksen viimeistelyvaiheessa rahalaitokset olivat päättäneet lopettaa talletusten vastaanottamisen indeksiehtoisille talletustileille.

Vakauttamissopimuksessa edellytetty laki taloudellisen kehityksen turvaamisesta, jota seuraavassa kutsutaan vakauttamislaki, hyväksyttiin 9 päivänä huhtikuuta ja se astui voimaan seuraavana päivänä. Lailla poistettiin kaikista sitoumuksista ja sopimuksista indeksiehdot siltä osin kuin ne kohdistuvat lain voimaantulon jälkeiseen aikaan. Yleisestä indeksiehtojen poistamisesta säädettiin laissa kuitenkin eräitä poikkeuksia, joiden sisältöä sittemmin on valtioneuvoston päätösin täsmennetty. Tärkeimpinä poikkeuksina olivat ennen lain voimaantuloa liikkeeseen lasketut valtion obligaatit ja velkasitoumukset sekä vakuutusopimuksiin ja eläkkeisiin sisältyvät indeksiehdot. Indeksiehtoisissa talletuksissa ja muiden kuin valtion ennen lain voimaantuloa liikkeeseen laskemissa obligaatioissa ja debentureissa indeksiehto säilytettiin marraskuun 1968 loppuun.

III. LUOTTO- JA PÄÄMAMARKKINAT

Rahapolitiikan tavoitteet ja toimenpiteet

Suomen Pankin raha- ja luottopoliittiset toimenpiteet keskittyivät vuonna 1968 vakauttamissopimuksen aikaansaamiseen ja sen jälkeen sopimuksen ja vakauttamislain edellyttämien toimenpiteiden hoitamiseen ja valvontaan. Samanaikaisesti pankki suoritti useita luottopoliittisia erityisjärjestelyjä, jotka tähtäsivät investointien elvyttämiseen taloudellisen kasvun ja työllisyyden kannalta tärkeillä tuotannonaloilla.

Vakauttamisneuvottelujen eräänä keskeisenä tavoiteena oli voimassa olevien indeksisidonnaisuuksien purkaminen, mikä edellytettiin kohdistettavan myös erimuotoisiin luottoihin sekä talletuksiin. Indeksiehtoisia talletuksia vastaanottaneiden rahalaitosten kohdalla todettiin tällöin tilanne sellaiseksi, että vaikka talletusten indeksisidonnaisuus jäädytettäisiinkin, rahalaitokset joutuisivat hintatason jo tapahtuneen nousun vuoksi perimään luottoasiakkailta yhä varsin korkeata indeksilisää voidakseen suorittaa erääntyville indeksitalletuksille vielä maksettavat indeksihyvitykset. Todellisissa luottokustannuksissa ei siten saavutettaisikaan tavoitellun suuruista alenemista. Tähän katsoen ja saadakseen alulle käytännölliset toimenpiteet indeksisidonnaisuuden purkamiseksi sekä koko vakauttamissopimuksen loppuun viemiseksi johtokunta neuvottelujen ollessa vielä kesken päätti pankkivaltuusmiesten suostumuksella maaliskuun 20 päivänä, että jos rahalaitokset alentavat ns. välillisen indeksilisän 1 prosenttiyksiköksi, Suomen Pankki rahoittaa korotta ja täysimääräisesti sen velan, joka rahalaitoksille syntyy indeksiehtoisille talletuksille vielä maksettavien indeksihyvitysten vuoksi. Samana päivänä rahalaitokset päättivät lopettaa talletusten vastaanottamisen indeksiehtoisille tileille. Kun varsinainen vakauttamissopimus maaliskuun 27 päivänä tehtiin, siinä saatettiin todeta, että indeksiehtoisten talletusten vastaanotto rahalaitoksissa oli jo lopetettu, ja edellytettiin, ettei niitä oteta uudelleen käytäntöön. Samoin hyväksyttiin se menettely, että rahalaitokset perivät 1 %:n vuotuista lisäkorkoa, kunnes Suomen Pankin valvomille indeksitasauksille on kertynyt indeksitalletuksille maksettavia hyvityksiä vastaava määrä. Tämän nojalla Rahalaitosten neuvottelukunta päätti maaliskuun 28 päivänä, että maan kaikki rahalaitokset lopettavat huhtikuun 1

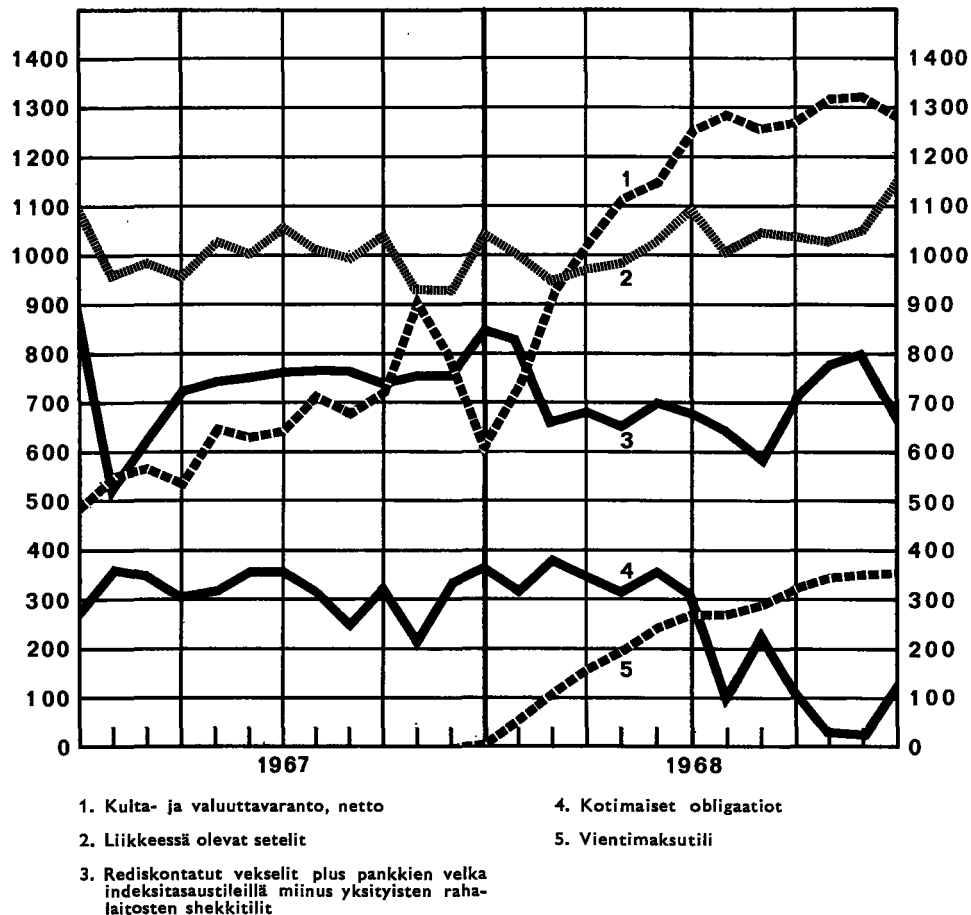
päivästä alkaen siihenastisessa muodossa sovelletun luottojen indeksisidonnaisuuden ja ryhtyvät samasta päivästä lukien perimään luotoista varsinaisen koron lisäksi 1 %:n lisäkorkoa, joka käytetään indeksitalletuksille vielä maksettaviin indeksihyvityksiin. Edellytyksenä tämän järjestelyn jatkuvuudelle oli, että vakauttamisohjelma saadaan lopullisesti aikaan. Vastaavasti ja samoin edellytyksin Suomen Pankki kiertokirjeellään maaliskuun 30 päivänä muutti rahalaitoksille indeksisidonnaisuudesta antamansa määräykset ja antoi yksityiskohtaisemmat ohjeet edellä mainitusta indeksitasausjärjestelystä. Samalla pankki muutti rediskonttausehtoja siten, että tästä indeksitasausjärjestelystä aiheutuva rahalaitoksen velka Suomen Pankille rinnastetaan rahalaitoksen rediskonttauksiin rediskonttauskiintiön käyttöä ja mahdollista lisäkorkoa laskettaessa.

Kun vakauttamislaki oli huhtikuun 9 päivänä vahvistettu, nämä rahalaitosten ja Suomen Pankin päätökset saivat pysyvän luonteen. Valtioneuvoston päätöksellä kesäkuun 27 päivänä määrättiin, että talletusten indeksisidonnaisuuden viimeisenä tarkistuslukuna pidetään marraskuun 1968 pistelukua. Kun tätä pistelukua talletusehtojen mukaan sovellettiin tammikuussa 1969 erääntyviin indeksiehtoihin talletuksiin, rahalaitokset puolestaan päättivät, että helmikuun 1 päivänä 1969 tai myöhemmin erääntyvät indeksiehtoiset talletukset ovat tuosta päivästä lukien heti nostettavissa.

Indeksiehtoisia talletuksia oli rahalaitoksissa vuoden 1968 viimeisenä päivänä enää 1 410 milj. markkaa. Rahalaitoksille indeksitasausjärjestelyn puitteissa syntynyt velka Suomen Pankille oli samana ajankohtana 107 milj. markkaa.

Voidaan todeta, että indeksiehtoisten talletusten purkaminen Suomen Pankin indeksitasausjärjestelyn tuella merkitsi rahalaitosten luottoasiakkailla erittäin tuntuvaan luottokustannusten vähenemistä. Vakauttamissopimuksen tekohetkellä oli indeksitalletuksille maksettavia indeksihyvityksiä varten peritty ns. välillinen indeksilisä 4 % osuuskassojen ja 3 ½ % säästöpankkien muodostamissa »tasauspooleissa». Liikepankit puolestaan perivät 2 %:n indeksilisää. Suomen Pankin aikaisempien ohjeiden mukaan liikepankit olivat sitä paitsi soveltaneet ns. suoraa 50-prosenttista indeksiehtoa luottokantaan, jonka suuruus tuolloin oli yhteensä noin 1 mrd. markkaa, ja tuolta luottokannalta veloitettu indeksikorotus oli hintatason voimakkaan nousun johdosta keväällä 5—6 % vuodessa. Kun kaikissa näissä rahalaitoksissa indeksisidonnaisuus huhtikuun alusta lukien kokonaan poistettiin ja siirryttiin perimään väliaikaista 1 %:n suuruista lisäkorkoa luoton nimellispääomalle, luottokustannusten aleneminen oli siten rahalaitoksesta ja luotto-tyypistä riippuen 1—5 prosenttiyksikköä. — Tässä yhteydessä on syytä todeta, että valtion, kuntien, Kansaneläkelaitoksen, yksityisten vakuutuslaitosten jne. myöntämässä luotoissa samoin kuin yksityisten välisissä luottosopimuksissa noudatettua ns. suoraa indeksisidonnaisuutta ei poistettu, vaan

SUOMEN PANKIN TASEEN TÄRKEIMPIEN ERIEN KEHITYS
 VUOSINA 1967 JA 1968, MILJ. MK

se vakauttamislain nojalla vain jäädytettiin maaliskuun 1968 indeksilukuun. Tämä merkitsi sitä, että näiden luottojen kustannukset eivät tosiasiallisesti alentuneet, vaan kustannusten kasvu vain estettiin.

Vakauttamislaisissa säädettiin, että velaksiannossa ei saa sopia perittäväksi eikä lain voimassaoloajalta periä suurempaa korkoa tai muuta hyvitystä kuin mitä julkisen valvonnan alaiset raha- ja vakuutuslaitokset soveltavat. Suomen Pankin asiana on julkaista nämä korkomäärät Virallisessa lehdessä. Sopimusteksteissä tai laissa ei puututtu Suomen Pankin ja luottolaitosten välisiin korkopoliittisiin suhteisiin, mutta itse vakauttamisneuvottelujen yhteydessä korostettiin työmarkkinajärjestöjen taholta sitä, ettei indeksi-

ehdon poistaminen tai jäädyttäminen saisi johtaa varsinaisen luotonantokoron nostamiseen yleensä eikä erityisesti asuntoluotoissa. Suomen Pankki julkaisi korkomääriä koskevat tiedotukset Virallisessa lehdessä huhtikuun 11 ja 16 päivänä sekä kesäkuun 24 päivänä todeten mm., että julkisen valvonnan alaisten raha- ja vakuutuslaitosten luotonantokorkojen keskimäärät olivat $7\frac{1}{2}$ — $8\frac{1}{2}$ % vuodessa ja että ylin sovellettu korko, joka siten tuli sitovaksi enimmäiskoroksi kaikissa näiden laitosten ulkopuolella solmituissa sopimuksissa, oli 10 % vuodessa.

Vakauttamislain nojalla annetulla valtioneuvoston päätöksellä (209/68) säilytettiin väliaikaisesti yksityisten obligaatioiden ja debentuurien indeksisidonnaisuus samoin kuin luotonannon indeksisidonnaisuus niissä kiinnitysluottolaitoksissa, jotka olivat hankkineet luottovaransa indeksiehtoisia obligatioita tai debenttuureja liikkeeseen laskemalla. Tarkoituksena oli tietyn ylimenokauden aikana muuntaa tai vaihtaa ko. obligatiot tai debenttuurit ilman indeksiehtoa oleviin arvopapereihin. Suomen Pankki totesi kuitenkin asiaa tutkittuaan, että yksityisissä liikkeellä olevissa indeksiehtoisissa obligatioissa ja debenttuureissa, joiden määräksi ilmeni 521,5 milj. markkaa, oli jo indeksikorotusta sisällä niinkin paljon kuin 10,5 % eli 54,9 milj. markkaa. Tähän katsoen tämän indeksiehtoisen arvopaperikannan muuttaminen indeksiehtoa vaille oleviksi arvopapereiksi esim. vaihtamisen tietä olisi kohdannut huomattavia hankaluuksia. Suomen Pankki ehdottikin toisenlaista ratkaisua, jonka valtioneuvosto hyväksyi marraskuun 14 päivänä. Sen mukaan ko. arvopaperien samoin kuin kiinnitysluottolaitosten luotonannon indeksisidonnaisuus jäädytettiin marraskuun 1968 indeksilukuun eli samalle tasolle, mihin talletustenkin indeksisidonnaisuus oli jäädytetty. Obligaatioiden ja debentuurien käypäisyyden ylläpitämiseksi liikkeeseenlaskijat voivat maksaa niille ylimääräistä korkoa. Suomen Pankin ja kiinnitysluottolaitosten kesken käydyissä neuvotteluissa sovittiin samalla siitä, että viimeksi mainitut maksavat tällaista ylimääräistä korkoa $1\frac{1}{4}$ % velan nimellispääomalle ja että ne veloittavat samaa ylimääräistä korkoa antamistaan lainoista.

Maaliskuun 20 päivänä samassa yhteydessä, jolloin pankki teki jo viitattun päätöksensä indeksitasausjärjestelystä, pankki niin ikään vakauttamistoimenpiteiden ja sillä tavoiteltujen kasvu- ja työllisyyspoliittisten tavoitteiden edistämiseksi päätti erityistoimenpitein helpottaa asuntorakennustoiminnan sekä teollisuusinvestointien rahoitusta. Edistääkseen asuntorakennustuotannon käyntiin saattamista tulevana syyskautena pankki ilmoitti osallistuvansa rahalaitosten välityksellä rakennusluottoihin 60 milj. markalla. Määrä tuli ensisijaisesti käyttäen valtion asuntotuotantolainoilla rahoitettaviin asuinrakennuksiin, etenkin vuokra-asuntojen rakentamiseen. Niin ikään pankki ilmoitti varaavansa noin 100 milj. markkaa maksutasetta tukevien ja tuotannollisesti kannattavien teollisuusinvestointien rahoittamiseen.

Asuntotuotantoon varatun luottomäärän pankki myöhemmin korotti 70,5 milj. markaksi. Edelleen pankki päätti kesäkuun 20 päivänä, että tätä pankin luottotukea voidaan käyttää luottojärjestelyn piiriin hyväksytyjen, valtion asuntotuotantolainoilla luototettavien rakennuskohteiden rakennusaikaiseen rahoitukseen myös siltä osin, kuin on kysymys valtiolle kuuluvasta rahoitusosuudesta. Tämä lisäjärjestely on kuitenkin väliaikainen ja kestää siihen asti, kunnes valtion vuoden 1969 asuntolainamääräraha on kyseisten rakennuskohteiden kohdalla käytettävissä maksatuksiin. Pankin luottojärjestely olikin omansa edistämään kyseisten rakennuskohteiden luottorahoituksen kuntoon saattamista. Kun varsinaisten rakennustöiden käyntiin saattaminen kuitenkin eräistä muista syistä melkoisesti viivästyi ja toisaalta rahalaitosten rahoitustilanne muutoin olennaisesti helpottui, ei pankin myöntämiä luottoja ollut vuoden loppuun mennessä tarvinnut nostaa enempää kuin 4,9 milj. markkaa. Tässä yhteydessä on myös mainittava, että pankki niin ikään kesäkuun 20 päivänä päätti, että se yhteensä 45,7 milj. markan määrä kassavarantotalletuksia, joka kassavarantosopimuksen mukaan muutoin olisi palautettu rahalaitoksille vasta helmikuun 20 päivänä 1969, oli rahalaitosten nostettavissa jo syys—joulukuun aikana. Pankki edellytti tällöin, että rahalaitokset käyttävät näin vapautuvat varat ensisijaisesti asuntorakennustuotannon rahoittamista koskevan em. luottojärjestelyn puitteissa myönnettäviin rakennusaikaisiin luottoihin sekä viljakaupan rahoitukseen.

Teollisuusinvestointien elvyttämiseksi Suomen Pankki suoritti yhteistoiminnassa raha- ja luottolaitosten sekä teollisuuden järjestöjen kanssa syyskautena sellaisten hankkeiden kartoituksen, jotka olisivat nopeasti käynnistettävissä ja ehtisivät parantaa odotettua heikommaksi muodostuvaa talvikauden työllisyystilannetta. Milloin suunnitellun ja kannattavaksi katsotun investoinnin rahoitus osoittautui yksittäiselle rahoittajapankille liian raskaaksi, ohjattiin ko. yritysten luottopyynnöt pankin toimesta kokonaan tai osittain toisiin luottolaitoksiin, niihin mukaan luettuina Postisäästöpankki ja Teollistamisrahasto Oy. Samassa yhteydessä tuli pankin teollisuusinvestointeihin myöntämä 100 milj. markan määrä kokonaan varatuksi. Tästä määrästä oli vuoden lopussa kuitenkin nostettuna vasta 18 milj. markkaa, koska maksuaikataulut oli laadittu sen mukaan, missä vauhdissa rakennustyöt näissä useammankin vuoden ajan kestävässä investoinneissa edistyvät.

Pankki kävi syksyn mittaan myös neuvotteluja valtiovallan ja eri rahalaitosryhmien edustajien kanssa kuntien vaikeaksi käyneestä luottorahoitustilanteesta. Kun pankki ei katsonut voivansa antaa kunnille valuuttalupaa ulkomaisten lainojen ottamiseen, pankki pyrki sellaiseen kotimaiseen luottojärjestelyyn, joka helpottaisi elinkeinotoiminnan kehittämistä ja työllisyyden edistämistä palvelevien kunnallisten investointien käynnistämistä ja siten myös täydentäisi edellä mainittua teollisuuden luottojärjestelyä. Neuvottelut saatiin päätökseen vasta vuoden 1969 tammikuussa.

Pankki jatkoi vuonna 1968 vuoden 1967 huhtikuussa luotua kotimaisten toimitusluottojen rahoitusjärjestelyä. Kun luottojärjestelyn piiriin hyväksytyjen hankkeiden määrä kasvoi erittäin voimakkaasti ja rahalaitosten omat rahoitusmahdollisuudet toisaalta koko ajan paranivat rahamarkkinoiden yleisen kevenemisen ansiosta, pankki päätti marraskuun 20 päivänä alentaa oman rahoitusosuutensa 50 %:sta 30 %:iin kunkin toimituksen edellyttämästä luottorahoituksen määrästä. Liikepankkien rahoitusosuus kasvoi siten vastaavasti 50 %:sta 70 %:iin luotontarpeesta. Vuoden lopussa oli niiden tavaratoimitusten kokonaisarvo, joihin luottovarauksia oli tämän järjestelyn puitteissa myönnetty, yhteensä 305,7 milj. markkaa oltuaan vuotta aikaisemmin 78,5 milj. markkaa. Suomen Pankin antamat luottovaraukset näihin hankkeisiin olivat 118,5 milj. markkaa. Luottovarauksia oli myönnetty 39 eri toimittajalle ja ne jakautuivat 59 tilaajan kesken. Suomen Pankin luottovarauksista ei vuoden lopussa ollut silti nostettu enempää kuin 17,8 milj. markkaa, koska pääosa maksutaulukkojen mukaisesta rahoitustarpeesta kohdistuu vuoteen 1969. — Mainittakoon tässä yhteydessä, että aikaisempi, vuonna 1963 aloitettu metalliteollisuuden keskipitkiä toimitusluottoja koskeva luottojärjestely on jo kokonaan takaisinmaksuvaiheessa ja ko. luottojen määrä väheni kertomusvuoden aikana 56,7 milj. markasta 38,8 milj. markkaan.

Ns. uusvientiluottojen myöntäminen jatkui kertomusvuonna entisin ehdoin, joskin pankki rahamarkkinoiden keventyessä ryhtyi asteittain vaatimaan uusvientiluottoa saaneiden yritysten varsinaisilta rahoittajapankeilta suurempaa rahoitusosuutta. Vuoden lopussa oli uusvientiluottojen nostettu määrä 74,4 milj. markkaa, mikä jakautui 161 yrityksen kesken. Metsätalouden rahoitusohjelman (MERA) edellyttämää rahoitusta jatkettiin entiseen tapaan siten, että pankki merkitsi kokonaan valtion 20 milj. markan määrällisen uuden metsänparannuslainan myydäkseen sen pääosaltaan edelleen rahalaitoksille. Viljakaupan rahoitukseen edellisenä vuonna myönnetyt luotot maksettiin pankille takaisin kesään mennessä. Uuden satokauden rahoitustarpeen hoitamisesta rahalaitosten ja keskusliikkeiden kanssa käydyissä neuvotteluissa pankki ilmoitti luopuvansa kokonaan tästä rahoitustehtävästä, joka alun perinkin oli tarkoitettu vain väliaikaiseksi. Pankki katsoi, että viljakaupan rahoitus kuuluu rahalaitosten normaaleihin kausirahoitustehtäviin ja että niiden hoitaminen ei rahamarkkinoiden huomattavan helppotumisen vuoksi enää välttämättä tarvitse Suomen Pankin erityistukea. Kuten jo mainittiin, myös kassavarantotalletusten ennenaikainen palautus oli rahalaitosten käytettävissä viljakaupan rahoitukseen. Toiselta puolen on todettava, että viljan ja meijerituotteiden runsaus aiheutti erittäin suurta luotontarvetta niissä laitoksissa, jotka valtion toimesta hoitavat keskusvarastoinnin, mikä johti siihen, että Suomen Pankki joutui eri toimenpitein hankkimaan niille huomattavat määrät lyhytaikaista väliaikaiseksi tarkoitettua rahoitusta.

Kassavarantosopimuksen mukaisesti rahalaitosten talletusvelvollisuus päättyi kesäkuun 15 päivänä, jolloin pankissa pidetyille kassavarantotileille oli kertynyt 182,7 milj. markkaa. Kassavarantotalletusten jo mainitun ennenaikaisen palauttamisen johdosta niiden määrä aleni vuoden loppuun mennessä 137,0 milj. markkaan.

Rahalaitokset

Liikepankkien omaisuustaseissa vuoden 1968 aikana tapahtuneista muutoksista on esitetty seuraava yhteenveto.

	Muutos milj. mk	
Kassa		+ 88,4
Ulkomaiset saatavat, netto		— 57,4
Kassavarantotalletukset		— 20,6
Antolainaus yleisölle		
vekselit	— 21,6	
shekkitilit	— 23,3	
lainat	+ 434,5	+ 389,6
Ulkomaan rahan määräiset kotimaiset saatavat, netto		+ 92,4
Osakkeet ja obligaatiot		+ 122,9
Vastaavat		+ 615,3
Ottolainaus		
talletukset	+ 499,9	
shekkitilit	+ 182,9	+ 682,8
Maksujen välitykset, netto		+ 10,7
Kotimaiset rahalaitokset, netto		+ 139,0
Suomen Pankki		— 199,0
Omat pääomat		+ 30,5
Muut erät, netto		— 48,7
Vastattavat		+ 615,3

Liikepankkien ottolainauksen kasvu ylitti vuonna 1968 niiden antolainauksen kasvun 293 milj. markalla. Edellisenä vuonna ottolainaus yleisöltä kasvoi 132 milj. markkaa enemmän kuin antolainaus. Vastaavien puolella kasvoivat kaikki muut erät paitsi ulkomaiset nettosaatavat ja kassavarantotalletukset, joista ensiksi mainittu väheni 57 milj. markkaa ja jälkimmäinen 21 milj. markkaa. Vastattavien puolella velka Suomen Pankille pieneni 199 milj. markkaa, kun taas nettovelka kotimaisille rahalaitoksille kasvoi 139 milj. markkaa.

Kaikkien rahalaitosten ottolainauksessa yleisöltä vuosina 1967 ja 1968 tapahtuneet muutokset ilmenevät seuraavasta asetelmasta.

	Muutos vuoden aikana			
	1967	1968		
	milj. mk	%	milj. mk	%
Liikepankit	+ 467,9	+ 11,0	+ 682,8	+ 19,4
Säästöpankit	+ 300,6	+ 8,7	+ 360,4	+ 9,6
Osuuskassat	+ 192,5	+ 8,4	+ 287,8	+ 11,5
Postisäästöpankki	+ 100,5	+ 8,5	+ 173,4	+ 13,5
Osuuskauppojen säästökassat	+ 50,6	+ 13,3	+ 33,7	+ 7,8
Osuuskassojen Keskus Oy	— 3,9	— 10,3	+ 6,5	+ 19,1
Suomen Kiinteistöpankki Oy	— 0,1	— 9,4	+ 0,0	+ 0,0
Yhteensä	+ 1 108,1	+ 9,5	+ 1 544,6	+ 12,2

Koko ottolainauksen markkamääräinen kasvu oli kertomusvuonna 436,5 milj. markkaa suurempi kuin edellisenä vuonna, mikä merkitsi vuotuisen kasvun nopeutumista 9,5 %:sta 12,2 %:iin. Yleisön shekki- ja postisiirtotilit kasvoivat 340 milj. markkaa eli 28,9 %. Edellisenä vuonna vastaava kasvu oli 7,6 milj. markkaa eli 0,7 %. Varsinaiset talletukset lisääntyivät 1 204,6 milj. markkaa eli 10,4 % vastaavien lukujen oltua edellisenä vuonna 1 100,5 milj. markkaa ja 10,5 %. Varsinaisten talletusten kokonaismäärä rahalaitoksissa oli vuoden 1968 lopussa 12 742,5 milj. markkaa.

Varsinaisten talletusten rakenne muuttui vuoden 1968 aikana huomattavasti indeksitalletusten osuuden laskiessa 34,6 %:sta 11,1 %:iin ja korkeakorkoisten talletusten osuuden kasvaessa 5,3 %:sta 24,2 %:iin. Muutos johtui siitä, että pankit lopettivat maaliskuun lopulla vakauttamissopimuksen solmimisen yhteydessä indeksitalletusten vastaanottamisen, minkä seurauksena indeksitalletusten määrä alkoi tasaisesti supistua talletusten eräännyessä. Suurin osa näiltä tileiltä vapautuneista varoista sijoitettiin korkeakorkoisille talletustileille. Kaikki indeksitalletukset olivat 100-prosenttisesti indeksiin sidotuilla A-indeksitileillä. Luonnollisten henkilöiden ja jakamattomien kuolinpesien varsinaiset talletukset olivat kertomusvuonna verovapaita. Varsinaisten talletusten jakaantuminen eri talletustileille on esitetty seuraavassa asetelmassa.

	Yleisön varsinaiset talletukset		
	30.12.1967 milj. mk	31.12.1968 milj. mk	Muutos %
Indeksitalletukset	3 997,2	1 410,4	— 64,7
Korkeakorkoiset talletukset	610,5	3 085,1	+ 405,3
Yhteensä	4 607,7	4 495,5	— 2,4
Muut	6 930,2	8 247,0	+ 19,0
Yhteensä	11 537,9	12 742,5	+ 10,4

Rahalaitosten antolainauksessa yleisölle vuosina 1967 ja 1968 tapahtuneet muutokset ilmenevät seuraavasta asetelmasta.

	1967		Muutos vuoden aikana		1968	
	milj. mk	%	milj. mk	%	milj. mk	%
Liikepankit	+ 336,0	+ 6,9	+ 389,6	+ 7,5	+ 389,6	+ 7,5
Säästöpankit	+ 296,3	+ 10,0	+ 195,2	+ 6,0	+ 195,2	+ 6,0
Osuuskassat	+ 163,3	+ 7,2	+ 177,1	+ 7,3	+ 177,1	+ 7,3
Postisäästöpankki	+ 85,1	+ 10,9	+ 71,4	+ 8,2	+ 71,4	+ 8,2
Osuuskassojen Keskus Oy	+ 17,5	+ 5,2	— 83,1	— 23,4	— 83,1	— 23,4
Kiinnitysluottolaitokset	+ 118,1	+ 13,0	+ 26,1	+ 2,5	+ 26,1	+ 2,5
Yhteensä	+ 1 016,3	+ 8,4	+ 776,3	+ 5,9	+ 776,3	+ 5,9

Rahalaitosten antolainaus kasvoi kertomusvuonna 776,3 milj. markkaa eli 5,9 prosenttia. Antolainauksen kasvu hidastui edelliseen vuoteen verrattuna, jolloin kasvu oli 1 016,3 milj. markkaa eli 8,4 %.

Rahalaitosten ottolainauksessa sovelletut korot pysyivät kertomusvuoden aikana muuttumattomina. Eri tileillä sovelletut korot on esitetty seuraavassa asetelmassa.

	1.1.—31.12.
	%
12 kuukauden talletukset (korkeakorkoiset talletukset)	6
6 kuukauden talletukset	4 ½
Indeksitalletukset	3
Shekkitilit ja postisiirtotilit	0

Rahalaitosten soveltamissa antolainauskoroissa tapahtui vuoden 1968 aikana ainoastaan vähäisiä muutoksia. Rediskonttaavien rahalaitosten luotonannossaan soveltama ylin korko oli edelleen 10 % vuodessa. Liikepankkien luotonannossaan yleisölle soveltamien antolainauskorkojen punnittu keskiarvo vuoden lopussa oli 7,42 % oltuaan edellisenä vuonna 7,45 %. Säästöpankeissa ja osuuskassoissa antolainauskorkojen punnittu keskimäärä oli hieman tätä korkeampi. Varsinaisen koron lisäksi rahalaitokset perivät vuoden alussa suurimmasta osasta antolainausta indeksilisää indeksiin sidotuille talletuksille maksettavien indeksihyvitysten kattamiseksi. Maaliskuun lopulla oli peritty indeksilisä liikepankissa 2 %, säästöpankkijärjestössä 3 ½ % ja osuuskassajärjestössä 4 %. Kun kaikissa näissä rahalaitoksissa indeksisidonnaisuus huhtikuun alusta lukien poistettiin kokonaan, siirryttiin niissä perimään väliaikaista 1 %:n suuruista lisäkorkoa luoton nimellispääomalle siihen asti, kunnes indeksitalletuksille maksettava indeksihyvitys on kokonaan katettu.

Arvopaperimarkkinat

Arvopaperimarkkinat vilkastuivat huomattavasti vuoden 1968 aikana. Tähän vaikuttivat ensinnäkin verouudistukset, kuten kesäkuussa annettu laki elinkeinotulon verottamisesta, toiseksi maaliskuuhuhtikuun vakauttamistoimenpiteet ja uuden hallituksen muodostaminen sekä kolmanneksi taloudellisen nousukauden odotukset, jotka alkoivatkin täytyä erityisesti vientimarkkinoilla. Helsingin Arvopaperipörssin kokonaisvaihto oli vuonna 1968 markkamääräisesti ennätysellinen, 43,8 milj. markkaa eli 40,4 % edellisvuotista suurempi. Erityisesti mainittakoon teollisuusosakkeitten vaihdon huomattava vilkastuminen maaliskuusta alkaen sekä pankkiosakkeitten vuoden lopulla. Merkintäoikeuksien vaihto oli varsin vilkasta vuoden loppupuolella, sillä väliaikainen laki osakeantien leimaverovapaudesta oli voimassa vain vuoden loppuun. Osakeantileimavero poistettiin kuitenkin pysyvästi joulukuussa annetulla lailla; samalla poistettiin leimavero myös obligaatioilta erästä poikkeusta lukuun ottamatta vuoden 1969 alusta lukien.

Osakkeiden myynnin suuruus Helsingin Arvopaperipörssissä oli vuonna 1968 27,8 milj. markkaa eli 50,7 % suurempi kuin vuonna 1967. Merkintäoikeuksien myynti, 4,8 milj. markkaa, oli viisinkertainen edellisvuoteen verrattuna. Myös debentuurien myynti kasvoi jonkin verran, obligaatioiden sen sijaan pieneni. Pankkiosakkeiden kurssi-indeksi ehti vahvistua noin 4 %, teollisuusosakkeiden sen sijaan runsaan neljänneksen vuodesta 1967. Pörssiosakkeiden yleisindeksin keskimääräinen nousu oli 24,0 %.

Valtiontalous

Vuoden 1968 talousarvio annettiin eduskunnalle tavallista myöhemmin, koska siinä pyrittiin ottamaan huomioon lokakuussa 1967 suoritetun devalvaation vaikutukset. Maksutaseen tasapainon saavuttamisedellytykset muuttuivat täysin, ja budjettipolitiikassa huomio oli kiinnitettävä hinta- ja kustannustason nousun hillitsemisen ohella edelleen suurena pysyneen työttömyyden hoitamiseen.

Valtion menojen arvioitiin kasvavan voimakkaasti vuoden 1968 aikana lähinnä kustannustason nousun ja menojen lakisääteisyysjohdosta. Vientimaksujen ja eräiden veronkorotusten ansiosta valtion lainantarpeen katsottiin jäävän suhteellisen pieneksi, joten rahoitusmarkkinoiden odotettiin tältä osin kevenevän. Yksityisten investointien elvyttäminen todettiin lähivuosien talouspolitiikan tärkeimmäksi tehtäväksi.

Budjetin menopuolen kasvun johdosta oli eräitä tuloperusteita muutettava. Uutena verona säädettiin matkustajavero. Tulo- ja omaisuusverotusta muutettiin siten, että eräitä fyysisten henkilöiden vähennysoikeuksia supis-

tettiin ja poistettiin. Yhteisöjen omaisuusverotus lakkautettiin kokonaan, mutta yhteisöt joutuivat maksamaan korotettua tuloveroa siten, että valtion tulot näiltä osin eivät alentuneet. Sekä henkilö- että tavaraliikenteen rautatietariffeja korotettiin 6 %. Vientimaksuilla oli tarkoitus kerätä 600 milj. markkaa, jotka myös budjetoitiin menopuolelle. Suurin suhteellinen lisäys budjettimenoissa kohdistui lainanantoon ja muihin finanssisijoituksiin, joihin pääosa vientimaksuvaroista oli tarkoitettu käytettäväksi. Vientimaksut tekivät mahdolliseksi entistä aktiivisemmän teollistamis- ja vienninedistämispolitiikan ja myös eräisiin perusinvestointeihin, kuten liikenneyhteyksien parantamiseen ryhtymisen. — Asuntotuotannon tehostamiseksi asuntolainoihin myönnettiin 16 % enemmän varoja kuin vuotta aikaisemmin. Myös valtion kulutus- ja siirtomenot nousivat huomattavasti.

Eduskunnan hyväksymän budjetin loppusumma oli 9 276 milj. markkaa, mikä merkitsi 15 prosentin kasvua vuoden 1967 tilinpäätöksen mukaisiin menoihin verrattuna.

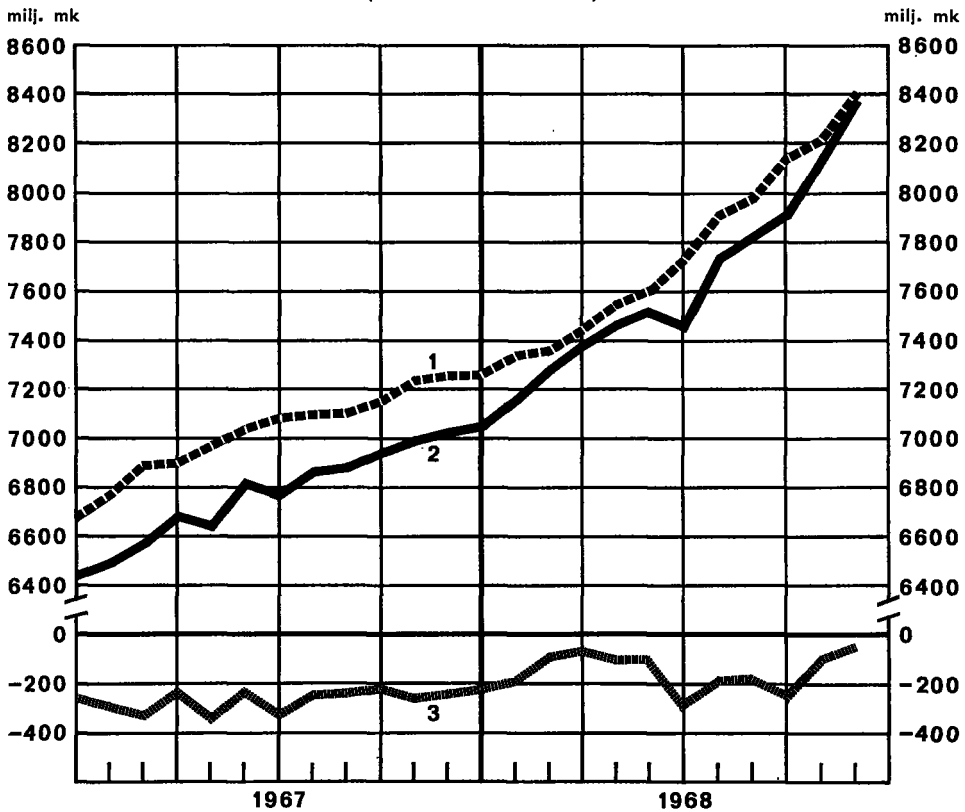
Vuoden 1968 ensimmäisellä neljänneksellä valtion tulot (ilman lainanottoa) nousivat kassalaskelmien mukaan 19 % menojen (ilman kuoletuksia) noustessa 10 % verrattuna vastaavaan aikaan edellisenä vuonna. Ilman vientimaksuja tulojen nousu oli suurin piirtein menojen lisäyksen suuruinen. Tuloista nousivat eniten tulo- ja omaisuusveron sekä liikevaihtoveron tuotto, kun taas mm. tuontitullien ja -maksujen sekä autoveron tuotto laskivat. Kuoletukset olivat 73 milj. markkaa lainanottoa suuremmat, jolloin kassaliijäämäksi muodostui 41 milj. markkaa. Yleisölle tarkoitettuja obligaatiolainoja myytiin 49 miljoonan ja muille tarkoitettuja 59 milj. markan arvosta. Suurin osa lainoista oli indeksiin sidottuja. Indeksilainojen myynti lopetettiin maaliskuussa vakauttamistoimien yhteydessä.

Ensimmäisen vuosipuoliskon aikana valtion tulot nousivat 12 ja menot 13 %. Kun nettolainanotto lisääntyi toisen vuosineljänneksen kuluessa 118 milj. markkaa, oli valtion kassa kesäkuun lopussa tasapainossa. Toisella neljänneksellä valtio emitti ulkomaille kaksi lainaa, määriltään 79 milj. Saksan markkaa ja 50 milj. Ruotsin kruunua. Indeksiehdon poistamisesta huolimatta myytiin kotimaan markkinoille lainoja 212 milj. markan arvosta, joihin sisältyy toukokuussa emittoitu 180 milj. markan yleisölaina. Tulo- ja omaisuusveron sekä liikevaihtoveron tuotot nousivat edelleen eniten tulopuolella. Menojen kasvu reaalisijoitustarkoituksiin jäi hitaaksi, sillä valtio työllisti vaikeasta työllisyystilanteesta huolimatta keskimäärin 1 000 henkilöä vähemmän kuin vuoden 1967 alkupuoliskolla. Sen sijaan työttömyyskorvausta saavien lukumäärää lisättiin yli kaksinkertaiseksi.

Kesäkuussa hyväksyttiin toinen lisämenoarvio, jonka menojen loppusumma nousi 73 milj. markkaan (ensimmäisessä, huhtikuussa hyväksytyssä lisäbudjetissa oli myönnetty 3 milj. markkaa Suomen YK-pataljoonalle). Maatalouden hintatukeen myönnettiin lisäystä 30 milj. markkaa, mikä aiheu-

VALTIONTALOUS

(12 kk:n liukuva summa)

1. Menot (ilman kuoletuksia)
2. Tulot (ilman lainoja)
3. Erotus

tui helmikuussa tapahtuneesta maataloustuotteiden tavoitehintojen korottamisesta.

Tammi—syyskuussa tulot kasvoivat 16 % ja menot 17 %. Kolmannella neljänneksellä pitkäaikainen lainanotto oli 33 miljoonaa ja kuoletukset olivat 194 miljoonaa markkaa, joten nettolainanotto väheni 161 milj. markalla. Kolmannen neljänneksen lopussa valtiontalouden kassa-alijäämä oli 61 miljoonaa markkaa.

Tammi—marraskuussa olivat sekä tulot että menot lähes viidenneksen suuremmat kuin vuotta aikaisemmin. Verot ja veronluonteiset tulot kasvoivat 18 %, josta vientimaksujen osuus oli huomattava. Liikevaihtoveron tuotto nousi 20 % ja tulo- ja omaisuusveron 19 % työnantajien lapsilisämaksun ja Alkon tulojen noustessa 12 %. Valmisteverot pysyivät suunnil-

leen edellisvuotisella tasolla. Sitä vastoin mm. tullien ja tuontimaksujen sekä autoveron tuotto laski tuntuvasti. Nettolainanotto lisääntyi 135 milj. markkaa, josta ulkomaisen nettolainanoton lisäys oli noin puolet. Marras-kuun lopussa valtiontalous näytti 264 milj. markan ylijäämää.

Syyskaudella hyväksyttiin kaikkiaan kolme lisämenoarviota. Kolmannen lisäbudjetin menojen loppusumma oli 163 milj. markkaa, josta 80 milj. markkaa oli tarkoitettu vuoden neljännen lisätyöohjelman toteuttamiseen. Työtömyyskassoille annettavia sekä työttömyyskorvausten maksamiseen tarkoi- tettuja määrärahoja lisättiin 50 milj. markkaa. Tulopuolella lisättiin valtio- neuvoston lainanottovaltuuksia 300 milj. markkaa. Joulukuussa hyväksyt- tiin viimeiset kaksi lisäbudjettia, joista neljännen loppusumma oli vain mil- joona markkaa; se oli tarkoitettu rautateiden vetokaluston hankkimiseen. Viidennen ja suurimman lisäbudjetin menopuolen loppusumma nousi 365 milj. markkaan. Siinä myönnettiin varoja mm. maataloustuotteiden vienti- tukeen ja niiden markkinoinnin edistämiseen, Pohjois- ja Itä-Suomen halla- vahinkojen korvaamiseen sekä kansaneläkelain mukaisiin menoihin. Valtion- apua sairaan- ja terveydenhoitoon sekä kansa- ja ammattikouluille lisättiin. Tulopuolelle merkittiin uusia lainoja 150 milj. markkaa edelleen lisättyjen lainanottovaltuuksien puitteissa.

Valtion budjetoitujen tulojen ja menojen rakenne selviää seuraavasta asetelmasta:

	Valtion tilinpäätös 1967	Varsinainen budjetti ja lisäbudjetit 1968
	milj. mk	
Tulot		
Verot ja veronluonteiset tulot	6 521	7 898
Muut tulot	791	805
Lainanotto	585	1 030
Tulot yhteensä	7 897	9 733
Menot		
Kulutusmenot	2 058	2 409
Siirtomenot	3 440	4 137
Reaalisijoitusmenot	1 157	1 374
Lainananto ja muut finanssisijoitukset	478	1 010
Muut menot	344	285
Kuoletukset	581	667
Menot yhteensä	8 058	9 882

Lokakuussa laskettiin liikkeelle yleisölle tarkoitettu 200 milj. markan obligaationaina, jonka korko oli 8 % ja laina-aika 3 vuotta. Joulukuussa emittoitiin lisäksi kaksi rahalaitoslainaa, yhteensä 45 milj. markkaa, jotka myytiin Postisäästöpankille, ja 20 milj. markan metsänparannuslaina, jonka suurimmat yksityiset rahalaitokset ja Suomen Pankki merkitsivät.

Joulukuussa emittoitiin vielä kaksi ulkomaista lainaa, 75 milj. D-markan ja 42 milj. Sveitsin frangin määräiset, joista jälkimmäinen nostettiin kuitenkin vuoden 1969 puolella. Kaikkiaan nousi ulkomainen velka vuoden 1968 aikana nettomääräisesti 230 milj. markkaa.

Pitkäaikainen kotimainen lainanotto nousi kaikkiaan 654 milj. markkaan ja lisääntyi nettomääräisesti 147 milj. markkaa. Yleisölle myytiin valtion lainoja 439 miljoonan, Postisäästöpankille 95, vakuutuslaitoksille 40 ja muille 80 milj. markan arvosta. Viimeksi mainittuihin sisältyy 43 miljoonaa markkaa työeläkelaitoksilta, jotka varat käytetään Pohjois-Suomeen rakennettavien voimalaitosten rahoittamiseen.

Koko valtionvelka kasvoi vuonna 1968 noin 7 prosenttia. Valtionvelan kehitys käy ilmi oheisesta asetelmasta:

	30.12.1967	31.12.1968
	milj. mk	
Lainat	1 454	1 620
Kansainvälisille järjestöille annetut velkakirjat	390	404
Lyhytaikainen luotto	—	50
Ulkomainen velka	1 844	2 074
Lainat	2 013	2 160
Velkasitoumukset	5	5
Lyhytaikainen luotto	167	320
Kassavelka, netto	— 12	— 256
— konttokuranttiluotto ja shekkiviluotto	317	391
— miinus kassa-, postisiirto- ja shekkivilivat	— 315	— 287
— miinus vientimaksuvarat	— 14	— 360
Kotimainen velka	2 178	2 229
Koko velka	4 017	4 303

Lyhytaikainen velkakirja- ym. luotto lähes kaksinkertaistui vuoden aikana 167 milj. markasta 320 milj. markkaan. Valtion Suomen Pankissa olevan shekkivilin saldo pysyi edelleen pienenä ollen 3 milj. markkaa joulukuun lopussa.

Obligaatiomarkkinat

Vuoden 1968 aikana laskettiin liikkeelle kaikkiaan 33 obligaatiolainaa, joista 25 oli Suomen rahan määräisiä kotimaassa liikkeeseen laskettuja ja 8 ulkomaan rahan määräisiä.

Ulkomaisia lainoja olivat valtion Saksan liittotasavallassa emittoimat kaksi 75 milj. D-markan lainaa ja Ruotsissa emittoima 50 milj. Ruotsin kruunun laina, kansainvälisen pankkiyhtymän Helsingin kaupungille järjestämä 50 milj. D-markan laina, Suomen Teollisuus-Hypoteekkipankki Oy:n Saksan liittotasavallassa emittoima 60 milj. D-markan laina, Outokumpu

Oy:n samoin Saksan liittotasavallassa emittoima 40 milj. D-markan laina sekä Amer-Tupakka Oy:n 4,5 milj. Sveitsin frangin ja Oy Stockmann Ab:n 7 milj. Sveitsin frangin lainat.

Kotimaisista obligaatiolainoista oli valtion liikkeelle laskemia 15, nimelmäärältään yhteensä 640 milj. markkaa. Näistä 5 oli tarkoitettu yleisölle, muut rahalaitoksille, vakuutuslaitoksille sekä työeläkekassoille. Kaikkiaan myytiin valtion obligaatioita vuoden aikana 637 milj. markan arvosta. Seuraavassa asetelmassa on esitetty vuonna 1968 liikkeelle lasketut kotimaiset obligaatiolainat.

Vuonna 1968 liikkeelle lasketut obligaatiolainat

	Suunniteltu määrä mlj. mk	Myyty määrä mlj. mk
Valtion lainat	640	637
7 %:n laina	31	31
8 ¼ %:n laina	15	13
Vakuutuslaitoslaina	22	22
Työllisyysobligaatiolaina	11	11
8 %:n rahalaitoslaina	25	25
II 7 %:n laina	16	16
II 8 ¼ %:n laina	180	180
8 ¼ %:n rahalaitoslaina	25	25
II vakuutuslaitoslaina	18	18
Työeläkekassalaina	10	10
II työllisyysobligaatiolaina	22	21
8 %:n laina	200	200
Metsänparannuslaina	20	20
II 8 %:n rahalaitoslaina	25	25
II 8 ¼ %:n rahalaitoslaina	20	20
Kaupunkien laina	1	1
Tammisaari	1	1
Luottolaitosten lainat	68	32
Maa- ja teollisuuskiinteistöpankki Oy	10	6
Maa- ja teollisuuskiinteistöpankki Oy	4	1
Suomen Kiinteistöpankki Oy	10	10
Suomen Kiinteistöpankki Oy	10	10
Suomen Kiinteistöpankki Oy	4	4
Suomen Kiinteistöpankki Oy	10	—
Suomen Teollisuus-Hypoteekkipankki Oy	20	1
Teollisuusyhtiöiden lainat	32	26
Kymin Osakeyhtiö	8	2
Savon Sellu Oy	24	24
Yhteensä	741	696

Kotimaiset lainat olivat yhtä kiinnitysluottolaitosten lainaa lukuun ottamatta kiinteäkorkoisia. Valtion ennen vakauttamistoimenpiteitä emittoimien indeksilainojen korko oli 7—7 $\frac{1}{2}$ %. Indeksiin sitomattomien valtion kotimaisten lainojen korko oli 8—8 $\frac{1}{4}$ %. Muiden kuin valtion kiinteäkorkoisten lainojen korko vaihteli enemmän, 7 $\frac{1}{2}$ %:sta 8 $\frac{1}{2}$ %:iin; mainitun vaihtuvakorkoisen lainan korko jäi tämän vaihteluvälin alapuolelle.

IV. VALUUTTAPOLITIIKKA JA MAKSUTASE

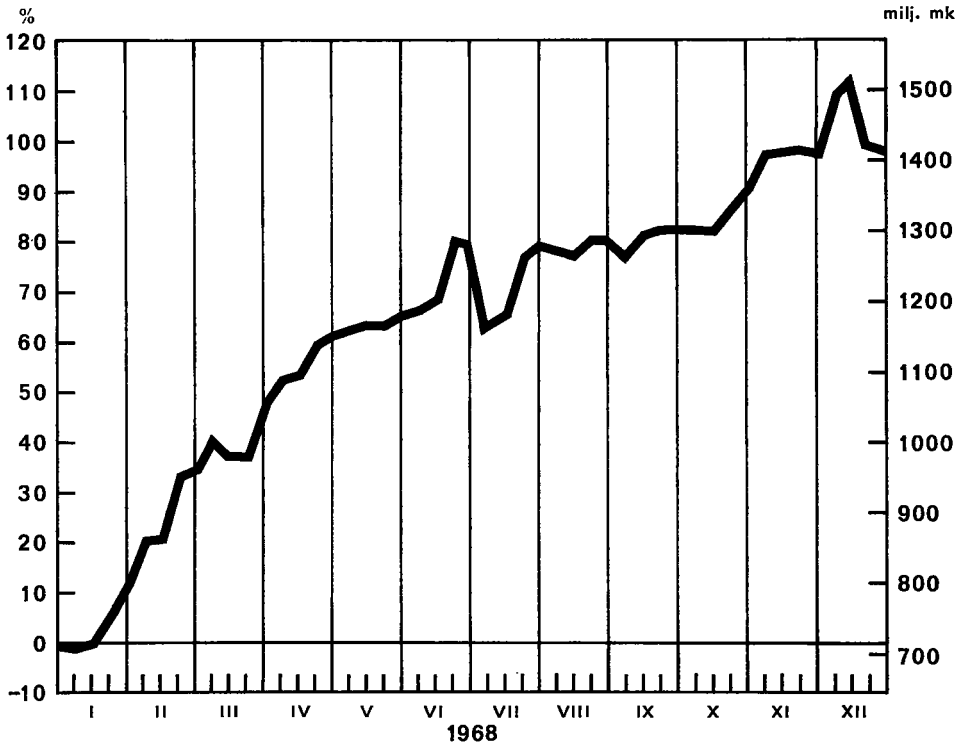
Valuuttakurssit

Maaliskuun 30 päivänä 1962 annetun rahalain 2 §:n 1 momentin sekä Kansainvälisen Valuuttarahaston sopimusartikloiden (Sop.S. 3/1948) edellyttämä markan kansainvälinen perusarvo eli *pariarvo* oli kertomusvuoden aikana 0,211590 grammaa hienoa kultaa, joka vastaa 146,999 markkaa troy-unssilta kultaa (4,19997 markkaa Yhdysvaltain dollarilta).

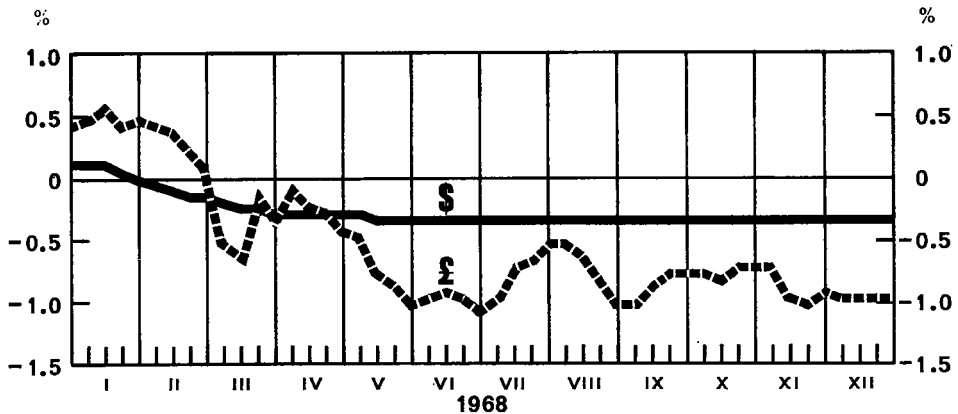
Valuuttakurssien noteeraustapaan ei kertomusvuoden aikana tehty muutoksia. Vahvistettujen vaihtelualueiden puitteissa muuttuvat kurssit noteerattiin edelleenkin valuuttapankkien ja Suomen Pankin kesken pidetyissä päivittäisissä kurssienmäärittelytilaisuuksissa. Vuoden alusta lukien lopetettiin valuuttakurssien noteeraaminen lauantaisin kansainvälisten noteerausten puuttuessa.

Pankin kurssilistalla olevien vaihdettavien valuuttojen osalta olivat kansainväliset valuuttamarkkinat vuonna 1968 vakaammat kuin edellisellä vuonna. Muutokset pysyivät Kansainvälisen Valuuttarahaston sopimusartikloiden edellyttämässä puitteissa. Ainoa poikkeus oli Islannin kruunu, jonka devalvointi marraskuun 12 päivänä laski sen markkakurssia 35,5 %. Kansainvälisessä valuuttajärjestelmässä viime vuosina yhä lisääntyneessä määrin esiintyneet häiriöt kuitenkin jatkuivat, ja vain määrätietoinen kansainvälinen yhteistoiminta pelasti järjestelmän ehkä perusteellisiltakin muutoksilta. Sivulla 30 olevassa asetelmassa on esitetty Suomen Pankin viralliset valuuttojen myyntikurssit vuosien 1967 ja 1968 lopussa, samoin kuin niiden vaihtelualueiden ääriarvot sekä myynti- ja ostokurssien väliset erot. Niin kuin asetelmasta sekä seuraavalla sivulla olevista kuvioista ilmenee, oli muuttuvien kurssien yleinen kehityssuunta laskeva seurauksena valuuttavarannon voimakkaasta noususta. Kehityssuunta näkyy erityisen selvänä Yhdysvaltain dollarin kohdalla, jonka ostokurssi laski toukokuun 10 päivään mennessä käytännölliseen alarajaansa ja pysyi siinä vuoden loppuun saakka. Muiden valuuttojen kurssit määräytyivät päivittäin kansainvälisten markkinanoteerausten pohjalla Yhdysvaltain dollarin kurssista. Tästä johtuen oli niiden kehitys epäyhtenäinen ja heijasti edellä mainittua kansainvälisessä maksujärjestelmässä kertomusvuonna jatkunutta tasapainottomuutta.

KULLAN JA VAIHDETTAVIEN VALUUTTOJEN VARANNON MUUTOS
VUONNA 1968 LASKETTUNA VUODEN ALUSTA

DOLLARIN JA PUNNAN VIRALLISEN MYYNTIKURSSIN POIKKEAMA
PARIKURSSISTA VUONNA 1968

Yksityisten ostajien taholta kultaan kohdistunut spekulatio huipentui maaliskuussa suoritettuun virallisten ja yksityisten kultamarkkinoiden toisistaan erottamiseen. Mainittakoon tässä yhteydessä, että myös Suomen Pankki seurasi markkinoiden kahtiajaosta päättäneiden keskuspankkien omaksumaa käytäntöä ja lopetti kullan myynnin yksityisille ostajille sekä pidättyi kullan ostoista kansainvälisiltä markkinoilta. Kultakriisi heijastui huomattavana levottomuutena myös valuuttamarkkinoilla ja aiheutti mm. punnan kurssin jyrkän laskun. Seuranneen lyhyen rauhallisen kauden jälkeen häiriytyi valuuttamarkkinoiden toiminta uudelleen touko—kesäkuussa. Syynä olivat Ranskassa puhjenneet sisäiset levottomuudet sekä maan huonontuneet maksutasenäkömät, jotka johtivat laajamittaiseen, lähinnä Saksan liittotasavaltaan suuntautuneeseen pääomanpakoon. Myöhemmin kesäkuukausien kuluessa aiheutti punnan kurssin epävakaaisuutta niiden epäilysten voimistuminen, jotka kohdistuivat Englannin mahdollisuuksiin saada sisäinen taloutensa mukautetuksi maksutaseen asettamiin puitteisiin. Laajat

	Viralliset myyntikurssit		Avista-kurssien ääriarvot 31. 12. 68		Myynti- ja ostokurssin välinen ero 31. 12. 68 enintään	
	30. 12. 67	31. 12. 68	Alin ostokurssi	Ylin myyntikurssi		
Muuttuvat kurssit						
New York	1 \$	4,2060	4,1870	4,1685	4,2315	—,018
Montreal	1 Can \$	3,8930	3,9020	3,817	3,953	—,018
Lontoo	1 £	10,1250	9,9850	9,920	10,240	—,043
Tukholma	100 Skr	81,55	80,95	79,970	82,405	—,38
Oslo	100 Nkr	58,88	58,63	57,895	59,680	—,30
Kööpenhamina ..	100 Dkr	56,41	55,86	55,166	56,846	—,28
Frankfurt a.M. ..	100 DM	105,25	104,70	103,45	106,60	—,46
Amsterdam	100 Hfl	116,95	116,07	114,30	117,80	—,60
Bryssel	100 Bfr	8,4700	8,3600	8,2750	8,5270	—,042
Zürich	100 Sfr	97,33	97,40	93,675	98,520	—,50
Pariisi	100 FF	85,70	84,60	83,805	86,355	—,40
Rooma	100 Lit	—,6740	0,6710	—,66220	—,68195	—,0035
Wien	100 Sch	16,29	16,22	15,910	16,400	—,10
Lissabon	100 Esc	14,78	14,65	14,340	14,885	—,10
Reykjavik	100 lkr	7,38	4,76	—	—	—,04
Madrid	100 Ptas	6,05	6,02	—	—	—,05
Kiinteät kurssit						
Moskova, clearing .	1 Rub	4,6799	4,6799	—	—	—,0266 ¹
Bukarest						
Clearingdollari	1 cl-\$	4,212	4,212	—	—	—,024 ¹
Berliini, Budapest, Praha, Sofia ja Varsova						

¹ Kiinteä.

kansainväliset tukitoimenpiteet ehkäisivät kuitenkin varsinaisen kriisin puhkeamisen aina marraskuuhun saakka, jolloin valuuttamarkkinoiden normaali toiminta jälleen häiriytyi. Syynä olivat D-markan revalvointiin ja ehkä laajempaankin *pariarvojen* tarkistukseen kohdistuneet odotukset. Odotukset osoittautuivat kuitenkin turhiksi ja vuoden viimeinen kuukausi oli valuuttamarkkinoilla suhteellisen rauhallinen. Markkinoilla tapahtuneiden häiriöiden johdosta ei valuuttakursseja eräinä päivinä laisinkaan tai osittain voitu noteerata, mutta näiden poikkeustapahtumien vaikutus normaaliin maksuliikkeeseen jäi Suomen osalta vähäiseksi.

Kurssienmäärittelytilaisuuksissa tehtyjen valuuttakauppojen arvo oli kertomusvuonna 679 milj. markkaa, eli yli kolminkertainen edelliseen vuoteen verrattuna (215 milj. markkaa), mikä sek in heijastaa valuuttatulojen suurta nettolisäystä.

Sivulla 30 olevassa asetelmassa mainitut kahdenkeskisissä maksusopimuksissa selvitysvaluuttoina käytettyjen ruplan ja clearingdollarin kurssit pysyivät koko vuoden muuttumattomina. Suomen ja Kiinan kansantasa-vallan välisessä maksuliikkeessä on 30. 6. 1967 lähtien ollut sopimusvaluuttana markka. Taulukossa 10 on esitetty valuuttojen parikurssit sekä pankin noteeraamat viralliset myyntikurssit niinä päivinä, jolloin muutoksia on tapahtunut.

Ulkomainen maksuliike

Clearingtilin kautta tapahtuvaa maksuliikettä edellyttäviä kahdenkeski-siä maksusopimuksia oli Suomella kertomusvuoden päättyessä kahdeksan maan kanssa (Bulgaria, Kiinan kansantasavalta, Neuvostoliitto, Puola, Romania, Saksan Demokraattinen Tasavalta, Tšekkoslovakia ja Unkari). Viimeinen Kansainvälisen Valuuttarahaston jäsenmaan (Kolumbia) kanssa voimassa ollut kahdenkeskinen sopimus päättyi vuoden 1967 lopussa. Sopimustilille jääneestä Suomen velasta osa oli vielä kertomusvuoden päättyessä jäljellä.

Vuoden 1967 lopulla päätetyt valuutan säännöstelyn helpotukset astuivat voimaan kertomusvuoden alussa. Näiden mukaisesti ei lyhytaikaisen, enintään kuuden kuukauden tuontiluoton ottamiseen minkään tavararyh-män osalta tarvittu Suomen Pankin lupaa. Henkilökohtaisen matkavaluutta-kiintiön yläraja nostettiin 1 000 markkaan ja ero kiintiön suuruudessa pois-tettiin Skandinavian maiden ja muiden matkustuskohteiden väliltä. Samalla korotettiin tiettyjen ennen lähtöä ostettavien matkapalvelujen enimmäisarvo 1 000 markkaan, kuitenkin siten, ettei näiden matkapalvelujen ja matka-valuutan yhteisarvo ylitä 1 500 markkaa. Hallituksen joulukuussa 1967 pää-

tettyä ryhtyä valmisteluihin Suomen liittymiseksi Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestöön (OECD) tehtiin valuutansäännöstelymääräyksiin vuoden 1968 alusta eräitä muitakin muutoksia määräysten saattamiseksi sopusointuun järjestön liberalisointikoodien kanssa. Tässä mielessä korotettiin eräitä valuutankäyttörajoitusten enimmäismääriä sekä lyhennettiin viidestä kolmeen vuoteen se vähimmäisaika, jonka kuluessa ulkomaalla asuva voi siirtää Suomesta pääomavaransa. Huhtikuussa poistettiin erityisrajoitukset, jotka koskivat ennen 1. 9. 1939 liikkeeseen laskettujen obligaatioiden ostoa ulkomaalla asuvan lukuun sekä niiden kuoletusten siirtoa. Vaikka valuuttavaranto kasvoi voimakkaasti vuoden 1968 aikana, ei Suomen Pankki katsonut tämän vielä luovan riittävää turvallisuusmarginaalia valuutan säännöstelyn enemmän purkamiselle. Valuutan säännöstelystä 4 päivänä joulukuuta 1959 annetun lain voimassaoloaikaa pidennettiin 29 päivänä marraskuuta 1968 annetulla lailla vuoden 1970 loppuun.

Vaihtotaseen ja pääomanliikkeiden kehitys

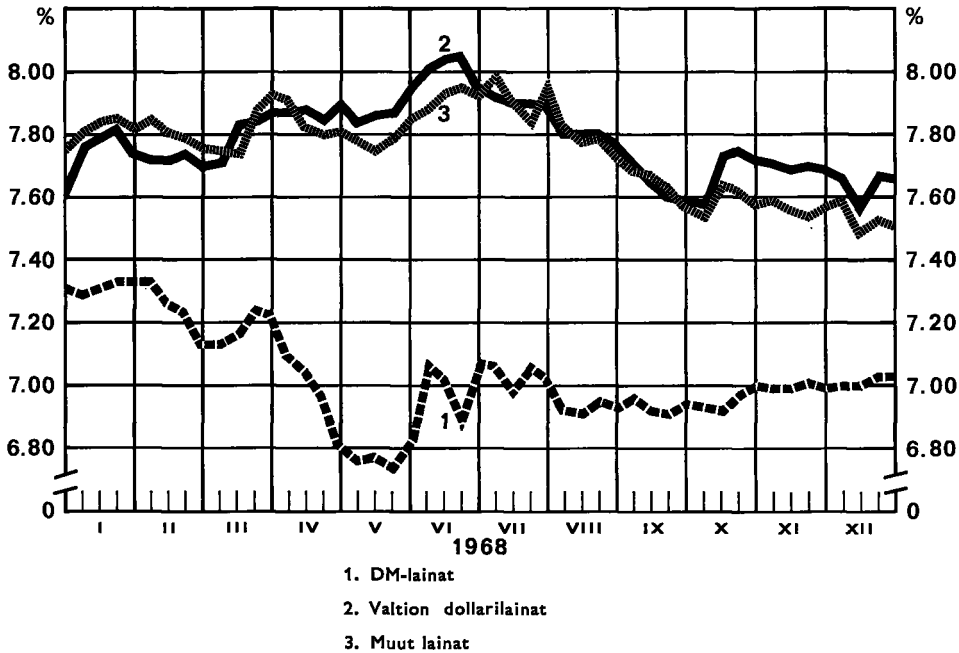
Vuonna 1968 oli Suomen maksutaseen ja valuuttavarannon kehitys erittäin suotuisa. Suomen kansainvälisen kilpailuaseman paraneminen devalvaation ansiosta sekä kansainvälinen suhdannenousu johtivat siihen, että vuoden 1959 jälkeen vajauksellisena pysynyt vaihtotase kääntyi ylijäämäiseksi, keskuspankin valuuttavaranto kaksinkertaistui ja kokonaisvaranto lähes kolminkertaistui edelliseen vuoteen verrattuna. Vaihtotaseen ylijäämä oli 269 milj. markkaa, Suomen Pankin kulta- ja valuuttavaranto nousi 1 290 milj. markkaan edellisen vuodenvaihteen 626 milj. markasta ja maan kokonaisvaranto kasvoi 927 milj. markkaan 330 milj. markasta.

Kokonaistilanteessa kansainvälisillä pääomamarkkinoilla ei Suomen kannalta voida varmuudella sanoa tapahtuneen olennaisia pysyviä muutoksia, joskin Euro-obligaatiomarkkinat olivat Saksan liittotasavallassa emittoitujen D-markkamääräisten obligaatiolainojen osalta erittäin suotuisat. Sen sijaan kuluneena vuotena jatkui jo muutaman vuoden ajan selvästi havaittu muutos pitkäaikaisen lainanottomme rakenteessa, jossa obligaatiolainojen sekä keskipitkien tavara- ja rahoitusluottojen merkitys on yhä suurempi.

Pitkäaikaisia lainoja nostettiin nettomääräisesti 377 milj. markkaa. Jos ei oteta huomioon Kansainväliseltä Valuutarahastolta vuonna 1967 otetun valmiusluoton takaisinmaksua, joka oli 262 milj. markkaa, oli pitkäaikaisen velan nettokasvu 639 milj. markkaa. Pitkäaikaisten ulkomaisten lainojen nostot olivat kertomusvuonna kokonaismäärältään 1 245 milj. markkaa eli 87 milj. markkaa suuremmat kuin vuonna 1967. Kuoletusten määrä nousi edellä mainittu Valuuttarahastolle suoritettu valmiusluotto mukaan luet-

SUOMEN ULKOMAISTEN OBLIGAATIOLAINOJEN EFEKTIIVINEN KORKO
PÖRSSINOTEERAUSTEN MUKAAN LASKETTUNA

tuna 868 milj. markkaan eli 132 milj. markkaa suuremmaksi kuin edellisenä vuonna. Käytössä olevien pitkäaikaisten lainojen yhteismäärä nousi näin ollen vuoden 1968 aikana 4 176 milj. markasta 4 553 milj. markkaan.

Kertomusvuonna laskettiin liikkeeseen 8 ulkomaista obligaatiolainaa. Suomella ei ollut vuonna 1968 mahdollisuuksia markkinoida obligaatioita kohtuullisin ehdoin Yhdysvaltain pääomamarkkinoilla. Viimeisin Yhdysvalloissa markkinoitu laina myytiin edellisen vuoden syyskuussa. Sen sijaan Euro-obligaatiomarkkinat avautuivat Suomelle loppukeväällä. Ensimmäisenä oli valtion kesäkuun 1 päivänä saksalaisen Dresdner Bank AG:n johtaman konsortion välityksellä liikkeeseen laskema 75 milj. D-markan suuruisen 15 vuoden obligaatiolaina. Jo samassa kuussa valtio saattoi myydä toisen lainansa Ruotsiin Stockholms Enskilda Bankin välityksellä. Lainan suuruus oli 50 milj. Ruotsin kruunua ja laina-aika 15 vuotta. Toinen Saksan markkinoilla myyty suomalainen laina oli Helsingin kaupungin 50 milj. D-markan 15 vuoden laina, jonka välittäjänä toimi Commerzbank AG. Syksyllä pääsivät markkinoille yksityisen sektorin lainat. Outokumpu Oy laski liikkeeseen Saksassa 50 milj. D-markan suuruisen 10 vuoden lainan ja Suomen Teollisuus-Hypoteekkipankki Oy 60 milj. D-markan suuruisen lainan, jonka laina-aika on 12 vuotta. Joulukuussa Suomen valtio laski liikkeeseen obligaatiolainan, jonka määrä oli 75 milj. D-markkaa ja laina-aika 15 vuotta.

Sveitsissä myytiin 2 yksityistä lainaa. Ensimmäinen oli Amer-Tupakka Oy:n 4,5 milj. Sveitsin frangin suuruinen laina ja toinen Oy Stockmann Ab:n 7 milj. Sveitsin frangin suuruinen laina. Näiden molempien lainojen laina-aika on 10 vuotta.

Tilannetta ulkomaisilla pääomamarkkinoilla kuvastaa myös oheinen kuvio, jossa on esitetty noteerattujen kurssien perusteella kullekin lainatyyppille laskettu efektiivinen korkotuotto koko jäljellä olevalta laina-ajalta. D-markkamääräisten lainojen noteeraukset nousivat varsin jyrkästi kertomusvuoden alkukuukausina, jolloin lainojemme keskimääräinen efektiivinen korkotuotto ostajalle laski. Näillä pääomamarkkinoilla alkoivat kurssit vuoden lopussa hitaasti aleta ja efektiivinen korkotuotto ostajalle nousta.

Suurin osa lainanotosta tapahtui kuitenkin ulkomaisilta pankkilaitoksilta ja muilta finanssilaitoksilta saatujen ns. suorien rahoitusluottojen muodossa. Rahoitusluottojen nostot kertomusvuonna olivat 592 milj. markkaa. Tavara-luottoja nostettiin 219 milj. markkaa. Käytössä olevien ulkomaisten lainojen kokonaismäärästä, 4 553 milj. markasta, oli vuoden 1968 lopussa 43 % dollareina, 22 % D-markkoina, 11 % Ruotsin kruunuina ja 8 % ruplina takaisin maksettavaa velkaa. Loppuosa jakautui lukuisien eri valuuttojen kesken; markkoina takaisin maksettava velka oli vajaat $\frac{1}{2}$ % kokonaismäärästä.

Seuraavassa asetelmassa esitetään Suomen pitkäaikaisen velan koostumus vuosien 1967 ja 1968 päättyessä sekä lainojen nostot, takaisinmaksut ja velkakannan nettomuutos eriteltynä lainojen luonteen mukaan.

Suomen pitkäaikainen ulkomainen velka lainan luonteen mukaan jaoteltuna, milj. mk

	30. 12. 67	Nostot 1968	Kuole- tukset 1968	31. 12. 68	Netto- muutos 1968
Ulkomaiden halli- tuksilta saadut luotot	828	17	83	762	— 66
siitä: Neuvostoliitto	288	17	40	265	—23
Ruotsi	281	—	16	265	—16
Yhdysvallat ..	259	—	27	232	—27
Kansainvälinen					
Valuuttarahasto ..	262	—	262	—	—262
Muut kansainväliset					
rahalaitokset	579	50	53	576	— 3
Obligaatiolainat	857	367	43	1 181	+324
Muut rahoitusluotot.	1 192	592	265	1 519	+327
Tavaraluotot	458	219	162	515	+ 57
Yhteensä	4 176	1 245	868	4 553	+377
./. Kansainvälisen Va- luuttarahaston val- miusluotto	3 914	1 245	606	4 553	+ 639

Suomen pitkäaikaisen ulkomaisen velan hoitokustannukset — koroista ja kuoletuksista aiheutuvat valuuttamaksut — nousivat kertomusvuonna voimakkaasti eli edellisen vuoden 604 milj. markasta 835 milj. markkaan vuonna 1968. Tämä kehitys kuvastaa pitkäaikaisen luotonottomme painopisteen siirtymistä yhä huomattavammin aikaisempaa nopeammin kuoletuviin keskipitkiin rahoituslainoihin ja tavaraluottoihin. Valuutansääntelyviranomaisena Suomen Pankki on edelleen valvonut ulkomaisten lainojen ottamista ja pyrkinyt suosimaan mahdollisimman pitkäaikaista lainanottoa, jota käytetään maksutasetta ja taloudellista kasvua tukeviin pitkäaikaisiin investointitarkoituksiin.

Vajaus perustaseessa, joka vaihtotaseen lisäksi sisältää myös pitkäaikaiset pääomanliikkeet ja joka vuosina 1965 ja 1966 oli keskimäärin lähes 500 milj. markkaa ja joka supistui 5 milj. markkaan vuonna 1967, kääntyi vuonna 1968 Kansainväliselle Valuuttarahastolle suoritetun valmiusluoton takaisinmaksu mukaan luettuna 398 milj. markan ylijäämäksi.

Valuuttatilanne

Suomen Pankin valuuttavaranto kaksinkertaistui vuoden 1968 kuluessa siitä huolimatta, että heinä- ja joulukuussa maksettiin Kansainväliselle Valuuttarahastolle takaisin edellisenä vuonna nostetusta valmiusluotosta kaksi luottoerää, yhteensä 262,5 milj. markkaa eli luoton valuuttavarantoa vahvistanut osa kokonaisuudessaan. Kehitystä kertomusvuoden aikana Suomen Pankin ja valuuttapankkien osalta valaisevat oheinen alla oleva asetelma sekä siihen liittyvä kuvio sivulla 36.

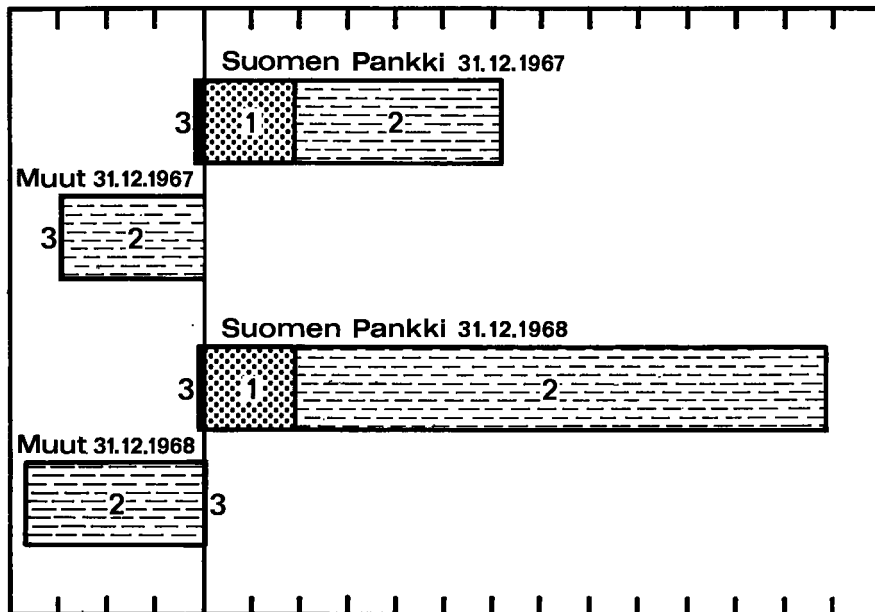
	Varanto 30. 12. 1967			Varanto 31. 12. 1968			Muutos		
	Suomen Pankki	Muut	Yhteensä	Suomen Pankki	Muut	Yhteensä	Suomen Pankki	Muut	Yhteensä
						milj. mk			
Kulta	189	—	189	190	—	190	+ 1	—	+ 1
Vaihdettavat valuutat .	458	—295	163	1 113	—368	745	+ 655	—73	+ 582
Sidotut valuutat	—21	— 1	—22	—13	5	— 8	+ 8	+ 6	+ 14
Kaikki yhteensä	626	—296	330	1 290	—368	927	+ 664	—67	+ 597

Suomen Pankin kulta- ja valuuttavarannon markkamääräinen nousu oli 664 milj. markkaa eli 626 milj. markasta 1 290 milj. markkaan. Kun valuuttapankkien ulkomainen nettovelka lisääntyi 67 milj. markkaa, oli valuuttatilanteen kokonaisparannus kertomusvuonna 597 milj. markkaa. Suomen Pankin ja valuuttapankkien varannon nettomäärä vuoden 1968 lopussa, 927 milj. markkaa, vastasi 13,8 %:a vuoden tuonnista eli noin 1,7 kuukauden tuontia.

Kullan suhteellinen osuus Suomen Pankin varannossa oli vuoden aikana supistunut 30 %:sta 15 %:iin vaihdettavien valuuttojen osuuden kasvettua 73 %:sta 86 %:iin (sidottujen valuuttojen nettovelka oli vastaavasti 3 % ja 1 %).

VALUUTTATILANNE, MILJ. MK

-400 -200 0 200 400 600 800 1000 1200 1400

-400 -200 0 200 400 600 800 1000 1200 1400

1. Kulta
2. Vaihdeettavat valuutat
3. Sidotut valuutat

V. PANKIN TASEET

Vuosikirjan taulukko-osastossa esitetään yksityiskohtaisia tietoja Suomen Pankin taseista. Seuraavassa tarkastellaan tase-erien sisältöä ja kehitystä ryhmittäin.

Ulkomaiset tilit

	30.12.1967	31.12.1968 milj. mk	Muutos
Kulta	188,8	189,5	+ 0,7
Kultaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	—	—	—
Ulkomaiset valuutat	512,3	1 163,0	+ 650,7
Ulkomaiset vekselit	72,5	76,1	+ 3,6
Ulkomaiset obligaatiot	25,2	48,8	+ 23,6
Vastaavat	798,8	1 477,4	+ 678,6
Ulkomaiset valuuttatilit	74,7	62,1	— 12,6
Ulkomaiset markkatilit	14,1	12,4	— 1,7
Määräaikaiset ulkomaiset sitoumukset	339,5	21,4	— 318,1
Vastattavat	428,3	95,9	— 332,4
Ulkomainen nettosaatava	370,5	1 381,5	+ 1 011,0

Seuraten useimpien maailman johtavien teollisuusvaltioiden maaliskuun kansainvälisen kultakriisin yhteydessä keskenään muutoilemaa politiikkaa Suomen Pankki pidättyi kullan ostoista kansainvälisiltä markkinoilta samoin kuin sen myynneistä niin kotimaisille kuin ulkomaisillekin ostajille. Tämän johdosta pankin kultavaranto pysyi vuoden aikana miltei muuttumattomana. Ulkomaisen maksuvalmiuden vahvistuminen näkyy siten taseen vastaavissa erissä ulkomaisten valuuttojen sekä obligaatioiden lisääntymisenä.

Vastattavien puolella tapahtui suurin muutos pankin määräaikaisissa ulkomaisissa sitoumuksissa, jotka supistuivat 318,1 milj. markkaa. Supistus on suurimmalta osaltaan seuraus Kansainväliseltä Valuuttarahastolta edellisenä vuonna saadun valmiusluoton kahden luottoerän takaisinmaksusta, joka pienensi vastaavaa Valuuttarahaston markkasaatavaa 262,5 milj markkaa. Loppuosa supistuksesta jakaantuu useiden muiden pitkäaikaisten ulkomais-

ten velvoitteiden kesken. Ulkomaisten valuuttatilien saldons pieneneminen johtuu lähinnä kaksipuolisiin maksusopimuksiin sidottujen valuuttavelkojen laskusta.

Suomen Pankin kulta- ja valuuttavaranto, joka saadaan vähentämällä kullan, kultaosuuden ja ulkomaisten valuuttojen määrästä ulkomaiset valuuttatilit, oli vuoden lopussa kirjanpitoarvoltaan 1 290 milj. markkaa eli runsaasti kaksinkertainen verrattuna vuoden 1967 lopun 626 milj. markkaan. Varannon koostumusta on selostettu edellä luvussa IV ja varannon muutokset vuoden aikana ovat nähtävissä taulukosta 2.

Valtion tilit

	30.12.1967	31.12.1968	Muutos
		mlj. mk	
Vastaavat: IBRD-vekseli	8,8	6,7	— 1,6
Shekkitili	4,4	3,0	— 1,4
Vientimaksutilit	14,8	361,0	+ 346,2
Vastattavat	19,2	364,0	+ 344,8
Valtion nettosaatava	10,9	357,3	+ 346,4

Valtio lyhensi Maailmanpankin jäsenosuuden korottamisen yhteydessä syntyneitä vekselivelkaansa tammikuussa 1 milj. dollaria eli 4,2 milj. markkaa. Kesäkuussa Suomen Pankki maksoi valtion puolesta Maailmanpankille vuoden 1967 devalvaation aiheuttaman jäsenosuuden korotuksen 2,6 milj. markkaa, minkä johdosta tämän katteena olevaa valtion vekseliä korotettiin vastaavasti, joten vekselin lopulliseksi muutokseksi jäi 1,6 milj. markkaa. Tämä vekseli on taseessa kirjattu »muihin saataviin». Lokakuussa 1967 säädetyn vientimaksulain mukaisia vientimaksuja kertyi vuoden 1968 aikana 523,0 milj. markkaa. Kun edellisenä vuonna oli kertynyt 13,7 milj. markkaa, oli koko kertymä vuoden 1968 päättyessä 536,7 milj. markkaa. Tästä määrästä käytettiin vuoden aikana 176,8 milj. markkaa, joten tilillä oli 359,9 milj. markkaa. Tämän lisäksi vanhalla vientimaksutilillä oli edelleen 1,1 milj. markkaa. Nämä tilit sisältyvät taseessa »määräaikaisiin kotimaisiin sitoumuksiin».

Asetelmaan eivät sisälly pankin omistamat valtion obligaatiot, jotka on ostettu rahalaitoksilta tai suoraan valtiolta. Siihen ei myöskään kuulu Suomen Pankin valtiolle joulukuussa 1966 myöntämä 300 milj. markan laina. Valtio kuoletti sopimuksen mukaisesti tätä lainaa elokuussa 100 milj. markkaa. Loput kuoletetaan vuosien 1969 ja 1970 aikana kahtena eränä vuosittain helmikuussa ja elokuussa. Tehtyjen termiinikauppojen johdosta lainan velkakirjoja, jotka on kirjattu »kotimaisiin obligaatioihin», oli vuoden viimeisenä päivänä pankin hallussa vain 105 milj. markan arvosta.

Pankkien tilit

	30.12.1967	31.12.1968	Muutos
		milj. mk	
Rediskonttatut vekselit	867,5	617,7	—249,8
Indeksitasausilit	—	107,4	+107,4
Vastaavat	867,5	725,1	—142,4
Postisäästöpankin shekkilit	17,2	3,4	— 13,8
Yksityisten rahalaitosten shekkilit	9,8	39,2	+ 29,4
Kassavarantotalletukset	162,2	137,0	— 25,2
Mortgage Bank of Finland Oy	0,0	1,6	+ 1,6
Vastattavat	189,2	181,2	— 8,0
Pankkien nettovelka	678,3	548,9	—134,4

Rahalaitosten vastuut Suomen Pankille ovat tosiasiallisesti suuremmat kuin edellä oleva asetelma osoittaa. Pankki on ostanut eri luottojärjestelyjen yhteydessä rahalaitoksilta vekseleitä, joiden maksamisesta rahalaitokset ovat vastuussa. Tällaisia ovat ns. uusvientivekselit, joita vuoden lopussa oli pankin omistuksessa 74,4 milj. markkaa, ja ulkomaan valuutan määräiset vientivekselit, joiden määrä oli 66,2 milj. markkaa, sekä myös vuonna 1963 luodun metalliteollisuuden toimitusluottojärjestelyn puitteissa ostetut vekselit, joita oli vuoden lopussa 38,8 milj. markkaa. Rahalaitosten vastuuseen sisältyy myös Suomen Pankin vuoden 1967 toimitusluottojen rahoitusjärjestelyn puitteissa myöntämä vekseliluotto, joka on annettu ao. rahalaitosten takuuta vastaan. Näiden vekselien määrä oli vuoden lopussa 17,3 milj. markkaa. Vastuusiin kuuluvat lopuksi ne obligaatiot, jotka Suomen Pankki on termiinehdoin ostanut rahalaitoksilta.

Rediskonttatut vekselit vähenivät vuoden aikana 249,8 milj. markkaa. Toiselta puolen rahalaitoksille syntyi jo aikaisemmin selostetun, vakauttamissopimuksen yhteydessä toimeenpannun indeksitasausjärjestelyn seurauksena velkaa 107,4 milj. markkaa. Indeksitasausluotto, jonka pankki on myöntänyt rahalaitoksille korottomana, sisältyy taseessa »muihin saataviin».

Rahalaitosten suurin saatavaerä on kassavarantotalletukset. Niiden määrä nousi korkeimmilleen kesäkuun 15 päivänä, jolloin kassavarantosopimuksen mukainen sijoitusvelvollisuus päättyi, ja oli silloin 182,7 milj. markkaa. Kuten jo aikaisemmin on mainittu, Suomen Pankki palautti jo vuoden loppukuukausina rahalaitoksille sen osan kassavarantotalletuksista, joka muutoin olisi erääntynyt nostettavaksi vuoden 1969 helmikuussa. Kertomusvuoden lopussa kassavarantotalletusten määrä oli tämän johdosta alentunut 137,0 milj. markkaan.

Asetelmaan eivät sisälly termiinkauppojen kohteina olleet obligaatiot eivätkä Suomen Pankin rahalaitoksilta erityisten luottojärjestelyjen puitteissa ostamat vekselit.

Yritysten tilit

	30.12.1967	31.12.1968	Muutos
	milj. mk		
Markkamääräiset vekselit	140,7	147,5	+ 6,8
Shekkitilit	4,0	1,9	— 2,1
Ulkomaan rahan määräiset vekselit	122,5	25,1	—97,4
Muita saatavia	195,8	205,0	+ 9,2
Vastaavat	463,0	379,5	—83,5
Shekkitilit	1,8	2,2	+ 0,4
Muita vaadittaessa maksettavia sitoumuksia	1,0	1,8	+ 0,8
Määräaikaisia kotimaisia sitoumuksia	36,6	27,0	— 9,6
Vastattavat	39,4	31,0	— 8,4
Nettoluotonanto yrityksille	423,6	348,5	—75,1

Markkamääräisinä vekseleinä annetut luotot yksityisille asiakkaille lisääntyivät vuoden aikana nettomääräisesti 6,8 milj. markkaa. Liikepankkien ja Osuuskassojen Keskus Oy:n välittämien uusvientiluottojen käytössä oleva määrä kasvoi vuoden aikana 55,0 milj. markasta 74,4 milj. markkaan. Viljakaupan rahoitukseen annetut luotot, joita vuoden alussa oli 38,7 milj. markkaa, maksettiin sopimuksen mukaisesti kesäkuun loppuun mennessä. Muiden vekseliasiakkaiden yhteenlaskettu velka lisääntyi vuoden aikana nettomääräisesti 26,2 milj. markkaa.

Ulkomaan rahan määräisiin vekseleihin sisältyvät Maailmanpankilta saatujen ja Suomen Pankin edelleen välittämien luottojen katevekselit. Näiden määrä väheni vuoden aikana ohjelman mukaisesti. Muiden ulkomaan rahan määräisten vekselien määrän väheneminen johtui lähinnä pankin edellisen vuoden lopulla myöntämien tilapäisluottojen takaisinmaksuista. »Muiden saatavien» kasvuun vaikuttivat Suomen Pankin tekemät sijoitukset IBRD-lainaosuuksiin.

Määräaikaiset kotimaiset sitoumukset alenivat 9,6 milj. markkaa. Tähän erään sisältyvät kaivosteollisuuden investointitalletukset, joita nostettiin vuoden aikana 4,4 milj. markkaa. Edelleen siihen kuuluvat investointirahastolain mukaiset investointitalletukset, joiden määrä väheni 5,6 milj. markkaa ja oli vuoden lopussa 14,9 milj. markkaa.

Muut tilit

Niistä eristä, jotka eivät sisälly edellä tarkasteltuihin ryhmiin, voidaan todeta kotimaisten obligaatioiden salkun supistuneen 370,5 milj. markasta 135,7 milj. markkaan. Vähennys aiheutui valtiolle vuonna 1966 myönnetyn lainan sopimuksen mukaisesta lyhennyksestä 100 milj. markalla sekä raha-

laitoksilta termiinehdoin ostettujen obligaatioiden takaisin myynnistä. Taseessa »muihin varoihin» kirjattu metalliraha on pankin kassassa olevaa rahaa. Liikkeessä oleva metalliraha, jonka arvoa ei kirjata pankin taseeseen, lisääntyi vuoden aikana 96,8 milj. markasta 102,3 milj. markkaan. Liikkeessä olevan metallirahan kehitys ja koostumus käyvät ilmi taulukoista 7 ja 9.

Liikkeessä oleva setelistö oli taseen mukaan vuoden 1968 lopussa 1 159,6 milj. markkaa. Vanhan rahayksikön määräiset setelit, jotka sisältyvät pankin taseessa »muihin vaadittaessa maksettaviin sitoumuksiin» ja jotka valtaosaltaan eivät enää ole aktiivisessa käytössä, vähenivät vuoden aikana 10,5 milj. nykymarkasta 10,0 milj. nykymarkkaan. Koko setelistö oli näin ollen vuoden lopussa 1 169,6 milj. markkaa oltuaan vuotta aikaisemmin 1 062,6 milj. markkaa. Setelistön kasvu vuoden aikana oli siten 107,0 milj. markkaa eli 10,1 %.

Pankin näkyvien omien varojen suuruus ilman tilivuoden voittoa oli tilinpäätöksen mukaan 450,0 milj. markkaa eli 20,5 milj. markkaa suurempi kuin vuoden 1967 lopussa. Lisäys perustui siihen, että vararahastoon siirrettiin puolet vuoden 1967 voitosta. Arvonjärjestelytilit supistuivat 422,0 milj. markasta 400,3 milj. markkaan.

Suomen Pankin tulostase on esitetty taulukossa 3. Tuotot nousivat 87,7 milj. markkaan ja olivat 12,0 milj. markkaa suuremmat kuin vuonna 1967. Korot ulkomaisilta kirjeenvaihtajilta lisääntyivät 9,7 milj. markkaa, mutta korot kotimaisesta lainausliikkeestä vähenivät 3,3 milj. markkaa. Kulut olivat 42,2 milj. markkaa eli 7,4 milj. markkaa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Suurin nousu tapahtui koroissa talletuksista. Kassavarantotalletuksista maksettavat korot nousivat 11,9 milj. markkaan, mutta investointitalletuksista maksettavat korot jäivät 0,8 milj. markkaan. Kansainvälisen Valuuttarahaston valmiusluotosta aiheutui korkokuluja 4,2 milj. markkaa.

Pankin voitto oli 45,4 milj. markkaa. Pankin ohjesäännön mukaisesti puolet siitä on siirretty vararahastoon. Voiton toisen puolen käytöstä päättää eduskunta.

VI. SUOMEN SUHTEET KANSAINVÄLISIIN RAHALAITOKSIIN

Suomen Pankki hoitaa yhteydet Kansainväliseen Valuuttarahastoon, Maailmanpankkiin (Kansainväliseen Jälleenrakennuspankkiin), Kansainväliseen Rahoitusyhtiöön ja Kansainväliseen Kehittämisyjärjestöön, joiden jäsen Suomi on, samoin kuin Kansainväliseen Järjestelypankkiin, jossa Suomen Pankki itse on osakkaana. Edellä mainittujen lisäksi Suomi on jäsenenä Aasian Kehityspankissa.

Kansainvälinen Valuuttarahasto (IMF)

Kansainvälinen Valuuttarahasto (International Monetary Fund) perustettiin joulukuun 27 päivänä 1945 ja aloitti varsinaisen toimintansa seuraavan vuoden maaliskuun 9 päivänä. Rahaston jäsenmäärä oli kertomusvuoden 1968 päättyessä 111. Rahastoon liityttäessä suoritetaan jäsenosuus siten, että 25 % siitä maksetaan kultana ja loput 75 % jäsenen omana valuuttana. Näin kertyneitä varoja oli rahastolla vuoden lopussa käytettävissään 21,2 miljardin dollarin arvosta.

Suomi liittyi Kansainvälisen Valuuttarahaston jäseneksi vuonna 1948 allekirjoittaen sopimusartiklat tammikuun 14 päivänä. Suomen jäsenosuus oli aluksi 38 miljoonaa dollaria, joka syyskuussa 1959 nostettiin 57 miljoonaan dollariin. Vuonna 1965 maaliskuussa päätti Valuuttarahaston hallintoneuvosto korottaa kaikkia jäsenosuuksia 25 %. Samassa yhteydessä muuttivat Suomi sekä eräät muut rahaston jäsenmaat myös jäsenosuutensa suhteellista suuruutta suorittamalla ns. erityiskorotuksen. Näiden toimenpiteiden seurauksena nousi Suomen jäsenosuus maaliskuussa 1966 nykyiseen määräänsä, 125 miljoonaan dollariin eli 525 miljoonaan markkaan.

Vuoden 1968 ensimmäisten 10 kuukauden aikana olivat rahaston tukea tilapäisten maksutasevaikeuksiensa selvittämiseen käyttäneet jäsenmaat nostaneet Valuuttarahastolta muiden jäsenmaiden valuuttoja 3 401 miljoonan dollarin arvosta. Aikaisemmin suoritettujen nostojen takaisinmaksut olivat vastaavana aikana 1 618 miljoonaa dollaria. Tuen saanti tapahtuu useimmiten ns. valmiusluottojen puitteissa. Valmiusluotot jaetaan nostoehdoiltaan sekä kustannuksiltaan poikkeaviin osiin, joista kukin vastaa nel-

jännestä maan jäsenosuudesta. Valmiusluottoa nostaessaan suorittaa jäsenmaa rahastolle nostoa vastaavan määrän omaa valuuttaansa, tavallisimmin luovuttaen rahastolle korottomia, vaadittaessa maksettavia velkakirjoja. Luoton ensimmäistä neljännestä, joka nostaa jäsenen Valuuttarahaston hallussa olevan valuutan määrän 75 prosentista 100 prosenttiin jäsenosuudesta, nimitetään kultaosuudeksi. Nimitys johtuu siitä, että tämä osa jäsenosuutta on maksettu rahastolle kultana. Kultaosuuden lisäksi voi jäsenmaa nostaa enintään neljä ns. luottoerää, jotka nostavat jäsenen rahaston hallussa olevan valuutan määrän 200 prosenttiin jäsenosuudesta.

Suomi oli vuonna 1967 käyttänyt Valuuttarahaston tukea siltä maaliskuun 6 päivänä saamansa valmiusluoton puitteissa. Luotto oli määrältään 93,75 miljoonaa dollaria. Kun se vielä samana vuonna nostettiin kokonaisuudessaan, nousi Valuuttarahaston hallussa oleva markkojen määrä 75 prosentista 150 prosenttiin Suomen jäsenosuudesta. Rahasto edellyttää jäsenmaan maksavan luottoansa takaisin sitä mukaa kuin valuuttavaranto maksutasehäiriön korjaannuttua vahvistuu. Kun Suomen valuuttavaranto kertomusvuoden aikana kasvoi voimakkaasti, maksettiin valmiusluotosta takaisin eri valuuttoina kumpikin 31,25 miljoonan dollarin suuruinen luottoerä, toinen heinäkuun 8 päivänä ja ensimmäinen joulukuun 19 päivänä. Tämän jälkeen oli Valuuttarahaston hallussa olevien markkojen määrä 100 % Suomen jäsenosuudesta ja valmiusluotosta näin ollen takaisin maksamatta enää kultaosuus, sekin suuruudeltaan 31,25 miljoonaa dollaria. Mainittakoon, että vuoden 1969 ensimmäisen neljänneksen kuluessa maksettiin takaisin tämäkin osa valmiusluotosta.

Valuuttarahasto peittää toimintakustannuksensa jäsenmailta mm. valmiusluottojen yhteydessä perimillään maksuilla. Suomen valmiusluotostaan Valuuttarahastolle maksamat kustannukset olivat n. 1 725 000 dollaria, mikä vastaa noin 1,25 %:n keskimääräistä vuosikorkoa.

Valuuttarahastoa koskevan sopimuksen (Sop.S. 3/1948) XIV artikla edellyttää, että Suomi ja Valuuttarahasto konsultoivat vuosittain Suomen ylläpitämien valuutansäännöstelymääräysten voimassaolon jatkamisesta. Konsultaatiosta laaditaan Valuuttarahaston toimesta luottamuksellinen raportti, jossa selostetaan maan taloudellisen tilan, ulkomaankaupan ja ulkomaisten maksusuhteiden kehitys sekä valuutansäännöstelyjärjestelmässä tapahtuneet muutokset. Raportin käsittelee Valuuttarahaston johtokunta, joka sen perusteella lausuu mielipiteensä maan noudattamasta talous- ja maksutasepolitiikasta samoin kuin valuutansäännöstelyjärjestelmästä. Konsultaatio pidettiin kertomusvuonna Helsingissä helmikuun 14 ja 23 päivän välisenä aikana. Raportti käsiteltiin Valuuttarahaston johtokunnassa kesäkuun 28 päivänä ja hyväksyttiin huomautuksista.

Vuoden 1967 vuosikokouksessa hallintoneuvostoltansa saamiensa ohjeiden mukaisesti jatkoi Valuuttarahasto kertomusvuonna erityisiä nosto-

oikeuksia koskevan suunnitelman valmistelutöitä. Valmistelutyöt keskittyivät sopimusartikloihin tarvittavien lisäartiklain muotoilemiseen. Samalla valmisteltiin niiden jo voimassa olevien sopimusartiklain uutta muotoa, joihin eräät jäsenmaat olivat lähinnä erityisiä nosto-oikeuksia koskevan suunnitelman takia ehdottaneet muutoksia. Sopimusartiklain muutos- ja lisäysehdotus saatiin valmiiksi huhtikuun 16 päivänä ja alistettiin Valuuttarahaston hallintoneuvoston hyväksyttäväksi. Hallintoneuvosto hyväksyi ehdotuksen toukokuun 31 päivänä, minkä jälkeen se joutui jäsenmaiden ratifioitavaksi. Uusitut sopimusartiklat astuvat voimaan sitten, kun vähintään 60 % jäsenistöstä on ne hyväksynyt, edellyttäen kuitenkin että samalla on saavutettu 80 % kokonaisuäänimäärästä. Kertomusvuoden loppuun mennessä oli 22,52 % jäsenistöstä, vastaten 46,89 % kokonaisuäänimäärästä, tallettanut ratifioimisasiakirjan Valuuttarahastoon.

Valuuttarahaston hallintoneuvoston vuosikokous pidettiin Washingtonissa syyskuun 30 ja lokakuun 4 päivän välisenä aikana 1968. Suomea edustivat vuosikokouksessa Suomen Pankin johtokunnan vt. puheenjohtaja, filosofian tohtori REINO ROSSI ja hänen varamiehenään Kauppar korkeakoulun kansleri, filosofian tohtori KLAUS WARIS. Lisäksi osallistui vuosikokoukseen neuvonantajina Suomen Washingtonissa oleva suurlähettiläs OLAVI MUNKKI, Suomen Vientiluotto Oy:n toimitusjohtaja, valtiotieteen maisteri EERO ASP sekä Kansainvälisen Valuuttarahaston johtokunnan Pohjoismaita edustavan jäsenen varamies, ekonomi JORMA ARANKO.

Viiden Pohjoismaan yhteisesti valitsemana Valuuttarahaston johtokunnan varsinaisena jäsenenä toimi kertomusvuoden lokakuun loppuun saakka TORBEN FRIIS Tanskasta ja marraskuun alusta EERO ASP Suomesta. Varamiehinä toimivat JORMA ARANKO Suomesta joulukuun 13 päivään saakka ja siitä eteenpäin SIGURGEIR JÓNSSON Islannista.

Maailmanpankki (Kansainvälinen Jälleenrakennuspankki, IBRD)

Kansainvälinen Jälleenrakennuspankki (International Bank for Reconstruction and Development) eli Maailmanpankki perustettiin samanaikaisesti Kansainvälisen Valuuttarahaston kanssa joulukuun 27 päivänä 1945. Suomi liittyi Maailmanpankin jäseneksi vuonna 1948. Vuonna 1966 tapahtuneen osakeosuuden korotuksen jälkeen Suomen jäsenosuus on pysynyt muuttumattomana eli 133,3 miljoonana dollarina. Jäsenosuuksien yhteismäärä oli kertomusvuoden päättyessä lähes 23 miljardia dollaria, josta Suomen osuus on 0,58 %. Pankin jäsenmäärä oli samana ajankohtana 110.

Markan kansainvälisen perusarvon muutos lokakuun 12 päivänä 1967 aiheutti Suomelle eräitä lisämaksuvelvollisuuksia. Lisämaksuvelvollisuus koski Maailmanpankin Suomen Pankissa pitämää markkatiliä A, jolle 9 prosentin osa Suomen jäsenosuudesta on maksettu, samoin kuin tältä tililtä

vuosien mittaan muille maille myönnettyjen lainojen määrää. Devalvoinnin tapahtuessa oli edellä mainitulla tilillä varoja 8 302 400 markkaa, jonka osalta aiheutuva lisämaksu 2 594 422,18 markkaa suoritettiin kesäkuussa 1968. Tämä lisähyvitys suoritettiin siten, että Suomen Pankki maksoi valtion puolesta mainitun markkamäärän, jonka vastineeksi valtio antoi puolestaan korottoman valtion vekselin. Valtio lyhentää vekseliä sitä mukaa kuin Maailmanpankki siirtää tilillä olevia varoja vaihdettaviksi valuutoiksi (nykyisin yhden miljoonan dollarin arvosta vuosittain) tai käyttää niitä maksuihin Suomessa.

Valtion maksamasta 9 prosentin jäsenosuuserästä oli devalvointihetkellä käytössä Maailmanpankin muille maille myöntäminä lainoina 30 088 000 markkaa. Tämän osalta lisämaksuvelvollisuus, 9 402 217,94 markkaa, suoritettiin niin ikään vasta vuoden 1968 kesäkuussa. Valtio käytti tämän lisämaksun osalta Maailmanpankin sopimusartiklojen V artiklan 12. osaston suoma mahdollisuutta ja korvasi markkamääräisen tilihyvityksen korottomalla, ei-siirrettävällä ja vaadittaessa maksettavalla velkakirjalla.

Jäsenvaltiot eivät osallistu Maailmanpankissa pankin tulo- ja menoarvion rahoittamiseen, vaan pankki hoitaa kaikki hallintokulunsa juoksevilla tuloillaan.

Antolainaukseensa tarvittavat varat pankki saa omasta pääomastaan, mutta ennen kaikkea kansainvälisillä pääomamarkkinoilla myymistään obli-gaatioista. Tällä tavalla pankki ensiluokkaista arvonantoa markkinoilla nauttivana lainanottajana voi kerätä julkisten ja yksityisten sijoittajien pääomia, joita ei ehkä muulla tavalla saataisi käytettäväksi esim. kehitysmaille annettaviin lainoihin.

Seuraava asetelma esittää eräitä tietoja Suomen Maailmanpankilta saamista lainoista joulukuun 31 päivänä 1968.

Lainasopimus allekirjoitettu	Nimellis- arvo \$	Korko %	Laina- aika, vuotta	Kuoletuksat 31. 12. 1968 mennessä \$	Käytössä 31. 12. 1968 \$	Nostamatta 31. 12. 1968 \$
		(arvot tuhansina valuuttayksikköinä)				
1. 8. 1949	12 500	4	15	12 500	—	—
17. 10. 1949	2 300	3	2	2 300	—	—
30. 4. 1952	20 000	4 ³ / ₄	18	17 311	2 689	—
13. 11. 1952	3 479	4 ³ / ₄	18	3 011	468	—
24. 3. 1955	12 000	4 ⁵ / ₈	15	10 173	1 827	—
22. 5. 1956	15 000	4 ³ / ₄	20	7 053	7 947	—
16. 3. 1959	37 000	5 ³ / ₄	15	15 987	21 013	—
9. 8. 1961	25 000	5 ³ / ₄	15	6 531	18 469	—
15. 8. 1962	25 000	5 ³ / ₄	20	2 860	22 140	—
18. 9. 1963	7 000	5 ¹ / ₂ —6	12,5	1 278	5 722	—
10. 7. 1964	28 500	5 ¹ / ₂	15	1 781	26 719	—
30. 6. 1965	14 000	5 ¹ / ₂	17	1 215	11 168	1 617
27. 4. 1966	20 000	6	15	—	19 003	997
	221 779		15,1¹	82 000	187 165	2 614
mk	931 474			344 399	576 095	10 980

¹ Punnittu keskiarvo.

Suomi ei saanut vuonna 1968 Maailmanpankilta uusia lainoja. Viimeisin laina on vuonna 1966 myönnetty 20 milj. dollarin laina Suomen tieverkoston kehittämiseen ja parantamiseen. Maailmanpankki on myöntänyt edellä mainitun asetelman mukaan kaikkiaan 13 lainaa, joiden yhteenlaskettu määrä on 221 779 464 dollaria, mikä markan nykyisen kansainvälisen perusarvon mukaan vastaa 931 473 749 markkaa. Maailmanpankin lainoja käytetään sitä mukaa kuin niihin liittyvät investoinnit edistyvät, joten viime vuosina myönnettyistä lainoista oli vielä kertomusvuoden päättyessä nostamatta lähes 11 miljoonaa markkaa.

Vuoden 1968 aikana aloitettiin Maailmanpankin edustajien kanssa keskustelut uuden lainan saamisesta Suomelle. Neuvottelut johtivatkin myönteiseen tulokseen ja lainasopimus allekirjoitettiin tammikuun 24 päivänä 1969, jolloin Maailmanpankki myönsi Teollistamisrahasto Oy:lle 22 miljoonan dollarin suuruisen lainan.

Maailmanpankin hallintoneuvoston vuosikokous pidettiin Washingtonissa syyskuun 30 ja lokakuun 4 päivän välisenä aikana 1968 yhtäaikaaisesti Kansainvälisen Valuuttarahaston edellä selostetun vuosikokouksen kanssa. Vuosikokouksessa edusti Suomea pääministeri, filosofian tohtori MAUNO KORVISTO ja hänen varamiehenään ministeri, yhteiskuntatieteiden lisensiaatti JUSSI LINNAMO. Valtuuskunnan neuvonantajina toimivat Valuuttarahaston vuosikokouksen yhteydessä jo mainitut henkilöt.

Maailmanpankin johtokunnan kaikkien viiden Pohjoismaan yhteisesti valitsemana varsinaisena jäsenenä toimi vuonna 1968 lokakuun 31 päivään saakka KARL SKJERDAL Norjasta ja hänen varamiehenään VILHJÄLMUR THÓR Islannista. Marraskuun 1 päivänä alkaneelle uudelle kaksivuotiselle toimikaudelle valittiin ERIK L. KARLSSON Ruotsista johtokunnan varsinaiseksi jäseneksi ja hänen varamieheksi ERIK HAUGE Tanskasta.

Kansainvälinen Rahoitusyhtiö (IFC)

Maailmanpankin yhteyteen perustettiin vuonna 1956 Kansainvälinen Rahoitusyhtiö (International Finance Corporation) 100 miljoonan dollarin pääoman turvin. Rahoitusyhtiön tarkoituksena on sijoittaa varoja jäsenmaissa toimiviin yksityisiin yrityksiin ja teollisuuden pitkäaikaisesta rahoituksesta huolehtiviin ns. kehitysluottolaitoksiin, mitkä sijaitsevat kehitysmaissa tai kehitysalueilla. Rahoitusyhtiö voi sijoittaa pääomia yrityksiin myös ilman jäsenvaltion antamia takuita tai kiinnityksiä, mitä ei Maailmanpankki lainaustoiminnassaan voi tehdä. Korkoprosentti saattaa Rahoitusyhtiön lainoissa olla riskistä riippuen vastaavasti korkeampi kuin on laita Maailmanpankin lainoissa. Yhtiön joustavat ja kuhunkin tilanteeseen erityisesti sovitettut lainaehdot edellyttävät yleensä tiettyä kiinteätä korkoa,

mikä tavallisesti pysyttelee lähellä asianomaisen lainansaajamaan pankkien antolainauskorkoa, taikka osallistumista lainansaajayhtiön osakepääomaan tai yhtiön tuottoon.

Suomen jäsenosuus Kansainvälisessä Rahoitusyhtiössä on 421 000 dollaria, joka vastaa markan nykyisen kansainvälisen perusarvon mukaan 1 768 200 markkaa. Jäsenosuus maksettiin kertakaikkisena suorituksena Suomen liittyessä yhtiön jäseneksi sen perustamisvuonna 1956.

Rahoitusyhtiöön liittyi vuoden 1968 aikana jäseneksi viisi uutta maata, joten jäsenmäärä oli vuoden päättyessä 90. Rahoitusyhtiön pääoma oli vastaavana aikana 102,4 milj. dollaria. Tämän lisäksi Rahoitusyhtiöllä on Maailmanpankilta saatua lainaa 100 miljoonaa dollaria.

Suomen edustajina yhtiön hallintoneuvostossa ja johtokunnassa toimivat *ex officio* vastaavissa Maailmanpankin elimissä toimivat Suomen edustajat.

Rahoitusyhtiö on antanut suomalaisille teollisuusyrityksille tähän mennessä kaikkiaan kolme lainaa, jotka kaikki on jo maksettu takaisin. Viimeisen, Huhtamäki-yhtymä Oy:n laajentamissuunnitelmien rahoittamiseen vuonna 1965 myönnetyn 700 000 dollarin määräisen velkakirjalainan loppuerä, 525 000 dollaria, maksettiin kokonaan maaliskuun 19 päivänä 1968.

Teollistamisrahasto Oy:n osakkeisiin Rahoitusyhtiö on sijoittanut varojaan 502 000 markan arvosta ja Huhtamäki-yhtymä Oy:n osakkeisiin 320 000 markkaa.

Kansainvälinen Kehittämisyhteisö (IDA)

Suomi liittyi Kansainväliseen Kehittämisyhteisöön (International Development Association) kantajajäsenenä sen perustamisvuonna 1960. Yhteisöön liittymisen ehtona on, että asianomainen maa on jäsenenä myös Kansainvälisessä Jälleenrakennuspankissa. Kehittämisyhteisöön kuului kertomusvuoden päättyessä 102 maata. Yhteisön peruspääoma on n. 1 miljardi dollaria. Peruspääoma on jaettu jäsenvaltioiden kesken suhteessa niiden osuuksiin Maailmanpankissa.

Vuonna 1964 päätettiin Kehittämisyhteisön sopimusartiklojen III artiklan mukaisesti sen varojen yleisestä korottamisesta, mikä Suomen osalta merkitsi 2 298 000 dollarin suuruisen lisäosuuden merkintää. Tämä lisäsuoritus maksettiin sopimuksen mukaisesti kolmena yhtä suurena eränä vuosina 1965—1967. Suomen alkuperäinen jäsenosuus ja lisäsuoritukset Kansainvälisessä Kehittämisyhteisössä nousivat täten 6 128 000 dollariin.

Vuonna 1967 yhteisön toimesta aloitettiin keskustelut sen varojen toisesta lisätäydennyksestä. Neuvottelujen tuloksena aikaansaatu ehdotus yhteisön varojen korottamisesta 400 milj. dollarin määrällä vuosittain kolmevuotiskautena 1968—1970 esitettiin jäsenmaiden hyväksyttäväksi kertomus-

vuoden aikana. Muutosehdotus astuu voimaan vasta sitten, kun vähintään 12 maata, joiden jäsenosuudet ovat yhteensä vähintään 950 milj. dollaria, ovat sen hyväksyneet. Vuoden 1968 loppuun mennessä olivat kaikki muut lisärahoitukseen osallistuvat maat paitsi Yhdysvallat, hyväksyneet muutoksen. Kun hyväksymisensä ilmoittaneiden maiden jäsenosuudet eivät yhteensä nouse edellä mainittuun määrään, ei sopimus ole toistaiseksi astunut voimaan.

Suomelle merkityn lisäosuuden, 4 080 000 dollaria, mikä markan nykyisen kansainvälisen perusarvon mukaan vastaa 17 136 000 markkaa, eduskunta hyväksyi joulukuun 21 päivänä 1968 toisessa lisämenoarviossaan. Vuoden 1968 suoritettavaa erää varten hyväksyttiin lisämenoarvioon 5 712 000 markkaa (1 360 000 dollaria) eli $\frac{1}{3}$ Suomelle merkitystä lisäkorotuksesta. Tämän ensimmäisen maksuerän suorittaminen siirtyi kuitenkin vuoden 1969 puolelle.

Markan kansainvälisen perusarvon muutos lokakuun 12 päivänä 1967 aiheutti Suomelle lisämaksuvelvollisuuden Kehittämisyjärjestön Suomen Pankissa pitämällä markkatilillä olevien varojen suhteen. Markkatilillä oli devalvointihetkellä varoja 3 355 750,80 markkaa. Tämän osalta lisähyvitys, 1 048 641 markkaa, suoritettiin kesäkuussa 1968 Kehittämisyjärjestön sopimusartiklojen II artiklan e-osaston sallimalla tavalla, ts. se maksettiin korottomalla, ei-siirrettävällä ja vaadittaessa maksettavalla velkakirjalla.

Suomi ei ole saanut rahoitusapua Kansainväliseltä Kehittämisyjärjestöltä, jonka pääasiallisena tarkoituksena on myöntää erittäin pitkäaikaisia lainoja etupäässä vain pääomaköyhille kehitysmaille. Järjestö pyrki kaikessa toiminnassaan ja ratkaisuisissaan siihen, että sen lainaehdot ovat joustavimmat ja vähemmän maksutasetta rasittavia kuin tavanomaisten lainojen ehdot. Perustamisestaan lähtien Kehittämisyjärjestö on myöntänyt kehitysmaille lainoja noin 1,8 miljardin dollarin arvosta.

Suomen edustajina Kansainvälisen Kehittämisyjärjestön hallintoneuvostossa ja johtokunnassa toimivat *ex officio* vastaavissa Maa- ja Maailmanpankin elimissä toimivat Suomen edustajat.

Aasian Kehityspankki (ADB)

Aasian Kehityspankin (Asian Development Bank) peruskirja astui voimaan elokuun 22 päivänä 1966, jolloin sen allekirjoittivat siihen liittyneet sopimusmaat. Kehityspankki aloitti varsinaisen toimintansa samana vuonna joulukuun 21 päivänä, toimipaikkanaan Manila Filippiineillä. Aasian Kehityspankkiin kuuluu kaikkiaan 32 maata, joista 13 on Aasian ulkopuolella olevia valtioita, lähinnä teollisuusmaita. Pankin peruspääomaksi määrättiin aluksi yksi miljardi dollaria, mikä sittemmin marraskuussa 1966 nostettiin

1,1 miljardiin dollariin. Tästä määrästä sopimusmaat olivat vuoden 1968 loppuun mennessä merkinneet 970 milj. dollaria.

Aasian Kehityspankin ensimmäinen vuosikokous pidettiin kertomusvuonna huhtikuun 4 ja 6 päivän välisenä aikana Manilassa. Suomea edustivat kokouksessa ministeri TANKMAR HORN ulkoasiainministeriöstä ja toimitusjohtaja EERO ASP Suomen Vientiluotto Oy:stä sekä lähetystösihteeri HEIKKI KAHLA Suomen Tokiossa olevasta suurlähetystöstä.

Aasian Kehityspankin tarkoituksena on toteuttaa ohjelmassaan alueellista kehitysyhteistyötä suuntaamalla kehitysohjelmiin tarkoitettuja julkisia ja yksityisiä pääomasijoituksia Aasian ja Kauko-Idän alueille. Pankki käyttää tämän ohella myös omia varojaan alueensa köyhien maiden kehitysuunnitelmien rahoittamiseen. Kehityspankki pyrkii sopimusartiklojensa mukaisesti kehittämään taloudellista tutkimustyötä ja antamaan teknillistä apua sen toimintapiiriin kuuluvissa jäsenmaissa. Pankin eräs tärkeimmistä tavoitteista vastaista toimintaa silmällä pitäen on saada uusia varoja vauraista teollisuusmaista, lähinnä Euroopasta sekä Yhdysvalloista ja Kanadasta.

Suomi on merkinnyt Aasian Kehityspankin osakepääomasta viisi miljoonaa dollaria, josta sopimusartiklojen mukaan puolet on ns. maksettavaa osakepääomaa, toisen puolen muodostaessa pankin takuurahaston. Jäseneksi liittyessään Suomi sitoutui maksamaan viiden vuoden kuluessa 500 000 dollaria vuodessa, josta puolet kultana tai vaihdettavina valuuttoina ja toinen puoli vaihdettavina markkoina. Suomi maksoi elokuun 22 päivänä 1968 Kehityspankille kolmantena vuosierämaksunaan 250 000 dollaria ja luovutti sopimusartiklojen 6. artiklan 3. kohdan mukaisesti Suomen Pankkiin Aasian Kehityspankin lukuun talletettavaksi korottoman, ei-siirrettävän ja vaadittaessa maksettavan valtion velkakirjan, määrältään 1 049 992,50 markkaa. Vaadittaessa maksettava osakepääoman osa, 2,5 milj. dollaria eli puolet jäsenosuudesta, jää takuusitoumukseksi, jonka Kehityspankki voi pyytää maksettavaksi vain omien sitoumustensa täyttämisen sitä vaatiessa.

Markan kansainvälisen perusarvon muutoksen johdosta lokakuussa 1967 Suomen oli, Aasian Kehityspankin sopimusartiklojen 25. artiklan 1. kohdan perusteella, suoritettava pankille sen hallussa olevien markkavaroiden kultarvon säilyttämiseen tarvittava lisähyvitys, mikä Suomen Pankissa talletettavina olleiden velkakirjojen osalta, yhteismäärältään 1 600 000 markkaa, oli 499 985 markkaa. Valtio suoritti tämän lisähyvityksen kertomusvuonna tammikuun 23 päivänä antamalla Suomen Pankkiin Kehityspankin lukuun säilytettäväksi korottoman, ei-siirrettävän ja vaadittaessa maksettavan velkakirjan.

* * *

Seuraavassa esitetään yhdistelminä Suomen jäsenosuuden suuruus vuoden 1968 lopussa edellä käsitellyissä viidessä kansainvälisessä rahalaitoksessa, se tapa, millä nämä jäsenosuudet on suoritettu, sekä näiltä laitoksilta saatu rahoitusapu.

	IMF	IBRD	IFC milj. mk	IDA	ADB	Yhteensä
Jäsenosuus	525,0	559,9	1,8	25,7¹	21,0	1 188,4
a) josta maksettu:						
— kultana tai vaihdettavina valuuttoina ..	—	5,6	1,8	1,6	3,1	12,1
— markkoina tilille Suomen Pankkiin	5,5	34,8	—	23,1	—	62,9
— valtion velkakirjoina	388,8	9,4	—	1,0	3,1	401,8
— kultaosuutta vastaanva Suomen Pankin velkakirja	131,2	—	—	—	—	131,2
— valtion vekseleinä ..	—	6,7	—	—	—	6,7
b) vielä erääntymättä	—	—	—	—	4,8	4,8
c) takuuvelvoitus	—	503,9	—	—	10,5	514,4

	IMF	IBRD	IFC	Yhteensä
	milj. mk			
Saatu lainoina, luottoina ja sijoituksina	488,6	981,5	12,8	1 377,4
— Nostettu	433,6	920,5	11,5	1 365,6
— Takaisin maksettu	302,4	344,4	11,5	658,8
— Käytössä oleva määrä	131,2	576,1	—	707,8
— Vielä nostamatta	—	11,0	—	11,0
— Sijoituksina	—	—	0,8	0,8

Kansainvälinen Järjestelypankki (BIS)

Kansainvälinen Järjestelypankki, Bank for International Settlements, Basel, jonka peruskirja allekirjoitettiin 27. 2. 1930, perustettiin edistämään keskuspankkien välistä yhteistyötä sekä hoitamaan eräitä kansainvälisiä erityistehtäviä. Pankin 500 milj. kultafrangin (1 kultafrangi = 0,29032258... g hienoa kultaa) osakepääoma, josta neljäsosa on maksettu, jakautuu 200 000 osakkeeseen. Osakkeenomistajia ovat lähes kaikki Euroopan keskuspankit sekä ryhmä amerikkalaisia liikepankkeja. Suomen Pankki on ollut BIS:n osakas perustamisvuodesta lähtien omistaen kertomusvuoden lopussa 5 004 osaketta, joista 4 000:een liittyy äänioikeus. Maaliskuun 31 päivänä 1968 päättäneeltä tilivuodelta pankki jakoi osinkoa 75 kultafrangia osakkeelta eli 12 % maksetulle osakepääomalle.

Käytännössä BIS toteuttaa tarkoituksensa ostamalla ja myymällä kultaa, valuuttoja sekä arvopapereita joko omaan lukuunsa tai keskuspankkien

¹ Tästä määrästä on varsinainen jäsenosuus 16,1 mmk ja lisärahoitusosuus 9,6 mmk.

toimeksiannosta. Pankilla on tämän lisäksi joukko muitakin asiamiestehtäviä, joista mainittakoon OECD:n puitteissa toimivan, Euroopan Maksuliiton (EPU) purkauduttua perustetun Euroopan Maksusopimuksen (EMA) tilinpito. Pankin vähintään 10 kertaa vuodessa kokoontuvan hallintoneuvoston kokouksista on viime vuosien kuluessa muodostunut tärkeitä neuvottelutilaisuuksia, joissa vaihdetaan mielipiteitä ja sovitaankin kansainvälisen maksujärjestelmän toiminnan varmistamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä. Pankki on myös yhä useammin määrätty näiden toimenpiteiden välittäjäksi ja selvityskeskukseksi.

Taulukot:

Suomen Pankin toiminta

Taulukoissa on kaikki Suomen rahan määrät ilmaistu uutena rahayksikkönä. Aikaisemmilta vuosilta esitetyt rahamäärät on muunnettu nykymarkkoiksi 1 nykymarkan vastatessa 100 vanhaa markkaa. Muuntaminen on suoritettu myös valuuttakursseja koskevassa taulukossa 12. Rahatilastoa koskevissa taulukoissa 7—9 on vanhan rahan määräiset nimellisarvot osoitettu merkinnöin vmk ja vp.

1. Omaisuustase vuosina 1961—1968

	30/ 12 1961	31/ 12 1962	31/ 12 1963	31/ 12 1964	31/ 12 1965	31/ 12 1966	
VASTAAVA							
1	<i>Ensisijainen setelinkate</i>	779,0	705,4	817,8	1 049,7	944,7	637,2
2	Kulta ¹	104,2	135,2	134,5	189,6	267,5	143,9
3	Kultaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	—	—	—	—	45,6	100,0
4	Ulkomaiset valuutat	587,3	502,5	617,7	783,8	547,8	312,0
5	Ulkomaiset vekselit	10,0	17,7	26,2	29,7	54,7	56,4
6	Ulkomaiset obligaatiot	77,5	50,0	39,4	46,6	29,1	24,9
7	<i>Toissijainen setelinkate</i>	472,2	516,5	451,2	570,7	712,1	1 063,7
	Diskonttatut kotimaiset vekselit						
8	Ulkomaan rahan määräiset ..	94,3	81,8	68,7	55,2	45,5	36,3
9	Markkamääräiset	70,8	33,5	57,2	67,1	26,0	112,2
10	Rediskonttatut vekselit	294,6	401,2	325,3	448,4	640,6	915,2
11	Valtion vakauttamislaina	12,5	—	—	—	—	—
12	<i>Muut varat</i>	62,3	88,0	138,8	97,4	119,5	424,6
13	Kotimaiset obligaatiot	19,7	34,7	89,5	35,8	36,9	284,8
14	Shekkitilit	6,1	3,6	1,7	2,5	1,9	2,1
15	Metalliraha	7,5	5,5	3,6	3,8	6,2	11,7
16	Muut saatavat	29,0	44,2	44,0	55,3	74,5	126,0
17	Yhteensä	1 313,5	1 309,9	1 407,8	1 717,8	1 776,3	2 125,5
VASTATTAVA							
18	<i>Liikkeessä olevat setelit</i>	837,1	774,4	943,7	1 002,7	1 028,5	1 106,2
19	<i>Vaadittaessa maksettavat sitoumukset</i>	73,2	112,6	59,2	186,8	98,3	179,6
20	Ulkomaiset valuuttatilit	13,4	17,1	18,2	84,7	44,8	61,2
21	Ulkomaiset markkatilit	37,7	35,8	33,6	28,5	10,9	16,2
	Shekkitilit						
22	Valtio	1,1	5,5	0,2	5,4	1,1	39,8
23	Postisäästöpankki	—	53,3	3,0	49,6	8,3	17,3
24	Yksityiset rahalaitokset	5,7	—4,0	1,3	16,4	11,9	13,8
25	Muut	1,8	0,8	0,4	0,7	1,2	2,8
26	Muut vaadittaessa maksettavat sitoumukset	13,5	4,1	2,5	1,5	20,1	28,5
27	<i>Määräaikaiset sitoumukset</i>	135,8	80,2	68,0	55,4	57,2	126,3
28	Ulkomaiset	90,7	79,1	66,9	54,3	45,6	84,6
29	Kotimaiset	45,1	1,1	1,1	1,1	11,6	41,7
30	<i>Arvonjärjestelytilit</i>	95,2	157,5	141,0	261,8	165,1	266,9
31	<i>Oma pääoma</i>	172,2	185,2	195,9	211,1	427,2	446,5
32	Kantarahasto	100,0	100,0	100,0	100,0	300,0	300,0
23	Vararahasto	51,8	62,0	73,6	84,8	97,9	112,6
34	Käyttämättömät voittovarot ..	—	—	—	—	—	—
35	Tulostilit	20,4	23,2	22,3	26,3	29,3	33,9
36	Yhteensä	1 313,5	1 309,9	1 407,8	1 717,8	1 776,3	2 125,5

¹ Korotettu kirjanpitoarvo 31 päivästä joulukuuta 1965 lähtien.

Mmk

30/12 1967	31/12 1968	1968						
		8/1	15/1	22/1	31/1	8/2	15/2	
798,8	1 477,4	806,5	809,6	874,5	909,8	970,1	985,4	1
188,8	189,5	188,8	188,8	188,8	188,8	188,8	188,8	2
—	—	—	—	—	—	—	—	3
512,3	1 163,0	520,0	521,6	587,9	622,4	683,5	697,3	4
72,5	76,1	72,5	74,0	72,6	73,4	72,6	74,1	5
25,2	48,8	25,2	25,2	25,2	25,2	25,2	25,2	6
1 130,7	790,3	1 053,5	1 002,2	1 060,6	1 082,3	1 001,0	972,1	7
122,5	25,1	122,5	99,1	99,1	99,1	99,1	99,1	8
140,7	147,5	143,9	145,1	146,7	149,3	147,2	137,4	9
867,5	617,7	787,1	758,0	814,8	833,9	754,7	735,6	10
—	—	—	—	—	—	—	—	11
707,7	470,5	682,6	701,3	626,4	611,5	582,4	591,2	12
370,5	135,7	354,8	428,3	323,3	325,3	346,8	359,8	13
4,0	1,9	3,3	2,8	3,0	3,5	2,5	1,6	14
12,3	11,7	13,7	16,0	17,4	17,5	18,0	18,9	15
320,9	321,2	310,8	254,2	282,7	265,2	215,1	210,9	16
2 637,2	2 738,2	2 542,6	2 513,1	2 561,5	2 603,6	2 553,5	2 548,7	17
1 052,1	1 159,6	983,3	951,4	931,7	1 010,3	926,0	927,6	18
139,6	136,5	111,7	101,2	152,6	96,7	112,5	108,3	19
74,7	62,1	74,5	69,3	68,7	67,8	67,0	66,7	20
14,1	12,4	11,2	11,2	10,5	11,1	10,5	10,4	21
4,4	3,0	0,2	0,4	20,4	0,3	0,5	1,8	22
17,2	3,4	1,5	4,1	30,0	2,2	0,1	1,0	23
9,8	39,2	4,3	1,9	8,2	—	19,7	14,4	24
1,8	2,2	2,5	1,9	2,5	2,0	2,1	1,7	25
17,6	14,2	17,5	12,4	12,3	13,3	12,6	12,3	26
553,1	546,4	558,1	574,6	593,2	610,2	621,0	620,2	27
339,5	21,4	339,5	339,5	339,4	339,4	339,4	339,4	28
213,6	525,0	218,6	235,1	253,8	270,8	281,6	280,8	29
422,0	400,3	418,2	414,4	411,0	412,1	419,0	416,8	30
470,4	495,4	471,3	471,5	473,0	474,3	475,0	475,8	31
300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	32
129,5	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	33
—	—	20,4	20,4	20,4	20,4	20,4	20,4	34
40,9	45,4	0,9	1,1	2,6	3,9	4,6	5,4	35
2 637,2	2 738,2	2 542,6	2 513,1	2 561,5	2 603,6	2 553,5	2 548,7	36

1. (Jatk.) Omaisuustase vuosina 1961—1968

		1968					
		28/2	29/2	8/3	15/3	23/3	30/3
VASTAAVA							
1	<i>Ensisijainen setelinkate</i>	1 087,6	1 094,9	1 143,9	1 129,4	1 123,2	1 196,8
2	Kulta	187,8	187,8	187,8	187,8	187,8	187,8
3	Kultaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	—	—	—	—	—	—
4	Ulkomaiset valutat	801,5	808,6	858,5	843,9	835,4	907,6
5	Ulkomaiset vekselit	73,1	73,3	72,4	72,5	70,6	72,0
6	Ulkomaiset obligaatiot	25,2	25,2	25,2	25,2	29,4	29,4
7	<i>Toissijainen setelinkate</i>	947,2	895,1	864,0	890,2	982,9	886,6
	Diskontatut kotimaiset vekselit						
8	Ulkomaan rahan määräiset ..	75,7	75,7	75,7	75,7	52,3	52,3
9	Markkamääräiset	137,6	136,5	137,6	136,5	138,3	137,3
10	Rediskontatut vekselit	733,9	682,9	650,7	678,0	792,3	697,0
11	Valtion vakauttamislaina	—	—	—	—	—	—
12	<i>Muut varat</i>	551,8	619,5	576,2	577,6	531,1	583,1
13	Kotimaiset obligaatiot	321,0	388,4	342,6	343,5	297,3	352,1
14	Shekkitilit	2,0	2,7	3,6	3,8	3,6	3,8
15	Metalliraha	19,3	19,1	19,2	20,1	20,3	20,7
16	Muut saatavat	209,5	209,3	210,8	210,2	209,9	206,5
17	Yhteensä	2 586,6	2 609,5	2 584,1	2 597,2	2 637,2	2 666,5
VASTATTAVA							
18	<i>Liikkeessä olevat setelit</i>	948,1	956,6	926,4	930,6	940,9	979,1
19	<i>Vaadittaessa maksettavat sitoumukset</i>	<i>101,3</i>	<i>107,8</i>	<i>104,4</i>	<i>94,4</i>	<i>111,4</i>	<i>108,2</i>
20	Ulkomaiset valuuttatilit	66,6	66,1	65,5	67,9	67,4	67,9
21	Ulkomaiset markkatilit	10,1	10,0	10,4	10,4	10,3	10,2
	Shekkitilit						
22	Valtio	0,2	2,7	0,3	2,2	10,7	5,0
23	Postisäästöpankki	0,2	1,1	0,0	0,4	8,9	3,9
24	Yksityiset rahalaitokset	9,9	13,4	13,7	—	1,2	8,0
25	Muut	1,5	1,8	1,9	2,0	1,8	1,8
26	Muut vaadittaessa maksettavat sitoumukset	12,8	12,7	12,6	11,5	11,1	11,4
27	<i>Määräaikaiset sitoumukset</i>	<i>649,2</i>	<i>659,9</i>	<i>663,7</i>	<i>677,6</i>	<i>698,2</i>	<i>716,0</i>
28	Ulkomaiset	339,3	339,3	339,3	339,3	339,3	339,3
29	Kotimaiset	309,9	320,6	324,4	338,3	358,9	376,7
30	<i>Arvonjärjestelytilit</i>	<i>410,7</i>	<i>407,2</i>	<i>411,0</i>	<i>415,6</i>	<i>406,2</i>	<i>381,8</i>
31	<i>Oma pääoma</i>	<i>477,3</i>	<i>478,0</i>	<i>478,6</i>	<i>479,0</i>	<i>480,5</i>	<i>481,4</i>
32	Kantarahasto	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0
33	Vararahasto	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0
34	Käyttämättömät voittovarot ..	20,4	20,4	20,4	20,4	20,4	20,4
35	Tulostilit	6,9	7,6	8,2	8,6	10,1	11,0
36	Yhteensä	2 586,6	2 609,5	2 584,1	2 597,2	2 637,2	2 666,5

Mmk

1968								
8/4	11/4	23/4	30/4	8/5	15/5	22/5	31/5	
1 250,1	1 267,2	1 307,2	1 320,9	1 322,9	1 330,3	1 337,1	1 362,2	1
192,5	192,5	192,5	192,5	192,5	191,3	191,3	191,3	2
—	—	—	—	—	—	—	—	3
954,4	968,3	999,2	1 001,1	1 000,9	1 013,9	1 020,8	1 043,7	4
73,8	74,9	75,5	77,0	79,5	79,2	79,1	81,1	5
29,4	31,5	40,0	50,3	50,0	45,9	45,9	46,1	6
851,2	843,5	860,8	830,2	823,9	831,6	890,8	869,3	7
52,3	38,3	35,8	35,8	35,8	35,8	35,8	35,8	8
134,2	135,7	140,1	141,0	139,3	134,0	131,4	131,8	9
664,7	669,5	684,9	653,4	648,8	661,8	723,6	701,7	10
—	—	—	—	—	—	—	—	11
561,1	576,3	509,4	545,8	549,7	549,2	546,3	582,0	12
343,6	360,7	286,6	322,6	327,9	335,5	334,3	362,9	13
3,9	3,7	10,4	11,4	10,1	1,9	2,9	7,4	14
20,2	19,4	19,6	19,1	18,9	19,2	18,9	18,7	15
193,4	192,5	192,8	192,7	192,8	192,6	190,2	193,0	16
2 662,4	2 687,0	2 677,4	2 696,9	2 696,5	2 711,1	2 774,2	2 813,5	17
960,9	1 001,0	947,3	990,1	961,9	967,4	1 013,9	1 035,7	18
113,3	96,1	132,6	101,5	107,8	106,8	109,9	107,0	19
67,0	68,3	73,1	73,4	77,8	79,9	79,5	81,5	20
10,5	10,5	10,4	10,4	10,2	10,4	10,4	10,4	21
17,3	0,0	8,4	3,0	4,3	2,0	0,1	0,7	22
2,8	0,1	4,9	2,3	2,4	0,8	0,1	0,1	23
3,2	5,0	—	—	—	0,4	8,1	—	24
1,2	1,1	1,6	1,4	1,9	2,0	0,9	2,4	25
11,3	11,1	34,2	11,0	11,2	11,3	10,8	11,9	26
723,3	726,6	740,3	756,1	767,2	770,5	784,7	804,4	27
339,3	339,3	336,8	336,8	336,8	336,7	336,8	335,9	28
384,0	387,3	403,5	419,3	430,4	433,8	447,9	468,5	29
382,9	380,1	373,0	364,4	374,1	379,8	378,1	378,0	30
482,0	483,2	484,2	484,8	485,5	486,6	487,6	488,4	31
300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	32
150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	33
20,4	20,4	20,4	20,4	20,4	20,4	20,4	20,4	34
11,6	12,8	13,8	14,4	15,1	16,2	17,2	18,0	35
2 662,4	2 687,0	2 677,4	2 696,9	2 696,5	2 711,1	2 774,2	2 813,5	36

1. (Jatk.) Omaisuustase vuosina 1961—1968

		1968					
		7/6	14/6	20/6	28/6	8/7	15/7
VASTAAVA							
1	<i>Ensisijainen setelinkate</i>	1 368,4	1 379,9	1 476,1	1 470,9	1 357,3	1 387,6
2	Kulta	191,3	191,3	191,3	191,3	191,3	191,3
3	Kultaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	—	—	—	—	—	—
4	Ulkomaiset valuutat	1 052,9	1 062,9	1 162,6	1 155,1	1 041,2	1 074,0
5	Ulkomaiset vekselit	78,1	79,6	76,1	78,4	78,7	76,2
6	Ulkomaiset obligaatiot	46,1	46,1	46,1	46,1	46,1	46,1
7	<i>Toissijainen setelinkate</i>	881,0	856,4	881,7	860,1	871,7	780,5
	Diskontatut kotimaiset vekselit						
8	Ulkomaan rahan määräiset ..	31,8	31,8	31,8	31,8	31,8	31,8
9	Markkamääräiset	129,7	133,3	138,4	133,5	121,4	124,9
10	Rediskontatut vekselit	719,5	691,3	711,5	694,8	718,5	623,8
11	Valtion vakauttamislaina	—	—	—	—	—	—
12	<i>Muut varat</i>	562,4	565,2	531,0	532,1	447,7	480,1
13	Kotimaiset obligaatiot	324,6	353,7	314,7	316,2	235,1	273,1
14	Shekkitilit	5,4	1,9	5,8	3,1	4,8	2,5
15	Metalliraha	18,3	18,5	17,3	17,3	17,1	17,3
16	Muut saatavat	214,1	191,1	193,2	195,5	190,7	187,2
17	Yhteensä	2 811,8	2 801,5	2 888,8	2 863,1	2 676,7	2 648,2
VASTATTAVA							
18	<i>Liikkeessä olevat setelit</i>	1 029,2	1 034,2	1 095,3	1 101,5	1 060,9	1 039,9
19	<i>Vaadittaessa maksettavat sitoumukset</i>	<i>104,9</i>	<i>106,3</i>	<i>140,0</i>	<i>129,9</i>	<i>111,1</i>	<i>109,7</i>
20	Ulkomaiset valuuttatilit	79,7	80,8	89,4	86,1	71,5	69,9
21	Ulkomaiset markkatilit	10,3	10,3	10,3	12,7	13,2	13,5
	Shekkitilit						
22	Valtio	0,3	0,1	20,6	0,0	2,9	1,4
23	Postisäästöpankki	1,0	0,4	7,6	3,0	3,9	0,3
24	Yksityiset rahalaitokset	—	0,8	—	15,1	7,5	11,9
25	Muut	2,3	2,1	1,4	1,4	0,9	1,3
26	Muut vaadittaessa maksettavat sitoumukset	11,3	11,8	10,7	11,6	11,2	11,4
27	<i>Määräaikaaiset sitoumukset</i>	<i>806,3</i>	<i>809,8</i>	<i>803,4</i>	<i>782,4</i>	<i>653,1</i>	<i>649,3</i>
28	Ulkomaiset	332,6	332,6	332,6	290,8	159,5	159,5
29	Kotimaiset	473,7	477,2	470,8	491,6	493,6	489,8
30	<i>Arvonjärjestelytilit</i>	<i>381,9</i>	<i>381,5</i>	<i>379,0</i>	<i>377,5</i>	<i>378,8</i>	<i>375,7</i>
31	<i>Oma pääoma</i>	<i>489,5</i>	<i>469,7</i>	<i>471,1</i>	<i>471,8</i>	<i>472,8</i>	<i>473,6</i>
32	Kantarahasto	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0
33	Vararahasto	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0
34	Käyttämättömät voittovarot ..	20,4	—	—	—	—	—
35	Tulostilit	19,1	19,7	21,1	21,8	22,8	23,6
36	Yhteensä	2 811,8	2 801,5	2 888,8	2 863,1	2 676,7	2 648,2

Mmk

1968								
28/7	31/7	8/8	15/8	22/8	30/8	6/9	13/9	
1476,1	1482,4	1473,4	1467,0	1468,3	1454,5	1433,9	1447,5	1
191,3	191,3	191,3	191,3	190,1	190,1	190,1	190,1	2
—	—	—	—	—	—	—	—	3
1161,7	1170,6	1162,4	1157,3	1159,6	1146,9	1123,8	1137,6	4
77,0	74,4	73,6	72,3	72,5	71,4	73,9	73,7	5
46,1	46,1	46,1	46,1	46,1	46,1	46,1	46,1	6
833,1	810,3	754,7	755,8	807,1	786,9	778,4	762,1	7
31,8	31,8	31,8	31,8	31,8	31,8	31,8	31,8	8
133,9	133,5	138,9	137,3	142,5	135,9	135,0	141,9	9
667,4	645,0	584,0	586,7	632,8	619,2	611,6	588,4	10
—	—	—	—	—	—	—	—	11
308,0	327,6	390,3	409,0	379,4	480,7	456,7	459,4	12
98,1	116,7	143,7	166,9	138,9	238,9	214,9	213,9	13
2,6	2,2	1,6	1,4	1,6	2,0	1,0	1,2	14
17,3	17,3	16,9	17,2	17,0	17,1	17,0	17,4	15
190,0	191,4	228,1	223,5	221,9	222,7	223,8	226,9	16
2617,2	2620,3	2618,4	2631,8	2654,8	2722,1	2669,0	2669,0	17
1020,8	1017,0	998,2	1001,9	1030,5	1054,0	1028,7	1026,9	18
112,4	103,7	116,8	136,4	102,6	135,8	109,5	106,4	19
73,7	69,9	73,7	74,5	74,4	72,7	73,3	74,2	20
13,6	13,4	14,0	13,7	13,6	13,6	13,5	13,4	21
2,8	2,6	0,6	0,9	1,3	0,1	0,2	0,2	22
0,9	2,9	2,7	3,6	0,3	0,3	0,6	1,6	23
8,2	1,6	13,3	31,3	1,0	36,9	8,9	4,3	24
1,6	1,5	1,4	1,6	1,3	1,3	2,1	1,9	25
11,6	11,8	11,1	10,8	10,7	10,9	10,9	10,8	26
634,6	651,3	653,5	645,4	660,9	669,5	665,1	667,0	27
159,5	159,5	159,5	159,5	159,5	159,5	159,5	159,5	28
475,1	491,8	494,0	485,9	501,4	510,0	505,6	507,5	29
374,5	372,9	373,6	371,6	382,8	383,9	385,5	387,4	30
474,9	475,4	476,3	476,5	478,0	478,9	480,2	481,3	31
300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	32
150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	33
—	—	—	—	—	—	—	—	34
24,9	25,4	26,3	26,5	28,0	28,9	30,2	31,3	35
2617,2	2620,3	2618,4	2631,8	2654,8	2722,1	2669,0	2669,0	36

1. (Jatk.) Omaisuustase vuosina 1961—1968

		1968					
		28/9	30/9	8/10	15/10	23/10	31/10
VASTAAVA							
1	<i>Ensisijainen setelinkate</i>	1 461,9	1 459,5	1 449,2	1 442,8	1 464,9	1 507,0
2	Kulta	190,1	190,1	190,1	190,1	190,1	190,1
3	Kultaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	—	—	—	—	—	—
4	Ulkomaiset valuutat	1 150,7	1 149,9	1 130,9	1 129,2	1 152,5	1 193,0
5	Ulkomaiset vekselit	75,0	73,4	75,8	77,2	75,9	77,6
6	Ulkomaiset obligaatiot	46,1	46,1	52,4	46,3	46,4	46,3
7	<i>Toissijainen setelinkate</i>	830,3	848,1	794,7	802,5	900,4	895,5
	Diskonttatut kotimaiset vekselit						
8	Ulkomaan rahan määräiset ..	31,8	31,8	31,8	30,1	29,4	29,4
9	Markkamääräiset	141,7	139,1	139,0	134,4	138,3	131,4
10	Rediskonttatut vekselit	656,8	677,2	623,9	638,0	732,7	734,7
11	Valtion vakauttamislaina	—	—	—	—	—	—
12	<i>Muut varat</i>	369,4	397,5	395,9	423,0	313,6	320,9
13	Kotimaiset obligaatiot	122,0	123,4	142,2	167,5	43,1	38,0
14	Shekkitilit	1,2	23,7	2,3	2,3	9,1	1,5
15	Metalliraha	17,4	17,4	17,3	17,6	17,7	17,5
16	Muut saatavat	228,8	233,0	234,1	235,6	243,7	263,9
17	Yhteensä	2 661,6	2 705,1	2 639,8	2 668,3	2 678,9	2 723,4
VASTATTAVA							
18	<i>Liikkeessä olevat setelit</i>	1 012,5	1 046,4	1 014,8	1 017,8	1 005,3	1 035,0
19	<i>Vaadittaessa maksettavat sitoumukset</i>	96,8	91,0	86,3	106,6	110,9	111,2
20	Ulkomaiset valuuttatilit	62,8	62,0	59,3	59,9	60,7	59,8
21	Ulkomaiset markkatilit	13,3	13,1	13,0	13,0	12,9	12,9
	Shekkitilit						
22	Valtio	0,8	1,0	0,1	0,4	12,5	11,1
23	Postisäästöpankki	2,6	1,8	0,1	0,4	12,4	10,6
24	Yksityiset rahalaitokset	4,0	—	—	18,9	—	4,0
25	Muut	2,0	1,8	2,0	2,0	1,7	1,9
26	Muut vaadittaessa maksettavat sitoumukset	11,3	11,3	11,8	12,0	10,7	10,9
27	<i>Määräaikaiset sitoumukset</i>	673,2	689,1	669,4	667,7	685,0	696,8
28	Ulkomaiset	159,5	159,5	159,5	157,1	157,0	157,0
29	Kotimaiset	513,7	529,6	509,9	510,6	528,0	539,8
30	<i>Arvonjärjestelytilit</i>	396,8	395,7	385,5	391,2	391,6	393,2
31	<i>Oma pääoma</i>	482,3	482,9	483,8	485,0	486,1	487,2
32	Kantarahasto	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0
33	Vararahasto	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0
34	Käyttämättömät voittovarot ..	—	—	—	—	—	—
35	Tulostilit	32,3	32,9	33,8	35,0	36,1	37,2
36	Yhteensä	2 661,6	2 705,1	2 639,8	2 668,3	2 678,9	2 723,4

Mmk

1968								
8/11	15/11	23/11	30/11	7/12	14/12	23/12	31/12	
1 555,5	1 556,8	1 535,8	1 508,8	1 596,6	1 617,8	1 492,4	1 477,4	1
190,1	190,1	189,5	189,5	189,5	189,5	189,5	189,5	2
—	—	—	—	—	—	—	—	3
1 242,7	1 243,4	1 222,9	1 196,6	1 283,6	1 300,7	1 177,6	1 163,0	4
75,9	76,5	74,5	73,8	74,6	78,7	76,4	76,1	5
46,8	46,8	48,9	48,9	48,9	48,9	48,9	48,8	6
821,0	732,4	866,9	881,4	840,4	788,5	839,1	790,3	7
29,4	29,4	29,4	29,4	25,2	25,2	25,2	25,1	8
131,4	128,5	133,7	132,1	132,3	126,7	133,9	147,5	9
660,2	574,5	703,8	719,9	682,9	636,6	680,0	617,7	10
—	—	—	—	—	—	—	—	11
312,2	401,1	353,2	353,4	355,0	441,8	489,0	470,5	12
14,0	103,7	44,1	31,4	34,0	120,8	140,5	135,7	13
7,2	1,3	6,5	7,5	3,3	2,7	25,3	1,9	14
17,3	17,4	17,2	17,0	15,6	13,7	11,4	11,7	15
273,7	278,7	285,4	297,5	302,1	304,6	311,8	321,2	16
2 688,7	2 690,3	2 755,9	2 743,6	2 792,0	2 848,1	2 820,5	2 738,2	17
1 024,9	1 022,5	1 042,8	1 058,5	1 106,3	1 184,1	1 258,9	1 159,6	18
88,6	104,1	136,1	106,6	117,3	89,6	128,0	136,5	19
61,4	60,6	55,4	57,5	56,1	54,4	62,6	62,1	20
12,8	12,7	12,7	12,6	12,4	12,4	12,4	12,4	21
0,2	1,5	21,5	2,4	13,8	1,5	6,0	3,0	22
0,8	1,3	33,8	21,0	17,0	0,4	23,0	3,4	23
—	14,9	—	—	3,3	6,0	—	39,2	24
2,2	1,8	1,4	1,6	2,9	3,6	4,6	2,2	25
11,2	11,3	11,3	11,5	11,8	11,3	19,4	14,2	26
688,2	673,5	688,0	692,2	679,9	678,3	543,4	546,4	27
157,0	157,0	157,0	157,0	152,8	152,8	21,6	21,4	28
531,2	516,5	531,0	535,2	527,1	525,5	521,8	525,0	29
398,5	401,4	399,1	395,6	396,6	403,0	396,1	400,3	30
488,5	488,8	489,9	490,7	491,9	493,1	494,1	495,4	31
300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	32
150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	33
—	—	—	—	—	—	—	—	34
38,5	38,8	39,9	40,7	41,9	43,1	44,1	45,4	35
2 688,7	2 690,3	2 755,9	2 743,6	2 792,0	2 848,1	2 820,5	2 738,2	36

2. Valuuttavaranto kunkin vuoden ja neljänneksen lopussa vuosina 1965—1968

Mmk

Valuuttalaji	1965	1966	1967				1968			
			I	II	III	IV	I	II	III	IV
Kulta	267	144	152	150	149	189	188	191	190	190
Kultaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	46	100	—	—	—	—	—	—	—	—
Vaihdettavat valuutat	483	274	264	355	402	458	790	984	1 011	1 113
Sidotut valuutat ...	20	—23	129	145	176	—21	49	85	77	—13
Yhteensä	816	495	545	650	727	626	1 027	1 260	1 278	1 290

3. Tulostase vuosina 1963—1968

Mmk

	1963	1964	1965	1966	1967	1968
TUOTOT						
Korot kotimaisesta lainausliikkeestä	18,1	19,7	28,1	38,5	55,5	52,2
Korot ulkomaisilta kirjeenvaihtajilta ...	7,3	10,2	7,7	4,2	6,0	15,7
Korot obligaatioista	3,1	5,5	4,9	5,0	7,7	13,5
Provisiot	1,7	1,8	2,0	1,7	1,9	2,8
Agiot	1,9	2,0	2,1	1,7	2,5	1,1
Muut tuotot	1,6	1,7	1,8	2,1	2,1	2,4
Yhteensä	33,7	40,9	46,6	53,2	75,7	87,7
KULUT						
Korot talletuksista	—	—	—	1,8	9,1	12,7
Palkat ja palkkiot	5,6	6,3	6,8	7,3	8,4	9,7
Eläkkeet, perhe-eläkkeet ja avustukset ..	0,7	0,8	0,8	0,9	1,2	1,4
Työnantajan sosiaaliturvamaksut	0,3	0,4	0,4	0,4	0,6	0,7
Korot ulkomaisista luotoista	—	—	—	—	4,4	5,4
Setelien valmistus	2,3	2,4	3,2	2,9	2,3	3,7
Muut kulut	2,0	1,7	1,8	2,0	2,3	2,7
Poistot	0,5	3,0	4,3	4,0	6,5	6,0
Kulut yhteensä	11,4	14,6	17,3	19,3	34,8	42,3
Pankin voitto	22,3	26,3	29,3	33,9	40,9	45,4
Yhteensä	33,7	40,9	46,6	53,2	75,7	87,7

4. Suomen Pankin soveltamia korkoja vuosina 1958—1968

Prosenttia

Päivästä	Pankkivaltuusmiesten määräämät diskonttokoron rajat		Käytännössä veloitettu diskonttokorko		Rediskonttokorko ¹
	Alaraja	Yläraja	3 kuukauden tavaravekselit	3 kuukauden finanssivekselit	
1. X 1958	6 1/2	8	7 1/2	8	7 1/4
7. I 1959	»	»	7	7 1/2	»
1. III 1959	6	7 1/2	»	»	»
1. IV 1959	»	»	6 3/4	7	6 3/4
30. III 1962	7	8 1/2	»	»	8
2. IV 1962	»	»	7 3/4	8	»
28. IV 1962	6	7 1/2	6 3/4	7	7 2

¹ 1. X 1958 lukien rediskonttokorko on ollut kiinteä ja alkuperäisestä diskonttokorosta riippumaton. — Tämän peruskoron lisäksi Suomen Pankki on perinyt rahalaitoksilta lisäkorkoa näiden velan ylittäessä määrättyt rajat.

* Eräissä tapauksissa on 1. XI 1965—31. X 1966 sovellettu alempaa, 6 %:n korkoa.

5. Kotimainen clearing-liike: vaihdettujen postivekselien ja shekkien sekä tilisiirtojen lukumäärä ja arvo vuosina 1965—1968

1 000 kpl

Mmk

Kuukausi ja vuosi	Pääkonttori		Haarakonttorit		Yhteensä	
	Luku	Määrä	Luku	Määrä	Luku	Määrä
1968						
I	817	2 721,3	322	733,4	1 139	3 454,7
II	743	2 300,5	307	658,0	1 050	2 958,5
III	828	2 431,3	327	677,9	1 155	3 109,2
IV	799	2 516,6	330	727,6	1 129	3 244,2
V	856	2 788,9	359	793,7	1 215	3 582,6
VI	757	2 744,2	320	728,8	1 077	3 473,0
VII	886	3 035,6	363	805,2	1 249	3 840,8
VIII	772	2 559,0	330	743,5	1 102	3 302,5
IX	795	2 687,0	347	753,3	1 142	3 440,3
X	1 093	3 036,8	401	882,6	1 494	3 919,4
XI	931	2 914,6	385	829,4	1 316	3 744,0
XII	979	3 169,3	379	822,7	1 358	3 992,0
Yhteensä	10 256	32 905,1	4 170	9 156,1	14 426	42 061,2
1967	9 350	29 297,7	3 611	8 129,4	12 961	37 427,1
1966	8 192	26 514,1	3 171	7 206,3	11 363	33 720,4
1965	7 260	24 022,9	2 795	6 596,2	10 055	30 619,1

6. Setelinanto vuosina 1959—1968

Päivä	Setelinanto-oikeus			Käytetty setelinanto-oikeus				Setelin- anto- vara
	Ensi- sijainen kate	Tois- sijainen kate ¹	Yhteensä	Liikkeessä olevat setelit	Vaadit- taessa maksetta- vat sitou- mukset	Shekki- luotoista nostamatta	Yhteensä	
31. XII								
1959	766,9	270,2	1 037,1	694,4	178,1	9,3	881,8	155,3
1960	753,1	419,9	1 173,0	727,4	166,8	9,8	904,0	269,0
1961	779,0	472,2	1 251,2	837,1	73,2	8,9	919,2	332,0
1962	705,4	500,0	1 205,4	774,4	112,6	4,3	891,3	314,1
1963	817,8	451,2	1 269,0	943,7	59,2	5,8	1 008,7	260,3
1964	1 049,7	500,0	1 549,7	1 002,7	186,8	5,0	1 194,5	355,2
1965	944,7	500,0	1 444,7	1 028,5	98,3	5,1	1 131,9	312,8
1966	637,2	700,0	1 337,2	1 106,2	179,6	4,9	1 290,7	46,5
1967	798,8	700,0	1 498,8	1 052,1	139,6	3,1	1 194,8	304,0
1968	1 477,4	700,0	2 177,4	1 159,6	136,5	5,6	1 301,7	875,7
1968								
8. I	806,5	700,0	1 506,5	983,3	111,7	3,7	1 098,7	407,8
15.	809,6	700,0	1 509,6	951,4	101,2	4,2	1 056,8	452,8
23.	874,5	700,0	1 574,5	931,7	152,6	4,0	1 088,3	486,2
31.	909,8	700,0	1 609,8	1 010,3	96,7	4,9	1 111,9	497,9
8. II	970,1	700,0	1 670,1	926,0	112,5	5,1	1 043,6	626,5
15.	985,4	700,0	1 685,4	927,6	108,3	5,8	1 041,7	643,7
23.	1 087,6	700,0	1 787,6	948,1	101,3	5,5	1 054,9	732,7
29.	1 094,9	700,0	1 794,9	956,6	107,8	4,8	1 069,2	725,7
8. III	1 143,9	700,0	1 843,9	926,4	104,4	3,9	1 034,7	809,2
15.	1 129,4	700,0	1 829,4	930,6	94,4	3,8	1 028,8	800,6
23.	1 123,2	700,0	1 823,2	940,9	111,4	3,9	1 056,2	767,0
30.	1 196,8	700,0	1 896,8	979,1	108,2	3,7	1 091,0	805,8
8. IV	1 250,1	700,0	1 950,1	960,9	113,3	3,6	1 077,8	872,3
11.	1 267,2	700,0	1 967,2	1 001,0	96,1	3,8	1 100,9	866,3
23.	1 307,2	700,0	2 007,2	947,3	132,6	3,9	1 083,8	923,4
30.	1 320,9	700,0	2 020,9	990,1	101,5	2,9	1 094,5	926,4
8. V	1 322,9	700,0	2 022,9	961,9	107,8	4,4	1 074,1	948,8
15.	1 330,3	700,0	2 030,3	967,4	106,8	5,7	1 079,9	950,4
22.	1 337,1	700,0	2 037,1	1 013,9	109,9	4,6	1 128,4	908,7
31.	1 362,2	700,0	2 062,2	1 035,7	107,0	3,9	1 146,6	915,6
7. VI	1 368,4	700,0	2 068,4	1 029,2	104,9	2,9	1 137,0	931,4
14.	1 379,9	700,0	2 079,9	1 034,2	106,3	5,5	1 146,0	933,9
20.	1 476,1	700,0	2 176,1	1 095,3	140,0	5,5	1 240,8	935,3
28.	1 470,9	700,0	2 170,9	1 101,5	129,9	4,4	1 235,8	935,1

Päivä	Setelinanto-oikeus			Käytetty setelinanto-oikeus				Setelin- anto- vara
	Ensi- sijainen kate	Tois- sijainen kate ¹	Yhteensä	Lihkkeessa olevat setelit	Vaadit- taessa maksetta- vat sitou- mukset	Shekki- luotolista nostamatta	Yhteensä	
1968								
8. VII	1 357,3	700,0	2 057,3	1 060,9	111,1	2,7	1 174,7	882,6
15.	1 387,6	700,0	2 087,6	1 039,9	109,7	5,0	1 154,6	933,0
23.	1 476,1	700,0	2 176,1	1 020,8	112,4	5,0	1 138,2	1 037,9
31.	1 482,4	700,0	2 182,4	1 017,0	103,7	5,3	1 126,0	1 056,4
8. VIII	1 473,4	700,0	2 173,4	998,2	116,8	5,9	1 120,9	1 052,5
15.	1 467,0	700,0	2 167,0	1 001,9	136,4	6,1	1 144,4	1 022,6
23.	1 468,3	700,0	2 168,3	1 030,5	102,6	6,0	1 139,1	1 029,2
30.	1 454,5	700,0	2 154,5	1 054,0	135,8	5,5	1 195,3	959,2
6. IX	1 433,9	700,0	2 133,9	1 028,7	109,5	6,5	1 144,7	989,2
13.	1 447,5	700,0	2 147,5	1 026,9	106,4	6,3	1 139,6	1 007,9
23.	1 461,9	700,0	2 161,9	1 012,5	96,8	6,3	1 115,6	1 046,3
30.	1 459,5	700,0	2 159,5	1 046,4	91,0	6,2	1 143,6	1 015,9
8. X	1 449,2	700,0	2 149,2	1 014,8	86,3	5,2	1 106,3	1 042,9
15.	1 442,8	700,0	2 142,8	1 017,8	106,6	5,2	1 129,6	1 013,2
23.	1 464,9	700,0	2 164,9	1 005,3	110,9	5,7	1 121,9	1 043,0
31.	1 507,0	700,0	2 207,0	1 035,0	111,2	6,0	1 152,2	1 054,8
8. XI	1 555,5	700,0	2 255,5	1 024,9	88,6	4,7	1 118,2	1 137,3
15.	1 556,8	700,0	2 256,8	1 022,5	104,1	6,3	1 132,9	1 123,9
23.	1 535,8	700,0	2 235,8	1 042,8	136,1	6,0	1 184,9	1 050,9
30.	1 508,8	700,0	2 208,8	1 058,5	106,6	4,0	1 169,1	1 039,7
7. XII	1 596,6	700,0	2 296,6	1 106,3	117,3	4,2	1 227,8	1 068,8
14.	1 617,8	700,0	2 317,8	1 184,1	89,6	4,9	1 278,6	1 039,2
23.	1 492,4	700,0	2 192,4	1 258,9	128,0	5,1	1 392,0	800,4
31.	1 477,4	700,0	2 177,4	1 159,6	136,5	5,6	1 301,7	875,7
Keskim.	1 331,2	700,0	2 031,2	1 017,1	110,8	4,9	1 132,8	898,4
Vaihtelu	811,3	0,0	811,3	332,9	66,3	3,8	363,2	729,5

¹ Toissijaisen setelinkatteen yläraja oli 580 miljoonaa markkaa vuonna 1959, 500 miljoonaa markkaa vuoden 1960 alusta marraskuun 23 päivään 1966 ja siitä lukien 700 miljoonaa markkaa vuoden 1968 loppuun. Vuoden 1969 alusta lähtien yläraja on 500 miljoonaa markkaa.

7. Liikkeessä olevat setelit ja metallirahat vuosien 1963—1968 lopussa

Mmk

Rahalaji	1963	1964	1965	1966	1967	1968
Setelit						
Uudet						
100 mk	474,2	537,7	591,9	656,7	613,3	708,1
50 »	239,5	240,4	238,4	248,5	237,5	246,7
10 »	145,3	148,9	153,1	162,0	164,0	166,8
5 »	29,4	30,8	31,5	33,4	34,5	35,6
1 »	27,1	23,7	13,6	5,6	2,8	2,4
Yhteensä	915,5	981,5	1 028,5	1 106,2	1 052,1	1 159,6
Vanhat						
10 000 vmk	14,3	10,5	9,6	9,1	1,9	1,6
5 000 »	5,4	3,6	2,9	2,5	2,2	2,1
1 000 »	3,6	2,9	2,6	2,5	2,4	2,3
500 »	1,2	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8
100 »	2,5	2,1	2,0	2,0	2,0	2,0
50, 20, 10, 5 »	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Yhteensä	28,2	21,2	19,2	18,2	10,5	10,0
Kaikkiaan	943,7	1 002,7	1 047,7	1 124,4	1 062,6	1 169,6
Metallirahat						
Uudet						
10 mk	—	—	—	—	9,8	9,9
1 mk	—	9,5	24,4	34,0	39,3	42,0
50 p	8,0	8,6	8,4	8,8	9,5	10,8
20 »	7,0	8,4	8,8	9,5	9,8	9,7
10 »	3,5	4,0	4,2	4,6	4,9	5,4
5 »	2,2	3,0	3,3	3,8	4,1	4,5
1 »	1,3	1,9	2,4	2,8	3,5	4,2
Yhteensä	22,0	35,4	51,5	63,5	80,9	86,5
Vanhat						
1 000 vmk	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7	1,8
500 »	2,8	2,8	2,9	2,9	2,9	2,9
200 »	1,8	1,7	1,6	1,5	1,5	1,5
100 »	1,1	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8
50 »	1,7	1,4	1,4	1,3	1,3	1,2
20 »	2,1	1,8	1,6	1,6	1,5	1,5
10 »	1,8	1,5	1,5	1,4	1,4	1,4
5 »	2,0	1,9	1,8	1,8	1,8	1,7
1 »	3,0	2,8	2,6	2,6	2,5	2,5
50, 25, 10, 5, 1 vp	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Yhteensä	18,6	17,0	16,4	16,1	15,9	15,8
Kaikkiaan	40,6	52,4	67,9	79,6	96,8	102,3

8. Setelinvalmistus ja setelinpoltto vuosina 1966—1968

Mmk

Setelilaji	Setelinvalmistus			Setelinpoltto		
	1966	1967	1968	1966	1967	1968
Setelit						
Uudet 100 mk	630,0	300,0	570,0	445,0	420,0	370,0
50 »	215,0	315,0	265,0	317,4	272,6	217,5
10 »	243,0	299,0	329,8	272,5	269,5	280,5
5 »	82,0	56,0	87,5	68,1	74,2	78,0
1 »	10,9	—	—	18,4	11,1	3,3
Yhteensä	1 180,9	970,0	1 252,3	1 121,4	1 047,4	949,3
milj. kpl	62,2	50,4	61,5	70,0	62,5	55,0
Vanhat						
Yhteensä	—	—	—	1,0	7,7	0,5
milj. kpl	—	—	—	0,0	0,1	0,0
Kaikkiaan	1 180,9	970,0	1 252,3	1 122,4	1 055,1	949,8
milj. kpl	62,2	50,4	61,5	70,0	62,6	55,0

9. Setelit ja metallirahat vuonna 1968

Mmk

Rahalaji	Vastuu- summa 30. XII 1967	Valmis- tettu 1968	Hävitetty 1968	Vastuu- summa 31. XII 1968	Suomen Pankissa 31. XII 1968	Liikkeessä 31. XII 1968
Setelit						
Uudet 100 mk	1 186,2	570,0	370,0	1 386,2	678,1	708,1
50 »	437,0	265,0	217,5	484,5	237,8	246,7
10 »	317,6	329,8	280,5	366,9	200,1	166,8
5 »	64,9	87,5	78,0	74,4	38,8	35,6
1 »	24,8	—	3,3	21,5	19,1	2,4
Yhteensä	2 030,5	1 252,3	949,3	2 333,5	1 173,9	1 159,6
milj. kpl	90,2	61,5	55,0	96,7	58,5	38,2
Vanhat						
Yhteensä	10,5	—	0,5	10,0	—	10,0
milj. kpl	11,5	—	0,0	11,5	—	11,5
Kalkkiaan	2 041,0	1 252,3	949,8	2 343,5	1 173,9	1 169,6
milj. kpl	101,7	61,5	55,0	108,2	58,5	49,7
Metallirahat						
Uudet 10 mk	10,0	—	—	10,0	0,1	9,9
1 mk	46,5	3,0	0,0	49,5	7,5	42,0
50 p	11,8	0,3	0,0	12,1	1,3	10,8
20 »	11,1	0,3	0,0	11,4	1,7	9,7
10 »	5,4	0,3	—	5,7	0,3	5,4
5 »	4,7	0,3	—	5,0	0,5	4,5
1 »	3,6	0,8	—	4,4	0,2	4,2
Yhteensä	93,1	5,0	0,0	93,1	11,6	86,5
Vanhat						
1 000—100 vmk	7,0	—	—	7,0	0,1	6,9
50 vmk—1 vp	9,0	—	0,1	8,9	0,0	8,9
Yhteensä	16,0	—	0,1	15,9	0,1	15,8
Kalkkiaan	109,1	5,0	0,1	114,0	11,7	102,3

10. Parikurssit ja avista-myyntikurssit¹ vuonna 1968

Päivä	1 USAn dollari	1 Kanadan dollari	1 Englannin punta	100 Ruotsin kruunua	100 Norjan kruunua	100 Tanskan kruunua	100 D- markkaa	100 Hollannin floriinia
Parikurssi	4,20	3,885	10,08	81,19	58,80	56,00	105,00	116,02
Myyntikurssi								
2. I	4,2060	3,8930	10,1150	81,55	58,88	56,41	105,19	116,95
3.	4,2060	3,8910	10,1150	81,55	58,88	56,45	105,05	116,85
4.	4,2060	3,8910	10,1200	81,45	58,88	56,45	105,05	116,85
5.	4,2060	3,8910	10,1250	81,35	58,88	56,45	105,05	116,85
8.	4,2060	3,8910	10,1300	81,40	58,88	56,45	104,99	116,78
9.	4,2060	3,8850	10,1400	81,45	58,88	56,45	104,99	116,78
10.	4,2060	3,8850	10,1450	81,45	58,88	56,45	104,99	116,85
11.	4,2060	3,8850	10,1400	81,45	58,88	56,45	104,99	116,78
15.	4,2060	3,8800	10,1400	81,45	58,88	56,45	104,99	116,70
16.	4,2060	3,8800	10,1400	81,50	58,88	56,40	104,99	116,63
17.	4,2060	3,8760	10,1400	81,50	58,88	56,40	105,05	116,72
18.	4,2060	3,8680	10,1400	81,50	58,88	56,40	105,05	116,72
19.	4,2030	3,8560	10,1300	81,45	58,84	56,40	105,05	116,65
22.	4,2030	3,8560	10,1250	81,45	58,84	56,36	105,11	116,65
23.	4,2030	3,8760	10,1250	81,45	58,84	56,36	105,11	116,65
24.	4,2030	3,8760	10,1300	81,45	58,84	56,36	105,11	116,65
25.	4,2030	3,8760	10,1300	81,45	58,84	56,36	105,05	116,65
26.	4,2030	3,8700	10,1300	81,45	58,84	56,36	105,05	116,65
29.	4,2010	3,8700	10,1300	81,45	58,84	56,36	105,05	116,65
30.	4,2010	3,8700	10,1300	81,40	58,84	56,32	104,99	116,45
31.	4,2010	3,8660	10,1300	81,40	58,84	56,28	104,93	116,45
1. II	4,1990	3,8640	10,1300	81,40	58,80	56,28	104,93	116,52
2.	4,1990	3,8620	10,1300	81,40	58,80	56,28	104,93	116,52
6.	4,1990	3,8620	10,1250	81,45	58,80	56,28	104,87	116,40
7.	4,1990	3,8620	10,1300	81,50	58,80	56,28	104,93	116,47
8.	4,1990	3,8620	10,1250	81,50	58,80	56,28	104,93	116,47
9.	4,1990	3,8620	10,1250	81,35	58,80	56,28	104,93	116,47
12.	4,1970	3,8620	10,1200	81,30	58,80	56,28	104,93	116,40
13.	4,1970	3,8620	10,1200	81,30	58,80	56,28	104,80	116,31
14.	4,1970	3,8620	10,1200	81,30	58,80	56,28	104,86	116,38
15.	4,1970	3,8600	10,1200	81,30	58,76	56,28	104,86	116,38
16.	4,1950	3,8600	10,1150	81,25	58,76	56,28	104,86	116,31
19.	4,1950	3,8580	10,1150	81,20	58,76	56,28	104,86	116,24
23.	4,1950	3,8580	10,1050	81,15	58,76	56,28	104,92	116,24
26.	4,1950	3,8580	10,0900	81,15	58,76	56,28	104,92	116,24
27.	4,1950	3,8600	10,0900	81,10	58,76	56,32	104,92	116,24
28.	4,1950	3,8600	10,0900	81,15	58,76	56,32	104,92	116,24
29.	4,1950	3,8600	10,0900	81,10	58,76	56,32	104,80	116,24

¹ Kurssit niinä päivinä, joina jokin kurssi on muuttunut.

100 Belgian frangia	100 Sveitsin frangia	100 Ranskan frangia	100 Italian liriaa	100 Itävallan šillinkiä	100 Portugalin escudoa	100 Islannin kruunua	100 Espanjan pesetaa	Päivä
8,40	(96,05)	85,07	0,6720	16,15	14,61	7,37 ¹ 4,77	6,00	Parikurssi
								Myyntikurssi
8,4700	97,20	85,70	0,6740	16,29	14,78	7,38	6,05	2. I
8,4700	97,05	85,50	0,6735	16,29	14,78	7,38	6,05	3.
8,4650	97,05	85,50	0,6735	16,29	14,81	7,38	6,05	4.
8,4650	97,05	85,50	0,6735	16,29	14,81	7,38	6,05	5.
8,4600	96,99	85,50	0,6735	16,29	14,81	7,38	6,05	8.
8,4600	96,85	85,50	0,6735	16,27	14,83	7,38	6,05	9.
8,4600	96,91	85,55	0,6735	16,27	14,83	7,38	6,05	10.
8,4600	96,85	85,50	0,6735	16,25	14,73	7,38	6,05	11.
8,4650	96,85	85,35	0,6735	16,25	14,75	7,38	6,05	15.
8,4650	96,85	85,35	0,6735	16,25	14,75	7,38	6,05	16.
8,4650	96,85	85,44	0,6735	16,26	14,74	7,38	6,05	17.
8,4650	96,79	85,39	0,6735	16,25	14,72	7,38	6,05	18.
8,4600	96,73	85,30	0,6727	16,25	14,72	7,38	6,05	19.
8,4600	96,67	85,25	0,6727	16,25	14,72	7,38	6,05	22.
8,4600	96,67	85,25	0,6727	16,25	14,85	7,38	6,05	23.
8,4600	96,67	85,30	0,6727	16,24	14,72	7,38	6,05	24.
8,4600	96,67	85,30	0,6727	16,24	14,70	7,38	6,05	25.
8,4650	96,67	85,42	0,6727	16,24	14,70	7,38	6,05	26.
8,4650	96,67	85,42	0,6727	16,24	14,70	7,38	6,05	29.
8,4600	96,61	85,42	0,6727	16,23	14,70	7,38	6,05	30.
8,4600	96,61	85,42	0,6727	16,23	14,70	7,38	6,05	31.
8,4600	96,55	85,42	0,6723	16,23	14,70	7,38	6,05	1. II
8,4600	96,55	85,35	0,6723	16,22	14,70	7,38	6,05	2.
8,4600	96,55	85,35	0,6723	16,22	14,70	7,38	6,05	6.
8,4600	96,61	85,35	0,6723	16,22	14,70	7,38	6,05	7.
8,4600	96,61	85,35	0,6723	16,22	14,70	7,38	6,05	8.
8,4600	96,67	85,35	0,6723	16,23	14,70	7,38	6,05	9.
8,4600	96,61	85,35	0,6723	16,23	14,70	7,38	6,05	12.
8,4600	96,53	85,26	0,6717	16,22	14,69	7,38	6,03	13.
8,4600	96,53	85,26	0,6717	16,22	14,69	7,38	6,03	14.
8,4600	96,53	85,26	0,6717	16,22	14,69	7,38	6,03	15.
8,4550	96,47	85,26	0,6717	16,22	14,68	7,38	6,03	16.
8,4500	96,47	85,21	0,6713	16,23	14,68	7,38	6,03	19.
8,4450	96,47	85,26	0,6713	16,23	14,67	7,38	6,03	23.
8,4450	96,47	85,26	0,6713	16,23	14,67	7,38	6,03	26.
8,4450	96,47	85,26	0,6713	16,23	14,66	7,38	6,03	27.
8,4500	96,47	85,26	0,6713	16,23	14,65	7,38	6,03	28.
8,4500	96,47	85,21	0,6713	16,23	14,65	7,38	6,03	29.

¹ 27. XI 1967—11. XI 1968 parikurssi oli 7,37 ja 12. XI 1968 lähtien 4,77.

10. (Jatk.) Parikurssit ja avista-myyntikurssit vuonna 1968

Päivä	1 USAn dollari	1 Kanadan dollari	1 Englannin punta	100 Ruotsin kruunua	100 Norjan kruunua	100 Tanskan kruunua	100 D- markkaa	100 Hollannin floriinia
1. III	4,1950	3,8600	10,0700	81,10	58,76	56,32	104,80	116,24
4.	4,1930	3,8570	10,0625	81,20	58,71	56,28	104,80	116,24
5.	4,1930	3,8570	10,0560	81,13	58,71	56,28	104,74	116,31
6.	4,1930	3,8570	10,0800	81,13	58,75	56,28	104,74	116,31
7.	4,1930	3,8570	10,0650	81,13	58,75	56,28	104,84	116,38
8.	4,1930	3,8570	10,0300	81,18	58,75	56,28	105,05	116,38
11.	4,1910	3,8600	10,0450	81,12	58,75	56,28	105,05	116,38
12.	4,1910	3,8600	10,0450	81,17	58,71	56,28	105,05	116,31
13.	4,1910	3,8600	10,0450	81,17	58,71	56,28	105,23	116,38
14.	4,1910	3,8600	10,0200	81,17	58,71	56,28	105,35	116,48
15.	—	—	—	—	—	—	—	—
18.	4,1910	3,8600	10,0300	81,12	58,71	56,28	105,20	116,41
19.	4,1910	3,8680	10,0700	81,00	58,71	56,24	105,20	116,41
20.	4,1910	3,8700	10,0900	81,15	58,71	56,24	105,20	116,30
21.	4,1910	3,8700	10,0700	81,15	58,71	56,24	105,20	116,30
22.	4,1910	3,8720	10,0700	81,15	58,71	56,24	105,10	116,15
25.	4,1910	3,8720	10,0700	81,10	58,71	56,24	105,10	116,08
26.	4,1910	3,8740	10,0750	81,10	58,71	56,24	105,10	116,08
27.	4,1890	3,8740	10,0700	81,15	58,71	56,24	105,10	116,01
28.	4,1890	3,8710	10,0500	81,05	58,71	56,24	105,16	116,01
29.	4,1890	3,8710	10,0500	81,05	58,71	56,24	105,30	116,01
1. IV	4,1890	3,8710	10,0650	81,05	58,67	56,20	105,20	116,01
2.	4,1890	3,8710	10,0750	81,05	58,67	56,20	105,20	115,80
3.	4,1890	3,8710	10,0750	81,05	58,67	56,20	105,20	115,80
4.	4,1890	3,8710	10,0800	81,05	58,67	56,20	105,14	115,80
5.	4,1890	3,8740	10,0700	81,05	58,67	56,20	105,20	115,93
8.	4,1890	3,8740	10,0750	81,05	58,67	56,20	105,20	115,93
9.	4,1890	3,8740	10,0750	81,05	58,67	56,20	105,20	115,80
11.	4,1890	3,8740	10,0600	81,00	58,67	56,20	105,14	115,70
16.	4,1890	3,8790	10,0650	81,00	58,67	56,20	105,14	115,70
17.	4,1890	3,8810	10,0650	81,00	58,67	56,20	105,14	115,70
19.	4,1890	3,8810	10,0600	80,95	58,67	56,20	105,14	115,77
22.	4,1890	3,8810	10,0550	81,01	58,67	56,20	105,14	115,77
24.	4,1890	3,8810	10,0500	81,01	58,67	56,20	105,14	115,90
25.	4,1890	3,8830	10,0450	81,01	58,67	56,20	105,08	115,90
29.	4,1890	3,8830	10,0400	81,01	58,67	56,20	105,08	115,75
2. V	4,1890	3,8830	10,0400	81,01	58,67	56,15	105,08	115,75
3.	4,1890	3,8830	10,0350	81,06	58,67	56,15	105,08	115,75
6.	4,1890	3,8860	10,0350	81,06	58,67	56,15	105,08	115,65
7.	4,1890	3,8860	10,0350	81,06	58,67	56,15	105,08	115,65
8.	4,1890	3,8860	10,0350	81,01	58,67	56,15	105,08	115,65
9.	4,1890	3,8860	10,0250	81,01	58,67	56,15	105,30	115,65

100 Belgian frangia	100 Sveitsin frangia	100 Ranskan frangia	100 Italian liiraa	100 Itävallan šillinkä	100 Portu- galin escudoa	100 Islannin kruunua	100 Espanjan pesetaa	Päivä
8,4500	96,47	85,21	0,6713	16,23	14,65	7,38	6,03	1. III
8,4450	96,54	85,26	0,6713	16,22	14,67	7,38	6,03	4.
8,4450	96,54	85,26	0,6713	16,22	14,66	7,38	6,03	5.
8,4500	96,54	85,21	0,6713	16,22	14,69	7,38	6,03	6.
8,4500	96,54	85,21	0,6717	16,22	14,69	7,38	6,03	7.
8,4500	96,65	85,33	0,6721	16,22	14,69	7,38	6,03	8.
8,4500	96,53	85,25	0,6721	16,22	14,69	7,38	6,03	11.
8,4450	96,53	85,20	0,6717	16,22	14,69	7,38	6,03	12.
8,4450	96,59	85,15	0,6717	16,22	14,69	7,38	6,03	13.
8,4450	96,59	85,15	0,6717	16,22	14,69	7,38	6,03	14.
—	—	—	—	—	—	—	—	15.
8,4450	97,00	85,30	0,6717	16,22	14,69	7,38	6,03	18.
8,4450	96,80	85,25	0,6717	16,22	14,69	7,38	6,03	19.
8,4450	96,86	85,25	0,6717	16,21	14,69	7,38	6,03	20.
8,4400	97,10	85,25	0,6717	16,21	14,69	7,38	6,03	21.
8,4350	97,00	85,25	0,6717	16,20	14,69	7,38	6,03	22.
8,4350	97,00	85,25	0,6717	16,20	14,69	7,38	6,03	25.
8,4350	96,85	85,30	0,6717	16,20	14,69	7,38	6,03	26.
8,4350	96,85	85,20	0,6717	16,20	14,69	7,38	6,03	27.
8,4350	96,95	85,20	0,6717	16,20	14,69	7,38	6,03	28.
8,4350	97,01	85,20	0,6717	16,20	14,67	7,38	6,03	29.
8,4350	96,80	85,10	0,6717	16,20	14,67	7,38	6,03	1. IV.
8,4350	96,65	85,10	0,6705	16,20	14,67	7,38	6,03	2.
8,4300	96,75	85,20	0,6710	16,20	14,67	7,38	6,03	3.
8,4300	96,65	85,15	0,6705	16,20	14,67	7,38	6,03	4.
8,4250	96,65	85,10	0,6705	16,20	14,67	7,38	6,03	5.
8,4250	96,65	85,10	0,6705	16,21	14,67	7,38	6,03	8.
8,4250	96,65	85,10	0,6705	16,21	14,67	7,38	6,03	9.
8,4250	96,59	85,15	0,6705	16,21	14,67	7,38	6,03	11.
8,4250	96,59	85,15	0,6705	16,21	14,67	7,38	6,03	16.
8,4200	96,50	85,05	0,6705	16,22	14,66	7,38	6,03	17.
8,4200	96,50	85,00	0,6705	16,22	14,66	7,38	6,03	19.
8,4100	96,50	84,90	0,6705	16,22	14,66	7,38	6,03	22.
8,4200	96,50	84,90	0,6705	16,22	14,66	7,38	6,03	24.
8,4300	96,50	84,90	0,6705	16,22	14,66	7,38	6,03	25.
8,4300	96,50	84,90	0,6715	16,22	14,66	7,38	6,03	29.
8,4400	96,60	84,90	0,6715	16,21	14,65	7,38	6,03	2. V
8,4350	96,60	84,95	0,6720	16,21	14,65	7,38	6,03	3.
8,4350	96,54	84,95	0,6725	16,21	14,65	7,38	6,03	6.
8,4350	96,60	84,95	0,6730	16,21	14,65	7,38	6,03	7.
8,4350	96,66	84,95	0,6730	16,21	14,64	7,38	6,03	8.
8,4350	96,76	84,95	0,6730	16,21	14,64	7,38	6,03	9.

10. (Jatk.) Parikurssit ja avista-myyntikurssit vuonna 1968

Päivä	1 USAn dollari	1 Kanadan dollari	1 Englannin punta	100 Ruotsin kruunua	100 Norjan kruunua	100 Tanskan kruunua	100 D- markkaa	100 Hollannin floriinia
10. V	4,1870	3,8870	10,0150	81,01	58,67	56,15	105,30	115,72
13.	4,1870	3,8840	10,0000	80,96	58,63	56,11	105,20	115,65
14.	4,1870	3,8840	10,0000	81,04	58,63	56,11	105,20	115,65
15.	4,1870	3,8890	10,0050	81,09	58,63	56,11	105,20	115,65
16.	4,1870	3,8890	10,0050	81,09	58,63	56,11	105,20	115,65
17.	4,1870	3,8860	10,0000	81,04	58,63	56,11	105,30	115,73
20.	4,1870	3,8860	10,0000	81,04	58,63	56,11	105,30	115,84
21.	4,1870	3,8860	9,9900	81,12	58,63	56,11	105,30	115,98
22.	4,1870	3,8860	9,9950	81,12	58,63	56,11	105,30	115,98
28.	4,1870	3,8860	9,9950	81,12	58,63	56,11	105,20	115,70
29.	4,1870	3,8860	9,9900	81,12	58,63	56,11	105,20	115,85
30.	4,1870	3,8860	9,9850	81,07	58,63	56,11	105,20	115,92
31.	4,1870	3,8860	9,9800	81,13	58,63	56,11	105,20	115,92
4. VI	4,1870	3,8860	9,9900	81,08	58,63	56,07	105,08	115,80
5.	4,1870	3,8860	9,9900	81,08	58,63	56,07	105,00	115,80
6.	4,1870	3,8860	9,9900	81,08	58,63	56,07	105,00	115,70
7.	4,1870	3,8860	9,9850	81,08	58,63	56,07	105,00	115,70
10.	4,1870	3,8880	9,9900	81,08	58,63	56,03	105,00	115,70
11.	4,1870	3,8880	9,9950	81,08	58,63	56,03	104,80	115,63
12.	4,1870	3,8880	9,9950	81,08	58,63	56,03	104,80	115,56
13.	4,1870	3,8880	9,9900	81,03	58,63	56,03	105,00	115,68
14.	4,1870	3,8860	9,9900	81,03	58,63	56,03	104,90	115,68
17.	4,1870	3,8860	9,9950	81,03	58,63	56,03	104,90	115,68
18.	4,1870	3,8860	9,9950	80,98	58,63	55,99	104,75	115,61
19.	4,1870	3,8860	9,9850	80,98	58,63	55,99	104,90	115,75
20.	4,1870	3,8860	9,9850	80,98	58,63	55,99	104,80	115,68
24.	4,1870	3,8900	9,9850	80,98	58,63	55,99	104,80	115,60
25.	4,1870	3,8900	9,9800	81,03	58,63	55,95	104,74	115,60
26.	4,1870	3,8900	9,9800	81,03	58,63	55,95	104,68	115,60
27.	4,1870	3,8900	9,9800	81,03	58,63	55,95	104,56	115,60
28.	4,1870	3,8940	9,9750	81,03	58,63	55,91	104,75	115,67
1. VII	4,1870	3,8920	9,9750	81,03	58,63	55,87	104,69	115,67
2.	4,1870	3,8920	9,9800	81,03	58,63	55,87	104,75	115,67
4.	4,1870	3,8960	9,9800	80,98	58,63	55,87	104,75	115,77
5.	4,1870	3,9000	9,9750	80,98	58,63	55,87	104,75	115,77
8.	4,1870	3,9000	9,9850	80,98	58,63	55,87	104,55	115,77
9.	4,1870	3,9000	10,0000	80,98	58,63	55,87	104,40	115,60
10.	4,1870	3,9000	10,0000	80,98	58,63	55,83	104,56	115,67
11.	4,1870	3,9000	9,9950	80,98	58,63	55,83	104,50	115,67
12.	4,1870	3,9000	10,0050	81,03	58,63	55,83	104,40	115,67
15.	4,1870	3,9000	10,0100	81,03	58,63	55,75	104,40	115,60
17.	4,1870	3,9000	10,0100	81,03	58,63	55,75	104,46	115,67

100 Belgian frangia	100 Sveitsin frangia	100 Ranskan frangia	100 Italian liraa	100 Itävallan šillinkiä	100 Portu- galin escudoa	100 Islannin kruunua	100 Espanjan pesetaa	Päivä
8,4350	96,76	84,95	0,6730	16,21	14,64	7,38	6,03	10. V
8,4300	96,67	84,90	0,6730	16,21	14,64	7,35	6,03	13.
8,4250	96,67	84,85	0,6730	16,21	14,64	7,35	6,03	14.
8,4250	96,67	84,85	0,6726	16,21	14,64	7,35	6,03	15.
8,4200	96,61	84,85	0,6726	16,21	14,64	7,35	6,03	16.
8,4200	96,83	84,75	0,6726	16,21	14,64	7,35	6,03	17.
8,4200	96,83	84,75	0,6726	16,19	14,64	7,35	6,03	20.
8,4200	96,95	—	0,6726	16,19	14,64	7,35	6,03	21.
8,4200	96,95	—	0,6726	16,19	14,64	7,35	6,03	22.
8,4200	97,35	—	0,6726	16,21	14,64	7,35	6,03	28.
8,4200	97,25	—	0,6735	16,21	14,64	7,35	6,03	29.
8,4150	97,25	—	0,6735	16,21	14,64	7,35	6,03	30.
8,4100	97,49	—	0,6735	16,21	14,64	7,35	6,03	31.
8,4100	97,20	—	0,6725	16,21	14,64	7,35	6,02	4. VI
8,4050	97,26	84,21	0,6725	16,21	14,64	7,35	6,02	5.
8,4050	97,35	84,30	0,6715	16,21	14,64	7,35	6,02	6.
8,4050	97,35	84,21	0,6715	16,21	14,64	7,35	6,02	7.
8,4100	97,29	84,21	0,6715	16,20	14,64	7,35	6,02	10.
8,4050	97,20	84,21	0,6720	16,20	14,64	7,35	6,02	11.
8,4050	97,26	84,21	0,6720	16,20	14,64	7,35	6,02	12.
8,4050	97,38	84,21	0,6720	16,20	14,64	7,35	6,02	13.
8,4100	97,38	84,21	0,6720	16,21	14,64	7,35	6,02	14.
8,4100	97,30	84,21	0,6720	16,21	14,64	7,35	6,02	17.
8,4050	97,30	84,21	0,6720	16,21	14,64	7,35	6,02	18.
8,4050	97,36	84,21	0,6720	16,22	14,64	7,35	6,02	19.
8,4000	97,30	84,21	0,6720	16,22	14,64	7,35	6,02	20.
8,3950	97,30	84,21	0,6720	16,22	14,64	7,35	6,02	24.
8,3900	97,24	84,21	0,6720	16,22	14,64	7,35	6,02	25.
8,3950	97,30	84,21	0,6720	16,22	14,64	7,35	6,02	26.
8,3950	97,30	84,21	0,6720	16,22	14,64	7,35	6,02	27.
8,3900	97,40	84,21	0,6725	16,22	14,62	7,35	6,02	28.
8,3900	97,40	84,21	0,6725	16,22	14,62	7,35	6,02	1. VII
8,3900	97,46	84,21	0,6725	16,22	14,62	7,35	6,02	2.
8,3850	97,46	84,21	0,6730	16,22	14,62	7,35	6,02	4.
8,3800	97,46	84,21	0,6730	16,23	14,62	7,35	6,02	5.
8,3800	97,46	84,21	0,6730	16,23	14,62	7,35	6,02	8.
8,3800	97,46	84,21	0,6730	16,23	14,62	7,35	6,02	9.
8,3800	97,46	84,21	0,6730	16,23	14,62	7,35	6,02	10.
8,3750	97,46	84,21	0,6730	16,23	14,62	7,35	6,02	11.
8,3750	97,40	84,21	0,6730	16,23	14,63	7,35	6,02	12.
8,3750	97,34	84,21	0,6725	16,23	14,63	7,35	6,02	15.
8,3750	97,40	84,21	0,6725	16,23	14,62	7,35	6,02	17.

10. (Jatk.) Parikurssit ja avista-myyntikurssit vuonna 1968

Päivä	1 USAn dollari	1 Kanadan dollari	1 Englannin punta	100 Ruotsin kruunua	100 Norjan kruunua	100 Tanskan kruunua	100 D- markkaa	100 Hollannin florinia
22. VII	4,1870	3,9000	10,0150	81,03	58,63	55,71	104,46	115,60
24.	4,1870	3,9000	10,0150	81,08	58,63	55,71	104,46	115,60
25.	4,1870	3,9000	10,0150	81,08	58,63	55,71	104,40	115,60
26.	4,1870	3,9020	10,0200	81,13	58,63	55,71	104,40	115,60
29.	4,1870	3,9020	10,0300	81,13	58,63	55,71	104,34	115,60
30.	4,1870	3,9020	10,0250	81,13	58,63	55,71	104,34	115,60
31.	4,1870	3,9020	10,0300	81,08	58,63	55,71	104,28	115,60
1. VIII	4,1870	3,9020	10,0300	81,08	58,63	55,71	104,28	115,60
2.	4,1870	3,9020	10,0300	81,08	58,63	55,71	104,28	115,60
5.	4,1870	3,9020	10,0300	81,08	58,63	55,71	104,22	115,53
6.	4,1870	3,9020	10,0300	81,08	58,63	55,71	104,16	115,53
7.	4,1870	3,9020	10,0300	81,13	58,63	55,71	104,16	115,53
8.	4,1870	3,9020	10,0300	81,13	58,63	55,71	104,22	115,60
12.	4,1870	3,9020	10,0300	81,08	58,63	55,71	104,16	115,53
13.	4,1870	3,9020	10,0250	81,08	58,63	55,71	104,16	115,53
14.	4,1870	3,9020	10,0200	81,08	58,63	55,71	104,16	115,53
15.	4,1870	3,9040	10,0200	81,08	58,63	55,71	104,16	115,53
16.	4,1870	3,9040	10,0200	81,08	58,63	55,71	104,16	115,46
21.	4,1870	3,9040	10,0200	81,13	58,63	55,71	104,16	115,46
21. ¹	4,1870	3,9040	10,0000	81,13	58,63	55,71	104,16	115,46
22.	4,1870	3,9040	10,0000	81,18	58,63	55,71	104,16	115,39
23.	4,1870	3,9040	10,0000	81,18	58,63	55,75	104,16	115,32
27.	4,1870	3,9040	10,0000	81,18	58,63	55,75	104,44	115,15
27. ¹	4,1870	3,9040	10,0000	81,18	58,63	55,75	104,85	115,15
28.	4,1870	3,9040	9,9950	81,18	58,63	55,75	105,15	115,35
29.	4,1870	3,9040	9,9950	81,18	58,63	55,75	105,15	115,42
30.	4,1870	3,9040	9,9800	81,18	58,63	55,75	105,40	115,42
2. IX	4,1870	3,9040	9,9800	81,13	58,63	55,75	105,25	115,42
3.	4,1870	3,9040	9,9800	81,08	58,63	55,75	105,25	115,30
4.	4,1870	3,9040	9,9800	81,13	58,63	55,75	105,40	115,30
5.	4,1870	3,9020	9,9800	81,08	58,63	55,71	105,40	115,23
9.	4,1870	3,9020	9,9900	81,08	58,63	55,71	105,34	115,23
10.	4,1870	3,9020	9,9950	81,08	58,63	55,71	105,34	115,16
11.	4,1870	3,9020	9,9950	81,08	58,63	55,75	105,34	115,16
12.	4,1870	3,9000	9,9950	81,08	58,63	55,80	105,34	115,16
13.	4,1870	3,9000	9,9950	81,15	58,63	55,80	105,40	115,07
16.	4,1870	3,9000	9,9900	81,15	58,63	55,80	105,34	115,21
17.	4,1870	3,9000	9,9900	81,15	58,63	55,80	105,34	115,14
18.	4,1870	3,9000	10,0050	81,20	58,63	55,80	105,40	115,14
19.	4,1870	3,9020	10,0050	81,20	58,63	55,80	105,40	115,21
20.	4,1870	3,9020	10,0050	81,15	58,63	55,80	105,40	115,21
25.	4,1870	3,9040	10,0050	81,15	58,63	55,80	105,40	115,21

¹ Klo 15.30 lähtien.

100 Belgian frangia	100 Sveitsin frangia	100 Ranskan frangia	100 Italian liraa	100 Itävallan šillinkiä	100 Portugalin escudoa	100 Islannin kruunua	100 Espanjan pesetaa	Päivä
8,3800	97,40	84,21	0,6725	16,23	14,62	7,35	6,02	22. VII
8,3800	97,46	84,21	0,6730	16,23	14,63	7,35	6,02	24.
8,3800	97,46	84,21	0,6730	16,23	14,63	7,35	6,02	25.
8,3850	97,46	84,21	0,6730	16,23	14,63	7,35	6,02	26.
8,3850	97,46	84,21	0,6730	16,23	14,63	7,35	6,02	29.
8,3850	97,46	84,21	0,6730	16,23	14,63	7,35	6,02	30.
8,3850	97,35	84,21	0,6740	16,23	14,63	7,35	6,02	31.
8,3850	97,29	84,21	0,6740	16,23	14,63	7,35	6,02	1. VIII
8,3850	97,20	84,21	0,6740	16,23	14,63	7,35	6,02	2.
8,3850	97,14	84,21	0,6735	16,21	14,63	7,35	6,02	5.
8,3800	97,20	84,21	0,6735	16,21	14,63	7,35	6,02	6.
8,3800	97,26	84,21	0,6735	16,21	14,63	7,35	6,02	7.
8,3800	97,18	84,21	0,6735	16,21	14,63	7,35	6,02	8.
8,3800	97,12	84,21	0,6735	16,21	14,63	7,35	6,02	12.
8,3800	97,18	84,21	0,6735	16,21	14,63	7,35	6,02	13.
8,3800	97,24	84,21	0,6735	16,21	14,63	7,35	6,03	14.
8,3800	97,13	84,21	0,6735	16,21	14,63	7,35	6,03	15.
8,3750	97,20	84,21	0,6739	16,21	14,63	7,35	6,03	16.
8,3750	97,26	84,21	0,6739	16,21	14,63	7,35	6,03	21.
8,3750	97,40	84,21	0,6739	16,21	14,63	7,35	6,03	21. ¹
8,3750	97,34	84,21	0,6739	16,21	14,63	7,35	6,03	22.
8,3700	97,34	84,21	0,6739	16,23	14,61	7,35	6,01	23.
8,3650	97,34	84,21	0,6739	16,23	14,61	7,35	6,01	27.
8,3650	97,34	84,21	0,6739	16,23	14,61	7,35	6,01	27. ¹
8,3600	97,42	84,21	0,6739	16,23	14,61	7,35	6,01	28.
8,3600	97,42	84,21	0,6739	16,23	14,61	7,35	6,01	29.
8,3600	97,42	84,21	0,6739	16,23	14,61	7,35	6,01	30.
8,3600	97,36	84,21	0,6735	16,23	14,62	7,35	6,01	2. IX
8,3600	97,30	84,21	0,6725	16,23	14,62	7,35	6,01	3.
8,3500	97,30	84,21	0,6725	16,23	14,62	7,35	6,01	4.
8,3450	97,30	84,21	0,6720	16,20	14,62	7,35	6,01	5.
8,3400	97,30	84,21	0,6720	16,20	14,62	7,35	6,01	9.
8,3400	97,30	84,21	0,6720	16,20	14,62	7,35	6,01	10.
8,3400	97,30	84,21	0,6725	16,20	14,62	7,35	6,01	11.
8,3500	97,36	84,21	0,6725	16,20	14,62	7,35	6,01	12.
8,3600	97,36	84,21	0,6725	16,20	14,62	7,35	6,01	13.
8,3550	97,36	84,21	0,6730	16,19	14,61	7,35	6,01	16.
8,3450	97,42	84,21	0,6730	16,19	14,61	7,35	6,01	17.
8,3450	97,42	84,21	0,6735	16,19	14,61	7,35	6,01	18.
8,3450	97,42	84,21	0,6735	16,20	14,62	7,35	6,01	19.
8,3500	97,42	84,21	0,6735	16,21	14,62	7,35	6,02	20.
8,3500	97,48	84,21	0,6735	16,21	14,61	7,35	6,02	25.

10. (Jatk.) Parikurssit ja avista-myyntikurssit vuonna 1968

Päivä	1 USAn dollari	1 Kanadan dollari	1 Englannin punta	100 Ruotsin kruunua	100 Norjan kruunua	100 Tanskan kruunua	100 D- markkaa	100 Hollannin florinia
26. IX	4,1870	3,9040	10,0050	81,15	58,63	55,80	105,40	115,21
27.	4,1870	3,9040	10,0050	81,10	58,63	55,80	105,40	115,21
30.	4,1870	3,9040	10,0050	81,10	58,63	55,80	105,34	115,21
1. X	4,1870	3,9040	10,0000	81,10	58,63	55,80	105,28	115,21
2.	4,1870	3,9040	10,0050	81,10	58,63	55,80	105,20	115,21
3.	4,1870	3,9040	10,0050	81,05	58,63	55,84	105,32	115,21
7.	4,1870	3,9040	10,0050	81,00	58,63	55,84	105,32	115,14
8.	4,1870	3,9040	10,0050	81,00	58,63	55,80	105,26	115,14
9.	4,1870	3,9040	10,0050	81,00	58,63	55,80	105,26	115,14
11.	4,1870	3,9020	10,0000	80,95	58,63	55,80	105,15	115,14
14.	4,1870	3,9020	10,0000	80,95	58,63	55,80	105,08	115,07
15.	4,1870	3,9020	10,0000	80,95	58,63	55,80	105,08	115,00
16.	4,1870	3,9020	10,0000	80,95	58,63	55,80	105,14	114,93
17.	4,1870	3,9020	10,0050	80,95	58,63	55,80	105,14	114,93
21.	4,1870	3,9020	10,0100	80,95	58,63	55,80	105,08	115,00
22.	4,1870	3,9020	10,0100	80,95	58,63	55,80	105,08	115,14
23.	4,1870	3,9020	10,0100	80,95	58,63	55,80	105,08	115,25
24.	4,1870	3,9020	10,0100	80,95	58,63	55,80	105,30	115,14
29.	4,1870	3,9020	10,0100	80,95	58,63	55,75	105,20	115,00
30.	4,1870	3,9020	10,0100	80,95	58,63	55,75	105,20	115,07
4. XI	4,1870	3,9020	10,0100	80,95	58,63	55,70	105,20	115,20
5.	4,1870	3,9020	10,0100	80,95	58,63	55,66	105,20	115,13
6.	4,1870	3,9020	10,0100	80,95	58,63	55,66	105,40	115,13
7.	4,1870	3,9020	10,0100	80,95	58,63	55,70	105,40	115,13
11.	4,1870	3,9020	10,0100	80,95	58,63	55,70	105,40	115,13
12.	4,1870	3,9020	10,0100	80,95	58,63	55,70	105,34	115,06
13.	4,1870	3,9020	10,0100	80,95	58,63	55,74	105,40	115,13
14.	4,1870	3,9020	10,0000	80,95	58,63	55,74	105,40	115,13
15.	4,1870	3,9020	9,9850	80,95	58,63	55,74	105,50	115,20
18.	4,1870	3,9000	9,9850	80,95	58,63	55,74	105,50	115,35
19.	4,1870	3,9000	9,9800	80,95	58,63	55,70	105,50	115,45
20.	—	—	—	—	—	—	—	—
20. ¹	—	—	—	—	—	—	—	—
25.	4,1870	3,9040	9,9800	80,95	58,63	55,70	105,35	115,90
26.	4,1870	3,9020	9,9850	80,95	58,63	55,74	105,35	115,83
27.	4,1870	3,9020	9,9950	80,95	58,63	55,80	105,25	115,70
28.	4,1870	3,9020	9,9900	80,95	58,63	55,80	105,05	115,60
29.	4,1870	3,9020	9,9900	80,95	58,63	55,80	104,99	115,67
2. XII	4,1870	3,9020	9,9900	80,95	58,63	55,80	104,99	115,75
3.	4,1870	3,9020	9,9850	80,95	58,63	55,80	104,99	115,75
4.	4,1870	3,9020	9,9850	80,95	58,63	55,85	104,93	115,90
9.	4,1870	3,9020	9,9750	80,95	58,63	55,85	105,00	116,00
9. ¹	4,1870	3,9020	9,9750	80,95	58,63	55,85	104,90	116,00
10.	4,1870	3,9020	9,9750	80,95	58,63	55,90	104,96	116,00

¹ Klo 12.00 lähtien.

100 Belgian frangia	100 Sveitsin frangia	100 Ranskan frangia	100 Italian liraa	100 Itävallan šillinkiä	100 Portugalin escudoa	100 Islannin kruunua	100 Espanjan pesetaa	Päivä
8,3300	97,48	84,21	0,6735	16,21	14,61	7,35	6,02	26. IX
8,3300	97,35	84,21	0,6735	16,21	14,61	7,35	6,02	27.
8,3250	97,29	84,21	0,6735	16,21	14,60	7,35	6,02	30.
8,3250	97,29	84,21	0,6735	16,21	14,60	7,35	6,02	1. X
8,3250	97,35	84,21	0,6735	16,21	14,60	7,35	6,02	2.
8,3250	97,35	84,21	0,6735	16,21	14,60	7,35	6,02	3.
8,3250	97,35	84,21	0,6735	16,21	14,60	7,35	6,02	7.
8,3250	97,41	84,21	0,6730	16,21	14,60	7,35	6,02	8.
8,3250	97,47	84,21	0,6730	16,21	14,60	7,35	6,02	9.
8,3250	97,47	84,21	0,6725	16,21	14,60	7,35	6,02	11.
8,3200	97,47	84,21	0,6725	16,21	14,60	7,35	6,02	14.
8,3200	97,47	84,21	0,6720	16,21	14,60	7,35	6,02	15.
8,3200	97,47	84,21	0,6720	16,21	14,60	7,35	6,02	16.
8,3200	97,47	84,21	0,6720	16,21	14,60	7,35	6,02	17.
8,3200	97,47	84,21	0,6715	16,21	14,60	7,35	6,02	21.
8,3200	97,47	84,21	0,6715	16,21	14,60	7,35	6,02	22.
8,3200	97,47	84,21	0,6715	16,21	14,60	7,35	6,02	23.
8,3200	97,47	84,21	0,6725	16,21	14,60	7,35	6,02	24.
8,3200	97,47	84,21	0,6725	16,21	14,60	7,35	6,02	29.
8,3200	97,47	84,21	0,6725	16,21	14,60	7,35	6,02	30.
8,3200	97,47	84,21	0,6725	16,21	14,60	7,35	6,02	4. XI
8,3250	97,40	84,21	0,6720	16,20	14,60	7,35	6,02	5.
8,3350	97,28	84,21	0,6720	16,20	14,60	7,35	6,02	6.
8,3500	97,34	84,21	0,6720	16,19	14,61	7,35	6,02	7.
8,3500	97,34	84,21	0,6720	16,19	14,61	—	6,02	11.
8,3500	97,34	84,21	0,6720	16,19	14,61	—	6,02	12.
8,3550	97,34	84,21	0,6720	16,19	14,63	—	6,02	13.
8,3550	97,34	84,21	0,6720	16,19	14,63	—	6,02	14.
8,3550	97,34	84,21	0,6720	16,19	14,63	—	6,02	15.
8,3550	97,34	84,21	0,6720	16,19	14,63	4,76	6,02	18.
8,3550	97,34	84,21	0,6720	16,19	14,63	4,76	6,02	19.
—	—	—	—	—	—	—	—	20.
—	—	—	—	—	—	—	—	20. ¹
8,3450	97,40	84,30	0,6720	16,19	14,63	4,76	6,02	25.
8,3400	97,40	84,30	0,6715	16,19	14,63	4,76	6,02	26.
8,3400	97,40	84,45	0,6715	16,19	14,63	4,76	6,02	27.
8,3400	97,40	84,45	0,6715	16,19	14,63	4,76	6,02	28.
8,3500	97,40	84,45	0,6710	16,19	14,63	4,76	6,02	29.
8,3550	97,34	84,50	0,6710	16,19	14,63	4,76	6,02	2. XII
8,3550	97,34	84,50	0,6710	16,19	14,63	4,76	6,02	3.
8,3500	97,34	84,50	0,6710	16,20	14,63	4,76	6,02	4.
8,3500	97,34	84,50	0,6710	16,20	14,63	4,76	6,02	9.
8,3500	97,34	84,55	0,6710	16,20	14,63	4,76	6,02	9. ¹
8,3500	97,34	84,55	0,6710	16,20	14,63	4,76	6,02	10.

10. (Jatk.) Parikurssit ja avista-myyntikurssit vuonna 1968

Päivä	1 USAn dollari	1 Kanadan dollari	1 Englannin punta	100 Ruotsin kruunua	100 Norjan kruunua	100 Tanskan kruunua	100 D- markkaa	100 Hollannin florinia
11.	4,1870	3,9020	9,9850	80,95	58,63	55,90	105,02	116,10
12.	4,1870	3,9020	9,9850	80,95	58,63	55,90	104,96	116,10
13.	4,1870	3,9020	9,9850	80,95	58,63	55,86	104,85	116,20
17.	4,1870	3,9020	9,9850	80,95	58,63	55,86	104,79	116,27
18.	4,1870	3,9020	9,9850	80,95	58,63	55,86	104,73	116,34
19.	4,1870	3,9020	9,9850	80,95	58,63	55,86	104,80	116,25
20.	4,1870	3,9020	9,9850	80,95	58,63	55,86	104,80	116,10
23.	4,1870	3,9020	9,9850	80,95	58,63	55,86	104,80	116,00
27.	4,1870	3,9040	9,9850	80,95	58,63	55,86	104,80	116,00
30.	4,1870	3,9040	9,9850	80,95	58,63	55,86	104,70	116,07
31.	4,1870	3,9020	9,9850	80,95	58,63	55,86	104,70	116,07

Clearingdollari noteerattiin kurssiin 4.212 mk. dollariin perustuivat clearingsopimukset seuraavien maiden ja Romanian kanssa tehdyt clearingsopimukset perustuivat ruplaan kurssin ollessa 4,6799. Kiinan kansantasa-

11. Avista-myyntikurssit keskimäärin kuukautena vuosina

Kuu- kausi	1 USAn dollari	1 Kanadan dollari	1 Englannin punta	100 Ruotsin kruunua	100 Norjan kruunua	100 Tanskan kruunua	100 D- markkaa	100 Hollannin florinia
1967								
I	3,224	2,985	8,998	62,35	45,09	46,66	81,07	89,24
II	3,224	2,985	9,009	62,42	45,10	46,59	81,15	89,32
III	3,224	2,980	9,014	62,44	45,10	46,64	81,15	89,27
IV	3,224	2,980	9,026	62,55	45,12	46,68	81,17	89,27
V	3,224	2,980	9,018	62,57	45,12	46,61	81,09	89,45
VI	3,224	2,984	9,002	62,62	45,14	46,58	81,03	89,52
VII	3,224	2,990	8,988	62,59	45,10	46,50	80,64	89,54
VIII	3,224	2,998	8,982	62,57	45,10	46,45	80,62	89,67
IX	3,224	2,998	8,978	62,52	45,10	46,50	80,60	89,65
X	3,8533	3,591	10,724	74,55	53,88	55,56	96,26	107,18
XI	4,1923	3,9007	11,0680	81,03	58,63	58,71	105,15	116,58
XII	4,2039	3,8933	10,1181	81,31	58,87	56,36	105,53	116,91
1968								
I	4,2044	3,8771	10,1316	81,45	58,86	56,40	105,04	116,71
II	4,1968	3,8605	10,1156	81,28	58,78	56,28	104,89	116,35
III	4,1915	3,8645	10,0576	81,12	58,72	56,26	105,06	116,25
IV	4,1890	3,8776	10,0618	81,02	58,67	56,20	105,15	115,81
V	4,1876	3,8859	10,0074	81,07	58,64	56,12	105,21	115,78
VI	4,1870	3,8878	9,9875	81,04	58,63	56,01	104,86	115,67
VII	4,1870	3,8991	10,0039	81,04	58,63	55,78	104,50	115,65
VIII	4,1870	3,9031	10,0157	81,12	58,63	55,72	104,35	115,47
IX	4,1870	3,9022	9,9950	81,12	58,63	55,77	105,37	115,21
X	4,1870	3,9027	10,0059	80,98	58,63	55,80	105,20	115,10
XI	4,1870	3,9019	9,9983	80,95	58,63	55,73	105,32	115,33
XII	4,1870	3,9023	9,9843	80,95	58,63	55,86	104,86	116,05

mk

100 Belgian frangia	100 Sveitsin frangia	100 Ranskan frangia	100 Italian liiraa	100 Itävallan šillinkiä	100 Portugalin escudoa	100 Islannin kruunua	100 Espanjan pesetaa	Päivä
8,3500	97,34	84,60	0,6710	16,21	14,63	4,76	6,02	11.
8,3400	97,40	84,60	0,6710	16,21	14,65	4,76	6,02	12.
8,3400	97,40	84,60	0,6710	16,21	14,65	4,76	6,02	13.
8,3400	97,40	84,60	0,6710	16,21	14,65	4,76	6,02	17.
8,3350	97,46	84,60	0,6710	16,21	14,65	4,76	6,02	18.
8,3350	97,46	84,60	0,6710	16,21	14,65	4,76	6,02	19.
8,3400	97,46	84,60	0,6710	16,21	14,65	4,76	6,02	20.
8,3450	97,46	84,60	0,6710	16,21	14,65	4,76	6,02	23.
8,3500	97,46	84,60	0,6710	16,21	14,65	4,76	6,02	27.
8,3600	97,40	84,60	0,6710	16,21	14,65	4,76	6,02	30.
8,3600	97,40	84,60	0,6710	16,22	14,65	4,76	6,02	31.

kanssa: Bulgaria, Kolumbia, Puola, Saksan demokraattinen tasavalta, Tšekkoslovakia ja Unkari. Neuvostoliiton vallan kanssa tehty clearingsopimus perustui markkaan.

1967—1968

mk

100 Belgian frangia	100 Sveitsin frangia	100 Ranskan frangia	100 Italian liiraa	100 Itävallan šillinkiä	100 Portugalin escudoa	100 Islannin kruunua	100 Espanjan pesetaa	Kuu-kausi
								1967
6,448	74,49	65,15	0,5160	12,47	11,22	7,50	5,40	I
6,480	74,38	65,20	0,5157	12,47	11,24	7,50	5,40	II
6,486	74,42	65,15	0,5158	12,48	11,24	7,50	5,39	III
6,489	74,55	65,22	0,5162	12,48	11,26	7,50	5,39	IV
6,495	74,73	65,54	0,5163	12,48	11,25	7,50	5,38	V
6,495	74,71	65,69	0,5162	12,49	11,23	7,50	5,38	VI
6,495	74,62	65,77	0,5167	12,49	11,21	7,50	5,38	VII
6,495	74,39	65,76	0,5174	12,50	11,20	7,50	5,38	VIII
6,495	74,28	65,74	0,5176	12,49	11,19	7,50	5,40	IX
7,763	88,77	78,58	0,6189	14,92	13,37	8,96	6,45	X
8,4463	97,05	85,54	0,6734	16,22	14,56	9,74	6,63	XI
8,4671	97,37	85,73	0,6735	16,28	14,72	7,38	6,05	XII
								1968
8,4626	96,81	85,42	0,6732	16,26	14,75	7,38	6,05	I
8,4548	96,53	85,29	0,6718	16,23	14,68	7,38	6,04	II
8,4429	96,75	85,24	0,6717	16,21	14,68	7,38	6,03	III
8,4250	96,58	85,03	0,6707	16,21	14,66	7,38	6,03	IV
8,4255	96,85	84,89	0,6728	16,20	14,64	7,36	6,03	V
8,4025	97,30	84,22	0,6720	16,21	14,64	7,35	6,02	VI
8,3809	97,43	84,21	0,6728	16,23	14,62	7,35	6,02	VII
8,3752	97,26	84,21	0,6737	16,22	14,62	7,35	6,02	VIII
8,3460	97,36	84,21	0,6729	16,21	14,62	7,35	6,01	IX
8,3220	97,44	84,21	0,6726	16,21	14,60	7,35	6,02	X
8,3450	97,37	84,26	0,6719	16,19	14,62	5,97	6,02	XI
8,3466	97,40	84,57	0,6710	16,21	14,64	4,76	6,02	XII

12. Avista-myyntikurssit vuosina 1956—1968

Vuosi	1 USAn dollari			1 Englannin punta			100 Ruotsin kruunua		
	Korkein	Alin	Keskim.	Korkein	Alin	Keskim.	Korkein	Alin	Keskim.
1956	2,31	2,31	2,31	6,46	6,44	6,4525	44,79	44,40	44,58
1957	3,21	2,31	2,5731	8,9850	6,44	7,2009	62,10	44,56	49,75
1958	3,21	3,2040	3,2099	8,9850	8,94	8,9667	62,10	61,80	61,92
1959	3,2060	3,2020	3,2028	9,0200	8,96	8,9960	61,97	61,85	61,92
1960	3,2120	3,2020	3,2072	9,0350	8,96	9,0049	62,32	61,85	62,07
1961	3,2220	3,2050	3,2146	9,0550	8,9700	9,0088	62,45	61,95	62,23
1962	3,2230	3,2170	3,2209	9,0600	9,0250	9,0437	62,66	62,05	62,50
1963	3,223	3,221	3,223	9,045	9,010	9,027	62,35	62,05	62,16
1964	3,224	3,216	3,220	9,020	8,950	8,990	62,78	62,00	62,52
1965	3,224	3,216	3,223	9,045	8,975	9,011	62,78	62,33	62,52
1966	3,224	3,224	3,224	9,045	8,990	9,007	62,70	62,34	62,45
1967	4,2060	3,224	3,4483	11,655	8,975	9,4295	81,55	62,30	66,81
1968	4,2060	4,1870	4,1902	10,1450	9,9750	10,0333	81,55	80,95	81,10

Vuosi	100 Norjan kruunua			100 Tanskan kruunua			100 D-markkaa		
	Korkein	Alin	Keskim.	Korkein	Alin	Keskim.	Korkein	Alin	Keskim.
1956	32,42	32,20	32,28	33,46	33,27	33,35	55,19	55,01	55,11
1957	45,00	32,27	36,04	46,40	33,31	37,14	76,76	55,09	61,37
1958	44,90	44,78	44,83	46,44	46,28	46,36	76,71	76,27	76,55
1959	45,00	44,84	44,94	46,56	46,42	46,49	76,78	76,54	76,64
1960	45,09	44,80	44,97	46,73	46,39	46,54	77,04	76,78	76,91
1961	45,25	44,90	45,02	46,84	46,38	46,57	81,07	76,80	80,06
1962	45,20	45,08	45,14	46,84	46,58	46,69	80,90	80,36	80,60
1963	46,16	45,01	45,11	46,77	46,65	46,71	81,09	80,48	80,88
1964	45,09	44,89	44,99	46,69	46,37	46,56	81,12	80,86	81,01
1965	45,14	44,98	45,08	46,83	46,46	46,62	81,16	80,35	80,73
1966	45,14	45,06	45,10	46,83	46,57	46,69	81,21	80,30	80,68
1967	58,88	45,06	48,24	60,42	46,45	49,25	105,63	80,47	86,53
1968	58,88	58,63	58,68	56,45	55,66	56,00	105,50	104,16	104,98

Vuosi	100 Hollannin florinia			100 Belgian frangia			100 Sveitsin frangia		
	Korkein	Alin	Keskim.	Korkein	Alin	Keskim.	Korkein	Alin	Keskim.
1956	60,91	60,49	60,66	4,6350	4,6050	4,6269	52,97	52,63	52,78
1957	84,75	60,56	67,68	6,4250	4,5990	5,1359	73,70	52,77	58,83
1958	84,84	84,43	84,70	6,4450	6,4200	6,4325	73,55	73,15	73,32
1959	85,02	84,75	84,87	6,4250	6,3900	6,4112	74,40	73,68	74,13
1960	85,18	84,82	85,05	6,4550	6,4000	6,4337	74,62	73,80	74,74
1961	89,69	84,70	88,58	6,4750	6,4100	6,4501	74,66	74,18	74,44
1962	89,69	88,86	89,42	6,4850	6,4650	6,4747	74,72	74,02	74,51
1963	89,76	89,20	89,55	6,485	6,455	6,467	74,72	74,44	74,62
1964	89,54	88,98	89,29	6,490	6,455	6,473	74,70	74,34	74,56
1965	89,70	89,42	89,55	6,497	6,480	6,494	74,76	74,16	74,51
1966	89,51	88,76	89,14	6,497	6,440	6,474	74,74	74,28	74,57
1967	116,95	89,18	95,73	8,4700	6,440	6,9399	97,43	74,21	79,69
1968	116,95	114,93	115,80	8,4700	8,3200	8,3955	97,49	96,47	97,08

Vuosi	100 Ranskan frangia ¹			100 Italian hira			100 Itävallan šillinkiä		
	Korkein	Alin	Keskim.	Korkein	Alin	Keskim.	Korkein	Alin	Keskim.
1956	0,6600	0,6554	0,6574	—	—	—	8,90	8,90	8,90
1957	0,7650	0,5482	0,6779	0,5135	0,5125	0,5135	12,40	8,90	9,91
1958	0,7645	0,6498	0,7625	0,5155	0,5115	0,5142	12,39	12,32	12,36
1959	0,6498	0,6498	0,6498	0,5165	0,5135	0,5160	12,42	12,34	12,38
1960	65,55	65,20	65,41	0,5176	0,5156	0,5168	12,45	12,31	12,36
1961	65,75	65,32	65,54	0,5192	0,5160	0,5179	12,50	12,32	12,40
1962	65,80	65,60	65,74	0,5193	0,5180	0,5190	12,49	12,46	12,48
1963	65,80	65,75	65,79	0,5193	0,5176	0,5188	12,50	12,46	12,49
1964	65,80	65,65	65,71	0,5176	0,5147	0,5157	12,50	12,45	12,47
1965	65,80	65,65	65,77	0,5163	0,5147	0,5160	12,50	12,44	12,48
1966	65,80	65,10	65,64	0,5175	0,5160	0,5165	12,50	12,47	12,49
1967	85,80	65,15	70,11	0,6750	0,5156	0,5527	16,29	12,47	13,35
1968	85,70	84,21	84,66	0,6740	0,6705	0,6723	16,29	16,19	16,22

¹ Uusi frangi 1 päivästä tammikuuta 1960 lähtien.

Eduskunnan pankkivaltuusmiehet vuoden 1968 lopussa

KOKKOLA, VEIKKO JOHAN, kaupunginjohtaja, *puheenjohtaja*
SAARINEN, AARNE ARMAS, puolueen puheenjohtaja, *varapuheenjohtaja*
KAASALAINEN, NESTORI JOHANNES, maanviljelijä
JUNNILA, TUURE JAAKKO KALERVO, filosofian tohtori, pankinjohtaja
PAASIO, KUSTAA RAFAEL, puolueen puheenjohtaja
UUSITALO, EINO OSKARI, agrologi
LEHTO, OIVA, jaostosihteeri
MELIN, INGVAR SELIMSON, kauppatieteiden lisensiaatti
SALONEN, OLAVI OSKAR, yhteiskuntatieteiden maisteri, johtaja

Suomen Pankki vuoden 1968 lopussa

Johtokunta

KOIVISTO, MAUNO HENRIK, filosofian tohtori, *puheenjohtaja*, pääministeri,
virasta vapaa
ROSSI, TARU REINO KAI, filosofian tohtori, *vt. puheenjohtaja*
LEINONEN, ESKO KULLERVO, lainopin kandidaatti
SIMONEN, AARRE EDVARD, lakitieteen lisensiaatti, varatuomari, oikeus-
ministeri, virasta vapaa
KARJALAINEN, AHTI KALLE SAMULI, valtiotieteen tohtori, ulkoasiainminis-
teri, virasta vapaa
VALVANNE, HEIKKI ILMARI, valtiotieteen tohtori
VOUTILAINEN, JOUKO JUHANI, M.A., vt. jäsen

Johtajat

VOUTILAINEN, JOUKO JUHANI, M.A.
HELELÄ, TIMO MAURI, valtiotieteen tohtori
ARANKO, JORMA KALEVI, ekonomi

Pankin sihteerit

TAMMIVUORI, PERTTI JUHANI, hallinnolliset asiat
MATTSON, CURT GUSTAV, valuutta-asiat ja kansainväliset järjestöt
IGNATIUS, KARL HERMAN, hallinnolliset asiat
KANERVA, PAULI OSSIAN, hallinnolliset asiat
WALDEN, KARI RISTO, valuutta-asiat ja kansainväliset järjestöt
KAILASVUORI, AARNE KALEVI, valuutta-asiat ja kansainväliset järjestöt,
virasta vapaa
NARS, KARI RAINER, valuutta-asiat ja kansainväliset järjestöt, virasta vapaa

Pankin pääkonttori

Osastopäälliköt

ÖSTERLUND, PAUL-ERIK LUDVIG, ulkomaanvaluutat
KAJANTIE, ARVO OLAVI, remburssit ja tarkastus
LINDSTRÖM, HELGE EUGEN, luottoasiat
EIROLA, KAINO PELLERVO, kirjanpito
NENONEN, AARRE VILHO, ulkomainen kirjeenvaihto
SUOMELA, EINO KALEVI, toimisto

Ylikassanhoitaja

TÖRNROTH, STIG ERIC

Taloustieteellinen tutkimuslaitos

KORPELAINEN, LAURI ALVAR, *tutkimuslaitoksen johtaja*
VARTAINEN, HENRI JUHANA, *osastopäällikkö*